



EUROPEISKA KOMMISSIONEN

Bruxelles, 29.4.2013
SWD(2013) 53 final/2

ARBETSDOKUMENT FRÅN KOMMISSIONENS AVDELNINGAR

Vägledning om hur Europeiska unionens bestämmelser om statligt stöd, offentlig upphandling och den inre marknaden ska tillämpas på tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, särskilt sociala tjänster av allmänt intresse

Innehåll

1	Inledning.....	19
2	TJÄNSTER AV ALLMÄNT EKONOMISKT INTRESSE	22
3	De nya bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse....	29
3.1	Översikt över de nya bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.....	29
3.2	Meddelande	32
3.2.1	När ska bestämmelserna om statligt stöd tillämpas och vad blir konsekvenserna?...	32
3.2.2	Beslut om tilldelning	42
3.2.3	Ersättning som inte utgör statligt stöd enligt Altmark-domen.....	49
3.3	Ersättning som inte utgör statligt stöd enligt förordningarna om stöd av mindre betydelse	54
3.4	Ersättning enligt beslutet om tillämpningen av artikel 86.2 i EG-fördraget på statligt stöd i form av ersättning för offentliga tjänster som beviljas vissa företag som fått i uppdrag att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.....	58
3.4.1	Beslutets tillämpningsområde	58
3.4.1.1	Gränsvärde på 15 miljoner euro.....	58
3.4.1.2	Sjukhus och sociala tjänster	59
3.4.1.3	Uppdragets varaktighet	61
3.4.1.4	Tillämpning på transportsektorn	62
3.4.1.5	Företag i svårigheter.....	63
3.4.2	Villkor för förenlighet.....	63
3.4.2.1	Allmän presentation	63
3.4.2.2	Beslut om tilldelning	66
3.4.2.3	Ersättningsbelopp.....	68
3.4.2.4	Överkompensation och återbetalning.....	73
3.4.2.5	Underkompensation	74
3.4.3	Öppenhet och rapportering.....	75
3.4.4	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.....	76
3.5	Ersättning enligt rambestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.....	76
3.5.1	Tillämpningsområde	76
3.5.2	Villkor för förenlighet (Observera att svaren på följande frågor om beslutet också gäller i tillämpliga delar för rambestämmelserna: 117, 119, 124 till 138, 140 till 147)78	
3.5.3	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.....	86

3.6	Bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse samt andra bestämmelser.....	87
4	Frågor om hur bestämmelserna om offentlig upphandling ska tillämpas på sociala tjänster av allmänt intresse.....	90
4.1	En offentlig myndighet tillhandahåller själv en social tjänst av allmänt intresse.....	90
4.2	En tredje part anförtros en social tjänst av allmänt intresse mot ersättning91	
5	Samtidig tillämpning av bestämmelserna om statligt stöd och bestämmelserna om offentliga kontrakt och tjänstekoncessioner på tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.....	104
6	Allmänna frågor om hur bestämmelserna om den inre marknaden (etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster) ska tillämpas på tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, särskilt sociala tjänster av allmänt intresse.....	106
7	Frågor om hur tjänstedirektivet ska tillämpas på tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, särskilt sociala tjänster av allmänt intresse.....	109

Innehåll - frågor

1	Inledning.....	19
2	TJÄNSTER AV ALLMÄNT EKONOMISKT INTRESSE	22
1.	<i>Vad är en tjänst av allmänt intresse?</i>	22
2.	<i>Vad är en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse? Måste de offentliga myndigheterna införa begreppet i sin nationella rättsordning?</i>	23
3.	<i>Vad är en social tjänst av allmänt intresse?</i>	23
4.	<i>Har medlemsstaterna något handlingsutrymme för att själva fastställa vad som är tjänster av allmänt ekonomiskt intresse?</i>	24
5.	<i>Kan kommissionen tillhandahålla en förteckning med kriterier som de offentliga myndigheterna kan använda sig av för att fastställa om en tjänst är av allmänt intresse?</i>	24
6.	<i>Begränsar EU:s lagstiftning medlemsstaternas handlingsutrymme för att själva fastställa vad som är tjänster av allmänt ekonomiskt intresse?</i>	25
7.	<i>Finns det exempel på uppenbara fel i medlemsstaternas bedömning av vad som är tjänster av allmänt ekonomiskt intresse?</i>	25
8.	<i>Kan vissa finansiella tjänster anses vara tjänster av allmänt ekonomiskt intresse?</i>	26
9.	<i>Kan anläggning av infrastruktur som sådan klassas som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse?</i>	27
10.	<i>Kan det anses vara en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse att skapa och behålla arbetstillfällena på ett företag i syfte att öka forsknings- och utvecklingsverksamheten (t.ex. inom biofarmaci)?</i>	27
11.	<i>Kan en offentlig myndighet klassificera en tjänst som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse om en liknande tjänst redan tillhandahålls av andra aktörer på marknaden och om dessa inte har tilldelats en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse?</i>	28
12.	<i>Kan en tjänst definieras som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse om marknaden inom en snar framtid skulle kunna tillhandahålla den?</i>	28
13.	<i>Om en barnomsorgsaktör som driver företaget på marknadsvillkor och inte tillhandahåller en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse hamnar i svårigheter och riskerar att gå i konkurs, kan då medlemsstaten klassificera tjänsten som tjänst av allmänt ekonomiskt intresse för att säkerställa tjänstens kontinuitet (under förutsättning att det inte finns andra barnomsorgsaktörer i området som skulle kunna tillhandahålla tjänsten)?</i>	28
3	De nya bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse....	29
3.1	Översikt över de nya bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.....	29
14.	<i>Vilka instrument består det nya paketet av?</i>	29
15.	<i>Vad är syftet med meddelandet om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse?</i>	30
16.	<i>Vad är förordningen om stöd av mindre betydelse?</i>	30

17.	<i>Vad handlar beslutet om?</i>	30
18.	<i>Vad handlar rambestämmelserna om?</i>	30
19.	<i>Vad är syftet med beslutet respektive rambestämmelserna? Finns det några skillnader mellan dessa texter?</i> 30	
20.	<i>Vilka är de logiska stegen i en analys av ersättning för offentlig tjänst?</i>	31
21.	<i>Hur kan rättssäkerhet säkerställas för leverantörer av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse? Vad händer om de inte vet om ersättningen omfattas av beslutet, rambestämmelserna eller förordningen om stöd av mindre betydelse?</i>	31
22.	<i>Har den som tillhandahåller en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse några rättsliga skyldigheter?</i> ?	32
23.	<i>Innebär bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse att företagen har rätt att få stöd i form av ersättning för offentliga tjänster?</i>	32
3.2	Meddelande	32
3.2.1	När ska bestämmelserna om statligt stöd tillämpas och vad blir konsekvenserna?...	32
24.	<i>När ska EUF-fördragets bestämmelser om statligt stöd tillämpas på organiseringen och finansieringen av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse?</i>	32
25.	<i>När anses en verksamhet vara ekonomisk i den mening som avses i konkurrensbestämmelserna?</i>	32
26.	<i>Kan utövare av ett fritt yrke utgöra företag i den mening som avses i konkurrensbestämmelserna?</i> ?	34
27.	<i>När anses en verksamhet vara icke-ekonomisk i den mening som avses i konkurrensbestämmelserna?</i>	34
28.	<i>Om en offentlig myndighet ger medborgarna information och råd inom ramen för sin behörighet, utgör det då ekonomisk verksamhet i den mening som avses i konkurrensbestämmelserna?</i>	35
29.	<i>I meddelandet ges specifik vägledning om skillnaden mellan ekonomisk och icke-ekonomisk verksamhet på fyra områden. Är all verksamhet utanför dessa fyra områden alltid ekonomisk?</i>	36
30.	<i>Kan klassificeringen som ekonomisk eller icke-ekonomisk ändras över tid?</i>	36
31.	<i>Kan EUF-fördragets bestämmelser om statligt stöd tillämpas på tjänsteleverantörer utan vinstsyfte?</i> ?	36
32.	<i>Får en offentlig myndighet föredra någon typ av organisation som leverantör av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (t.ex. offentlig/vinstdrivande/icke vinstdrivande organisationer)?</i>	36
33.	<i>Om en socialförvaltning tillhandahåller sociala tjänster av allmänt intresse (t.ex. tjänster till äldre och funktionshindrade), omfattas den då av bestämmelserna om statligt stöd?</i>	37
34.	<i>Om en kommun delar ut kuponger som kan användas för att köpa tjänster av allmänt ekonomiskt intresse till vissa användare, är det då ett statligt stöd?</i>	37
35.	<i>Är det ett statligt stöd om vissa förmånstagare, såsom hushåll med låg inkomst (till exempel i förhållande till den faktiska kostnaden för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och/eller andra objektiva kriterier som är kopplade till deras personliga situation), beviljas socialt bistånd och det betalas av en tredje part direkt till tjänsteleverantören?</i>	37

36.	<i>Vissa tjänster av allmänt ekonomiskt intresse tillhandahålls ofta lokalt. Påverkar de verkligen handeln mellan medlemsstaterna?</i>	37
37.	<i>Om en ensam leverantör tillhandahåller en viss tjänst av allmänt ekonomiskt intresse i en region, påverkar det verkligen handeln mellan medlemsstaterna?</i>	38
38.	<i>Finns det exempel på lokala tjänster av allmänt intresse som inte tycks påverka handeln mellan medlemsstaterna?</i>	39
39.	<i>Vad händer om en ekonomisk verksamhet påverkar handeln mellan medlemsstaterna?</i>	40
40.	<i>Om konkurrensbestämmelserna ska tillämpas, måste då medlemsstaterna ändra hur tjänsterna av allmänt ekonomiskt intresse organiseras och tillhandahålls?</i>	40
41.	<i>Vad händer om en offentlig myndighet beviljar ersättning för en tjänst av allmänt intresse som anses vara ekonomisk?</i>	40
42.	<i>Måste de offentliga myndigheterna organisera tjänsterna av allmänt ekonomiskt intresse på något särskilt sätt enligt bestämmelserna om statligt stöd?</i>	41
43.	<i>Är det ett statligt stöd om finansiella anslag beviljas inom ramen för en behörighetsdelegering till andra myndigheter i samband med en decentralisering?</i>	41
44.	<i>Ska bestämmelserna om statligt stöd tillämpas vid finansiering av en intern enhet, i den mening som avses i bestämmelserna om offentlig upphandling, som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse?</i> 41	
45.	<i>Vad händer om en ersättning för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse faktiskt är ett statligt stöd?</i> 42	
3.2.2	Beslut om tilldelning	42
46.	<i>Vad är syftet med ett beslut om tilldelning?</i>	42
47.	<i>Vilka slags handlingar anses vara lämpliga som beslut om tilldelning?</i>	42
48.	<i>Behövs ett beslut om tilldelning även för sociala tjänster av allmänt intresse?</i>	43
49.	<i>Vilka myndigheter har befogenhet att tilldela en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse till ett företag? Har kommunala myndigheter denna behörighet?</i>	44
50.	<i>Kan tjänsteleverantören, som ofta har den specifika kunskapen, själv definiera innehållet i beslutet om tilldelning?</i>	44
51.	<i>Motsvarar en tilldelning, i den mening som avses i artikel 106.2 i EUF-fördraget och bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, en tjänst på uppdrag av staten i den mening som avses i tjänstedirektivet (artikel 2.2 j)?</i>	44
52.	<i>Kan följande exempel anses utgöra ett beslut om tilldelning i den mening som avses i bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och i tjänstedirektivet: Om en offentlig myndighet på regional nivå i ett beslut fastställer att en yrkesutbildning är en social tjänst av allmänt intresse och anlitar ett eller flera utbildningsföretag för att tillhandahålla den?</i>	45
53.	<i>Om en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse samfinansieras av flera offentliga myndigheter, måste då varje offentlig myndighet upprätta ett eget beslut om tilldelning, eller kan de hänvisa till en handling som upprättas av den ledande myndigheten eller myndigheten som organiserar tjänsten när ersättningen beviljas?</i> 45	

54.	<i>Om en offentlig myndighet vill tilldela flera tjänster av allmänt ekonomiskt intresse till en eller flera tjänsteleverantörer, måste den då upprätta en handling för varje enskild tjänst?</i>	46
55.	<i>Måste en uppgift som ska utföras eller en specifik verksamhet som ska bedrivas definieras i beslutet om tilldelning?</i>	46
56.	<i>Hur ska man utforma ett beslut om tilldelning när det exempelvis gäller sociala tjänster av allmänt intresse som å ena sidan måste betraktas som en helhet, men å andra sidan måste motsvara de olika användarnas särskilda behov? Måste alla tjänster som ska tillhandahållas beskrivas i beslutet om tilldelning?</i>	46
57.	<i>Kan samma företag få i uppdrag att tillhandahålla samma tjänst igen när en uppdragsperiod är slut?</i>	47
58.	<i>Hur ska man utforma ett beslut om tilldelning för tjänster som när de tillhandahålls måste anpassas till ändrade förhållanden, när det gäller vårdens intensitet, profiler och antal användare?</i>	47
59.	<i>Kan kraven i ett beslut om tilldelning begränsa tjänsteleverantörers självbestämmande och rätt att ta egna initiativ?</i>	48
60.	<i>Kan kraven i beslutet om tilldelning begränsa lokala enheters rätt att själva fastställa prioriteringar när det gäller en tjänsteleverantör som på ett korrekt sätt fått ett uppdrag på nationell nivå?</i>	49
3.2.3	Ersättning som inte utgör statligt stöd enligt Altmark-domen	49
61.	<i>Vad säger domstolen i Altmark-domen?</i>	49
62.	<i>Kan en offentlig myndighet slippa tillämpa reglerna för statligt stöd genom att organisera en upphandling, utan att kontrollera om alla kriterier i Altmark-domen är uppfyllda?</i>	50
63.	<i>Varför ska tillhandahållandet av en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse ersättas enligt principen till den lägsta kostnaden för det allmänna? Kan inte detta leda till tjänster av dålig kvalitet?</i>	51
64.	<i>Kan du ge ett exempel på en situation där en s.k. clawback-mekanism (som nämns i punkt 67 i meddelandet) skulle vara lämplig?</i>	51
65.	<i>Vad innebär ett öppet förfarande i den mening som avses i punkt 66 i meddelandet?</i>	51
66.	<i>Vad innebär ett selektivt förfarande i den mening som avses i punkt 66 i meddelandet?</i>	51
67.	<i>Varför anses ett förhandlat förfarande endast i undantagsfall uppfylla det fjärde Altmark-kriteriet?</i>	52
68.	<i>Om endast ett anbud lämnas in, kan det budet då aldrig anses tillräckligt för att tjänsten ska kunna tillhandahållas till den lägsta kostnaden för det allmänna, eller kan det förekomma fall då ett enda anbud ändå kan anses tillräckligt?</i>	52
69.	<i>Vad är förhållandet mellan bestämmelserna om offentlig upphandling och lagstiftningen om statligt stöd? Kan EU:s bestämmelser om statligt stöd leda till en skyldighet att alltid tillämpa bestämmelserna om offentlig upphandling när en leverantör tilldelas en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse?</i>	53
70.	<i>Vad händer om tillämpningsområdet för ett förfarande för offentlig upphandling som omfattar förhandling ändras under den pågående reformen av EU:s lagstiftning om offentlig upphandling?</i>	53
71.	<i>Vad exakt betyder allmänt accepterad marknadsersättning? Räcker det med ett enda expertutlåtande för att fastställa det?</i>	53
72.	<i>Kan en medlemsstat använda en fördefinierad referenskostnad för att tillämpa kriteriet om de kostnader som ett genomsnittligt och välskött företag skulle ha?</i>	53

73.	<i>Vad händer om Altmark-kriterierna tillämpas respektive inte kan tillämpas?</i>	54
3.3	Ersättning som inte utgör statligt stöd enligt förordningarna om stöd av mindre betydelse	54
74.	<i>Vad är skillnaden mellan förordningen om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse som beviljas företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (kommissionens förordning (EU) nr 360/2012) och förordningen om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i fördraget på stöd av mindre betydelse (kommissionens förordning (EG) nr 1998/2006)?</i>	54
75.	<i>Hur kan man vara säker på att gränsvärdet på 500 000 euro följs? Görs det några kontroller?</i>	55
76.	<i>Behövs ett beslut om tilldelning i den mening som avses i beslutet/rambestämmelserna även enligt förordning 2012/360?</i>	55
77.	<i>Vad är fördelen med att använda förordning 360/2012 jämfört med beslutet?</i>	55
78.	<i>Vilka regler gäller för kumulering av stöd som beviljats enligt de två förordningarna om stöd av mindre betydelse? Kan ett företag som har mottagit allmänt stöd av mindre betydelse under de senaste åren också beviljas stöd för tillhandahållande av en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse?</i>	55
79.	<i>Vilka regler gäller för kumulering av stöd som tilldelats enligt förordning 360/2012 och ersättning som tilldelats enligt Altmark-kriterierna?</i>	55
80.	<i>Kan ett företag få ersättning för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse enligt beslutet eller rambestämmelserna, och stöd av mindre betydelse för en annan tjänst av allmänt ekonomiskt intresse enligt förordning 360/2012?</i>	56
81.	<i>Kan en tjänsteleverantör som under en viss tid har mottagit ersättning enligt beslutet eller rambestämmelserna, under en annan period och för samma tjänst få stöd enligt förordning 360/2012?</i>	56
82.	<i>En tjänsteleverantör vill inrätta en stödtjänst för unga arbetslösa och behöver ett finansiellt stöd på 150 000 euro. Ska bestämmelserna om statligt stöd tillämpas på detta stöd som beviljas av en offentlig myndighet?</i>	56
83.	<i>Kan en offentlig myndighet finansiera ett pilotprojekt för att fastställa innehållet i tjänsterna av allmänt ekonomiskt intresse?</i>	56
84.	<i>Om en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse finansieras enligt förordningen om stöd av mindre betydelse eller enligt förordningen om stöd av mindre betydelse till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, avser då maxbeloppet på 200 000/500 000 euro tjänsten eller det företag som ska tillhandahålla tjänsten med hänsyn till annan verksamhet som företaget får statliga medel för?</i>	57
85.	<i>Om en enhet som ska tillhandahålla flera tjänster av allmänt ekonomiskt intresse redovisar varje tjänst separat, kan man då tillämpa regeln om stöd av mindre betydelse på varje tjänst för sig?</i>	57
86.	<i>Om en enhet som ska tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse även bedriver icke-ekonomisk verksamhet, ska den då dra av ersättningen för den icke-ekonomiska tjänsten av allmänt intresse för att tillämpa förordningarna om stöd av mindre betydelse?</i>	57
87.	<i>Budgeten för investeringskostnader för en social tjänst av allmänt intresse kan användas under en period som kan sträcka sig mellan ett och flera år. Kan i sådana fall förordningarna om stöd av mindre betydelse tillämpas?</i>	57
88.	<i>Gäller förordningarna om stöd av mindre betydelse för leverantörer av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som befinner sig i svårigheter?</i>	58

3.4	Ersättning enligt beslutet om tillämpningen av artikel 86.2 i EG-fördraget på statligt stöd i form av ersättning för offentliga tjänster som beviljas vissa företag som fått i uppdrag att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.....	58
3.4.1	Beslutets tillämpningsområde	58
89.	<i>I vilka fall ska beslutet tillämpas.....</i>	58
3.4.1.1	Gränsvärde på 15 miljoner euro.....	58
90.	<i>Ska gränsvärdet på 15 miljoner euro tillämpas som netto- eller bruttovärde?</i>	58
91.	<i>Gäller gränsvärdet per tilldelning av tjänst eller per företag? Vad gäller om flera företag tillsammans tillhandahåller en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse?</i>	58
3.4.1.2	Sjukhus och sociala tjänster	59
92.	<i>I artikel 2.1 b finns en bestämmelse om sidoverksamhet för sjukhus men den finns inte i artikel 2.1 c för sociala tjänster. Innebär det att sociala tjänster behandlas mindre gynnsamt?</i>	59
93.	<i>Vem kan definiera begreppet sociala tjänster?</i>	59
94.	<i>Varför är listan på undantagna sociala tjänster i beslutet uttömmande? Vad händer om en medlemsstat vill tilldela en social tjänst av allmänt ekonomiskt intresse som inte finns med i listan?</i>	59
95.	<i>Hur hänger uppräknningen av sociala tjänster i beslutet ihop med listorna över tjänster i bilaga II B i direktivet om offentlig upphandling (direktiv 2004/18/EG)?</i>	60
96.	<i>Vad omfattar termen barnomsorg i artikel 2.1 c?</i>	60
97.	<i>Begränsar lydelsen ”som uppfyller sociala behov” de typer av sociala tjänster som kan utgöra en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, till exempel när det gäller barnomsorg, till barnomsorg för familjer med ekonomiska svårigheter?</i>	60
98.	<i>Vad omfattar termen ”social integrering av sårbara grupper” i artikel 2.1 c?</i>	60
99.	<i>Vad täcker termen ”tillträde till och återinträde på arbetsmarknaden” i artikel 2.1 c? Ingår yrkesutbildning i det?</i>	61
100.	<i>Kan stöd till företag som arbetar med social integrering och integrering på arbetsmarknaden omfattas av beslutet?</i>	61
3.4.1.3	Uppdragets varaktighet	61
101.	<i>Är det endast om en betydande investering måste skrivas av under en längre period som ett uppdrags varaktighet kan överstiga tio år, eller kan det finnas andra motiverade skäl? Vad innebär en betydande investering?</i>	61
102.	<i>Med hänsyn till att uppdragsperioden i princip begränsas till tio år, går det då inte längre att anlita en tjänsteleverantör på obegränsad tid?</i>	61
3.4.1.4	Tillämpning på transportsektorn	62
103.	<i>Vad är skillnaden mellan artikel 2.1 d och artikel 2.1 e i beslutet?</i>	62

104.	<i>Vad exakt syftar gränsvärdet 300 000 passagerare för luft- och sjöförbindelser till öar som anges i artikel 2.1 d i beslutet på? Kan beslutet också tillämpas på luft-/sjölinjer som inte erbjuder förbindelser till en ö?</i>	62
105.	<i>Gäller beslutet för flygplatser med över 200 000 passagerare och hamnar med över 300 000 passagerare om ersättningen för allmännyttiga tjänster inte överskrider 15 miljoner euro?</i>	62
106.	<i>Hur förhåller sig beslutet till förordning (EG) nr 1008/2008, särskilt artikel 16? Kan du ge några exempel på vilka slags tjänster som skulle kunna definieras som tjänster av allmänt ekonomiskt intresse för flygplatser enligt artikel 2.1 e i beslutet?</i>	63
107.	<i>Hur förhåller sig beslutet till förordning 1370/2007?</i>	63
3.4.1.5	Företag i svårigheter	63
108.	<i>Gäller beslutet också företag i svårigheter?</i>	63
3.4.2	Villkor för förenlighet	63
3.4.2.1	Allmän presentation	63
109.	<i>Vilka är de främsta villkoren för förenlighet som fastställs i beslutet?</i>	63
110.	<i>Vad är det för skillnad på villkoren i Altmark-domen och villkoren i beslutet?</i>	64
111.	<i>Vilka är de främsta skillnaderna mellan 2005 års och 2011 års beslut när det gäller villkor för förenlighet?</i>	65
112.	<i>Om alla aktörer på marknaden ska tillhandahålla samma tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, måste de då få samma ersättning för att tillhandahålla tjänsten enligt bestämmelserna om statligt stöd?</i>	65
113.	<i>Måste man enligt beslutet välja det billigaste företaget för att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse?</i>	65
114.	<i>Är det korrekt att om en offentlig myndighet klassificerar en tjänst som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse och uppfyller kraven i beslutet, så måste den inte följa EU:s bestämmelser om offentlig upphandling?</i>	66
3.4.2.2	Beslut om tilldelning	66
115.	<i>Varför har det tillkommit ett krav om att hänvisa till beslutet i tilldelningsbeslutet (artikel 4 f)?</i>	66
116.	<i>I beslutet krävs att parametrarna för att beräkna ersättningsbeloppet ska definieras i beslutet om tilldelning. Hur ska man kunna göra det när tjänsten är helt ny?</i>	66
117.	<i>Även för erfarna leverantörer av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse kan kostnaderna i stor utsträckning vara oförutsägbara och de kan riskera efterföljande underskott. Oförutsägbara ändringar när det gäller vårdintensiteten, profilen eller antalet användare och intäktsnivån (avgifter som inte betalas av användarna, fluktuationer i antalet användare, bidrag som avslås av andra offentliga myndigheter). Hur kan de offentliga enheterna hantera den situationen?</i>	66
118.	<i>När metoderna för att beräkna ersättningen fastställts för en viss enhet bör den då jämföras med andra enheter? Bör det finnas en effektivitetsbedömning? Hur kan man jämföra värdet på prästtjänster, själavård och extra tid som lagts ned?</i>	67
119.	<i>Hur fastställs metoderna för att beräkna kostnadsersättningen om en viss tjänst av allmänt ekonomiskt intresse finansieras av två eller flera offentliga myndigheter?</i>	67

120.	<i>Hur ska parametrarna för ersättningen fastställas om en offentlig myndighet endast vill finansiera en del av de årliga kostnaderna för en leverantör som ska tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse?</i>	68
121.	<i>Kan en offentlig myndighet täcka alla kostnader för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse som går med förlust, om den delvis finansieras av en offentlig myndighet och delvis av användarna?</i>	68
122.	<i>Kan en offentlig myndighet föreskriva i beslutet om tilldelning att den ska täcka de operationella förlusterna under varje förutbestämd period utan att ange några andra metoder för att beräkna ersättningen?</i>	68
3.4.2.3	Ersättningsbelopp	68
123.	<i>Hur ska nettokostnaden för tillhandahållandet av en allmännyttig tjänst beräknas enligt beslutet?</i>	68
124.	<i>Finns det exempel på investeringar som kan räknas som en del i en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse? Kan exempelvis kostnader för en fartygsmotor betraktas som en kostnad för att tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, med tanke på att fartygets ägare har tilldelats uppdraget att tillhandahålla den allmännyttiga tjänsten att transportera passagerare?</i>	69
125.	<i>Måste ett specifikt ersättningsbelopp avsättas till specifika kostnader?</i>	69
126.	<i>Kan man vid beräkningen av ersättningen ta hänsyn till såväl stöd från en offentlig myndighet som förmåner som en offentlig myndighet ger en enhet för att den tillhandahåller en offentlig tjänst?</i>	69
127.	<i>Hur beräknas ersättningen för en offentlig tjänst om tjänsteleverantörerna har exklusiva eller särskilda rättigheter som är förknippade med fullgörandet av flera offentliga tjänster?</i>	70
128.	<i>Om flera offentliga enheter, bland dessa en lokal myndighet, och privata enheter går samman som en juridisk person för att gemensamt tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, hur ska man då, vid beräkningen av ersättningen, ta hänsyn till att vissa delägare i enheten inte är offentliga myndigheter?</i>	70
129.	<i>Måste skattefördelar som följer av en enhets företagsstatus räknas med bland intäkterna i den mening som avses i artikel 5.4 i beslutet?</i>	70
130.	<i>Ska betalningar som görs enligt ett avtal om resultatöverföring inom en offentligägd företagsgrupp räknas som intäkter i den mening som avses i artikel 5.4 i beslutet?</i>	71
131.	<i>Vad innebär en rimlig vinst när man beräknar en ersättning som är förenlig med bestämmelserna?</i>	71
132.	<i>Hur ska risk definieras? Kan du ge exempel på vad som skulle kunna utgöra en risk för tjänsteleverantören?</i>	71
133.	<i>I beslutet hänvisar man till kapitalavkastningen för att beräkna en rimlig vinst. Får man använda andra metoder för att beräkna en rimlig vinst?</i>	72
134.	<i>Safe harbour för vinst gäller endast kapitalavkastning. Gäller inget safe harbour om andra vinstnivåindikatorer används med motivering?</i>	72
135.	<i>Finns det några praktiska sätt att ta reda på nivån på den tillämpliga swap-räntan?</i>	72
136.	<i>Skulle det vara godkänt att lägga till 20 procent fasta utgifter till kostnaderna och se det som rimlig vinst?</i>	72
137.	<i>Måste ett företag som tillhandahåller en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, samtidigt som det bedriver annan kommersiell verksamhet, redovisa dem separat?</i>	72

138.	<i>Måste ett företag som tillhandahåller en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse och även bedriver icke-ekonomiska verksamheter redovisa dem separat?</i>	73
139.	<i>Vilka kostnader får ersättas när ett företag använder samma infrastruktur för att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och bedriva ekonomisk verksamhet som inte är tjänster av allmänt ekonomiskt intresse?</i>	73
3.4.2.4	Överkompensation och återbetalning	73
140.	<i>Enligt beslutet får ersättning för offentliga tjänster beviljas men överkompensation är förbjudet. Vad betyder överkompensation?</i>	73
141.	<i>Kontroll ska göras var tredje år. Går det att föra över överkompensationen till nästa period om den är över 10 procent och om det inte kommer att bli överkompensation under hela tilldelningsperioden? Eller måste den betalas tillbaka?</i>	73
142.	<i>Om man inför en mekanism som ska hindra all överkompensation, hur påverkar det den offentliga myndighetens skyldighet att kontrollera att det inte förekommer någon överkompensation?</i>	74
143.	<i>Hur ska en kontroll av eventuell överkompensation utföras om en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse samfinansieras av två eller flera offentliga myndigheter (t.ex. av staten och/eller en region och/eller ett län och/eller en lokal myndighet)?</i>	74
144.	<i>Om det förekommer överkompensation i samband med att en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse samfinansieras av offentliga myndigheter på flera nivåer, hur ska då återbetalningen av överkompensationen fördelas mellan de olika nivåerna?</i>	74
3.4.2.5	Underkompensation	74
145.	<i>Är det enligt bestämmelserna om statligt stöd förbjudet att underkompensera en leverantör av sociala tjänster av allmänt intresse eller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, det vill säga att ersättningen är mindre än de kostnader som hänger samman med tillhandahållandet av tjänsten? Medför inte en underkompensation till en tjänsteleverantör en ekonomisk fördel för leverantörens konkurrent, som inte drabbas av den ekonomiska börda som en underkompensation innebär?</i>	74
146.	<i>Om ett företag som ska tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse underkompenseras, kan företaget då få ersättning redan innan räkenskapsårets slut, om det efter detta år ska få den ersättning som är nödvändig för att fullgöra uppgiften?</i>	75
3.4.3	Öppenhet och rapportering	75
147.	<i>Det ytterligare krav på öppenhet som anges i artikel 7 i beslutet, gäller det om ersättningen för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse överstiger 15 miljoner euro och även om alla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som har tilldelats ett företag överskrider 15 miljoner euro?</i>	75
148.	<i>Måste offentliggörandet enligt artikel 7 i beslutet för belopp på över 15 miljoner göras varje år eller är det tillåtet att offentliggöra de årliga beloppen i slutet av uppdragsperioden?</i>	75
149.	<i>Måste kommissionen informeras om ett stöd i form av ersättning för offentliga tjänster, om stödet enligt beslutet får undantas från kravet på förhandsanmälan?</i>	75
150.	<i>Vem ska lägga fram rapporterna om genomförandet av beslutet – medlemsstaterna eller de regionala/lokala myndigheterna?</i>	76
3.4.4	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	76
151.	<i>Från vilket datum ska beslutet tillämpas? Gäller det retroaktivt?</i>	76

152.	<i>Måste medlemsstaterna anpassa befintliga individuella stöd, som genomfördes enligt 2005 års, beslut efter det nya beslutet?</i>	76
153.	<i>Kan medlemsstater som har stödordningar för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som genomfördes lagligt enligt 2005 års beslut, fortfarande under övergångsperioden på två år tilldela nya uppdrag enligt 2005 års beslut?</i>	76
3.5	Ersättning enligt rambestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.....	76
3.5.1	Tillämpningsområde	76
154.	<i>Gäller rambestämmelserna för ersättning för allmännyttiga tjänster inom transportsektorn?</i>	76
155.	<i>Gäller rambestämmelserna för ersättning för radio- och TV-sändningar i allmänhetens tjänst?</i>	77
156.	<i>Vilka regler gäller för tillämpning av rambestämmelserna på företag i svårigheter?</i>	77
157.	<i>Måste ett stöd som överstiger de gränsvärden som fastställs i artikel 2 a i beslutet anmälas till kommissionen?</i>	77
158.	<i>Om medlemsstaten nekar de regionala eller lokala myndigheterna att anmäla ett stöd i form av ersättning för offentliga tjänster, kan då myndigheterna agera på egen hand? Kan kommissionen vidta åtgärder mot den medlemsstaten?</i>	77
3.5.2	Villkor för förenlighet (Observera att svaren på följande frågor om beslutet också gäller i tillämpliga delar för rambestämmelserna: 117, 119, 124 till 138, 140 till 147)	78
159.	<i>Vilka är de främsta skillnaderna jämfört med 2005 års rambestämmelser när det gäller villkor för förenlighet?</i>	78
160.	<i>Vad är syftet med kravet i punkt 14 på ett offentligt samråd innan en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse tilldelas?</i>	78
161.	<i>Vad ska ett offentligt samråd enligt punkt 14 omfatta? Kan ett sådant samråd vara i form av en offentlig utfrågning?</i>	78
162.	<i>Kan en offentlig myndighet i beslutet om handlingen föreskriva att den ska täcka de operationella förlusterna under varje förutbestämd period utan att ange några andra metoder för att beräkna ersättningen?</i>	79
163.	<i>Vad är fasta tillgångar som inte kan överföras som anges i punkt 17? Finns det exempel?</i>	79
164.	<i>Vad menas med de viktigaste tillgångarna som nämns i punkt 17?</i>	79
165.	<i>Skulle en varaktighet på tio år kunna godkännas enligt rambestämmelserna? Eller skulle till och med en kortare period på exempelvis åtta år kräva en motivering utifrån avskrivning av viktiga tillgångar? ..</i>	79
166.	<i>Vad är skillnaden mellan kraven vad gäller varaktighetsperiod för tilldelning enligt beslutet och enligt rambestämmelserna? Är kravet i beslutet strängare än i rambestämmelserna, och hur mycket i så fall?</i>	79
167.	<i>Varför införde kommissionen en ny bestämmelse i punkt 18 om förenlighet med insynsdirektivet?</i>	80
168.	<i>Innebär punkt 19 i rambestämmelserna att valet av tjänsteleverantör måste ske med hjälp av förfaranden för offentliga upphandlingarna?</i>	80
169.	<i>Vad finns det för koppling mellan det fjärde villkoret i Altmark-domen och punkt 19 i rambestämmelserna?</i>	80

170.	<i>Varför införde kommissionen en bestämmelse i punkt 20 om frånvaro av diskriminering? Varför infördes den inte i beslutet också?</i>	81
171.	<i>Varför infördes en ny metod i punkt 24 (nettokostnadsmetoden) för att fastställa ersättningsbeloppet?</i>	81
172.	<i>Varför kräver de nya reglerna att medlemsstaterna inför effektivitetsincitament i sina ersättningsmekanismer?</i>	82
173.	<i>Kan du ge exempel på ersättningsmekanismer som skulle ge effektivitetsincitament?</i>	82
174.	<i>Om ersättningsbeloppet fastställs efter ett förhandlat förfarande, anser kommissionen att villkoret om effektivitetsincitament är uppfyllt då?</i>	83
175.	<i>När det gäller förskottsbetalning, hur kan man undvika risken att leverantören överdriver utgifterna eller underskattar inkomsterna?</i>	83
176.	<i>Enligt rambestämmelserna får ersättning för offentliga tjänster beviljas men överkompensation är förbjudet. Vad betyder överkompensation?</i>	84
177.	<i>Varför ska en kontroll göras vartannat eller var tredje år om ersättningen har definierats som en klumpsumma i förväg (och därför är oberoende av de faktiska kostnaderna och intäkterna)?</i>	84
178.	<i>Bör de regelbundna kontrollerna begränsas till frågan om överkompensation eller bör de också gå in på frågan om en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse fortfarande är motiverad eller om tjänsten under tiden kan tillhandahållas av marknaden?</i>	84
179.	<i>Går det att föra över överkompensationen till nästa period om det inte kommer att bli överkompensation under hela tilldelningsperioden? Eller måste man betala tillbaka?</i>	85
180.	<i>Om ett företag som ska tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse underkompenseras, kan företaget då enligt rambestämmelserna föra över en eventuell överkompensation som det fått under samma period för en annan tjänst av allmänt ekonomiskt intresse som det ska tillhandahålla?</i>	85
181.	<i>Varför har kommissionen infört ytterligare krav för särskilt allvarliga snedvridningar av konkurrensen i avsnitt 2.9 och vilka krav är det?</i>	85
182.	<i>I punkt 55 i rambestämmelserna ges ett exempel på allvarlig snedvridning, nämligen onödigt hopslagning. Kan det också finnas fall av onödigt separering, dvs. där hopslagning skulle ha varit bättre ut konkurrensperspektiv (dvs. eftersom lönsammare tjänster kunde ha kombinerats med förlustbringande tjänster)?</i> 85	
183.	<i>Enligt punkt 61 gäller inte vissa villkor för förenlighet för tjänster som skulle omfattas av beslutet men som inte uppfyller villkoren för förenlighet i beslutet. Kan du förklara det och ge exempel?</i>	86
3.5.3	<i>Ikraftträdande och övergångsbestämmelser</i>	86
184.	<i>Från vilket datum ska rambestämmelserna tillämpas? Gäller de retroaktivt?</i>	86
185.	<i>Om individuellt stöd har beviljats lagligt enligt 2005 års rambestämmelser för statligt stöd i form av ersättning för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, måste man då kontrollera att sådant stöd är förenligt med de nya rambestämmelserna? Krävs en ny anmälan?</i>	86
186.	<i>Vilka regler gäller för befintliga stödordningar?</i>	86
3.6	<i>Bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse samt andra bestämmelser</i>	87

187.	<i>Omfattas tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som ska öka arbetslösas sociala integrering, anställbarhet och yrkesutbildning, av beslutet eller av den allmänna gruppundantagsförordningen (EG) nr 800/2008?</i>	87
188.	<i>Om bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse är uppfyllda, innebär det då att bestämmelserna om offentlig upphandling inte behöver tillämpas?</i>	87
189.	<i>Om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse finansieras av socialfonden och utvecklingsfonden, är det då ett statligt stöd? Omfattas finansieringen av medlemsstaternas eller kommissionens behörighet?</i>	87
190.	<i>Måste finansiering av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse genom medel från socialfonden och utvecklingsfonden beviljas enligt bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse? Omfattas finansieringen av medlemsstaternas eller kommissionens behörighet?</i>	87
191.	<i>Om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse finansieras av EJFLU, är det då ett statligt stöd?</i>	88
192.	<i>Ska finansiering av en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse via EJFLU för produkter som inte omfattas av bilaga I beviljas i enlighet med bestämmelserna om stöd för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse?</i> 88	
193.	<i>Hur förhåller sig reglerna om statligt stöd när det gäller regionalt stöd som anger specifika stödnivåer och bestämmelserna om stöd för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse?</i>	89
194.	<i>Kan kontrollen av statligt stöd och kontrollen av ESF-anslag kombineras?</i>	89
195.	<i>Enligt bestämmelserna om förvaltningen av ESF:s medel får endast utgifter och inkomster som direkt påverkas av projektet samfinansieras, vilket inte inkluderar någon rimlig vinst. Om en social tjänst av allmänt intresse finansieras via socialfonden, kan man då inkludera en rimlig vinst som fastställs i beslutet?</i> 89	
196.	<i>Hur förhåller sig mekanismen för kontroll av projekt som samfinansieras av socialfonden till den kontroll av överkompensation som krävs enligt bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse?</i> 89	
197.	<i>Om en medlemsstat ger en fördel till ett företag som ansvarar för att tillhandahålla sådana offentliga tjänster för elektronisk kommunikation som inte omfattas av direktiv 2002/22/EG ändrat genom förordning 2009/136/EG, kan ersättningen i fråga ändå bedömas enligt bestämmelserna om statligt stöd?</i> ...	90
4	Frågor om hur bestämmelserna om offentlig upphandling ska tillämpas på sociala tjänster av allmänt intresse	90
4.1	En offentlig myndighet tillhandahåller själv en social tjänst av allmänt intresse.....	90
198.	<i>I vilken utsträckning kan en offentlig myndighet besluta att själv tillhandahålla en social tjänst av allmänt intresse? Med andra ord, vilket handlingsutrymme har en offentlig myndighet för att besluta om en tjänst ska tillhandahållas av myndigheten själv eller av en tredje part? Är det helt och hållet myndighetens beslut?</i> 90	
199.	<i>EU:s bestämmelser om val av tjänsteleverantör gäller normalt inte om de offentliga myndigheterna tillhandahåller en tjänst själva eller genom en intern tjänsteleverantör (så kallad intern verksamhet eller "in-house" i den engelska terminologin). Vad har undantaget för intern verksamhet för omfattning och gränser?</i> 90	
4.2	En tredje part anförtros en social tjänst av allmänt intresse mot ersättning	91
200.	<i>Vilken rättslig ram ska tillämpas när en offentlig myndighet beslutar att lägga ut en social tjänst av allmänt intresse på entreprenad mot ersättning?</i>	91
201.	<i>Vad menas med ett gränsöverskridande intresse?</i>	93

202.	<i>Vilka skyldigheter följer av principerna om öppenhet och icke-diskriminering?</i>	94
203.	<i>Hur ska man utforma ändamålsenliga specifikationer vid tecknandet av ett tjänstekontrakt i) för att det i sin helhet ska motsvara användarnas olika behov och ii) för att tjänsten ska kunna anpassas till ändrade förhållanden när det gäller vårdens intensitet, antal användare etc.</i>	95
204.	<i>Vilka andra kvalitetskrav kan ställas vid en offentlig upphandling eller koncession som gäller en social tjänst av allmänt intresse?</i>	95
205.	<i>Kan man göra ändringar i kontraktet under dess löptid?</i>	96
206.	<i>Hur kan man undvika att lägga en alltför tung börda på de små tjänsteleverantörerna, som ofta har bäst förutsättningar för att förstå särdragen hos en social tjänst av allmänt intresse som endast ska tillhandahållas i lokal omfattning?</i>	97
207.	<i>Hur kan de offentliga upphandlingarna, som begränsar antalet utvalda tjänsteleverantörer, kombineras med en tillräcklig valfrihet för användarna av en social tjänst av allmänt intresse?</i>	97
208.	<i>Kan ett urvalskriterium vara att tjänsteleverantören har kännedom om lokala förhållanden, eftersom detta ofta är avgörande för att den sociala tjänsten av allmänt intresse ska kunna tillhandahållas på ett bra sätt?</i>	97
209.	<i>Kan upphandlingen begränsas till enbart tjänsteleverantörer utan vinstsyfte?</i>	98
210.	<i>Kan de offentliga myndigheterna fortfarande förhandla med tjänsteleverantörerna under urvalsförfarandet? Detta är särskilt viktigt för sociala tjänster av allmänt intresse om de offentliga myndigheterna inte exakt kan fastställa sina behov i början av förfarandet. Ibland måste de offentliga myndigheterna diskutera med de potentiella tjänsteleverantörerna.</i>	99
211.	<i>I vilken omfattning tillämpas bestämmelserna om offentlig upphandling på kommunalt samarbete? Ett sådant samarbete kan ha olika former, till exempel en kommun som köper en tjänst från en annan eller två kommuner som tillsammans inleder ett upphandlingsförfarande eller bildar en enhet för att tillhandahålla en social tjänst av allmänt intresse.</i>	99
212.	<i>I vilken omfattning tillämpas bestämmelserna om offentlig upphandling på offentliga-privata partnerskap?</i>	101
213.	<i>I vilken omfattning kan man föreskriva att vissa bestämmelser om företagets ledning måste följas (till exempel att företaget ska kontrolleras i lika stor utsträckning av representanter från arbetsgivaren och fackföreningarna eller att användarrepresentanter ska få sitta med i företagets styrelse) inom ramen för en offentlig upphandling eller koncession avseende en social tjänst av allmänt intresse?</i>	101
214.	<i>Hur kan bestämmelserna om offentlig upphandling förenas med de offentliga myndigheternas behov av att främja nyskapande lösningar som fyller användarnas komplexa behov när det gäller sociala tjänster av allmänt intresse?</i>	102
215.	<i>Vilka skyldigheter har man att offentliggöra koncessioner av sociala tjänster av allmänt intresse? Kan de offentliggöras i Europeiska unionens officiella tidning?</i>	103
216.	<i>Finns det andra former än offentliga upphandlingar och koncessioner för att lägga ut sociala tjänster av allmänt intresse på entreprenad, som är förenliga med principerna om öppenhet och icke-diskriminering och som ger många leverantörer att välja på?</i>	103
5	Samtidig tillämpning av bestämmelserna om statligt stöd och bestämmelserna om offentliga kontrakt och tjänstekoncessioner på tjänster av allmänt ekonomiskt intresse	104

217.	<i>Föreskrivs någon särskild förvaltningsform för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse i EU:s lagstiftning?</i>	104
218.	<i>När en offentlig myndighet, enligt bestämmelserna om statligt stöd, finansierar en leverantör av en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, måste då även EU:s bestämmelser om offentlig upphandling av tjänster eller tjänstekoncessioner tillämpas?</i>	104
219.	<i>Kan en koncessionsinnehavare för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse få statligt stöd i form av ersättning för offentliga tjänster för att täcka de faktiska kostnaderna för att tillhandahålla en offentlig tjänst?</i> 105	
220.	<i>Intern verksamhet som undantas från tillämpningen av bestämmelserna om offentlig upphandling, undantas den även från tillämpningen av bestämmelserna om statligt stöd?</i>	106
221.	<i>Vilka är de objektiva kriterierna för att fastställa om en viss ersättningsnivå leder till att rörelserisken undanröjs?</i>	106
6	Allmänna frågor om hur bestämmelserna om den inre marknaden (etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster) ska tillämpas på tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, särskilt sociala tjänster av allmänt intresse.....	106
222.	<i>När ska bestämmelserna om den inre marknaden (artiklarna 49 och 56 i EUF-fördraget) tillämpas på sociala tjänster av allmänt intresse?</i>	106
223.	<i>När klassas en verksamhet som ekonomisk i den mening som avses i bestämmelserna om den inre marknaden (artiklarna 49 och 56 i EUF-fördraget) och tjänstedirektivet?</i>	107
224.	<i>När klassas en verksamhet som icke-ekonomisk i den mening som avses i bestämmelserna om den inre marknaden (artiklarna 49 och 56 i EUF-fördraget) och tjänstedirektivet?</i>	108
225.	<i>Sociala tjänster som har undantagits från tjänstedirektivets tillämpningsområde, omfattas de ändå av bestämmelserna om den inre marknaden?</i>	108
226.	<i>Kan socialpolitiska mål rättfärdiga marknadsreglerande åtgärder för den sociala tjänstesektorn?</i> 108	
227.	<i>Kan medlemsstaterna besluta att tillhandahållandet av vissa sociala tjänster ska vara förbehållet icke-vinstdrivande tjänsteleverantörer?</i>	109
7	Frågor om hur tjänstedirektivet ska tillämpas på tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, särskilt sociala tjänster av allmänt intresse	109
228.	<i>Vilka tjänster av allmänt ekonomiskt intresse omfattas av tjänstedirektivet?</i>	109
229.	<i>Vilka sociala tjänster har undantagits från tjänstedirektivet och när ska dess bestämmelser tillämpas på sociala tjänster?</i>	110
230.	<i>Kan medlemsstaterna, inom ramen för tjänstedirektivets genomförande, behålla tillståndsförfaranden inom området sociala tjänster?</i>	111
231.	<i>Om ett och samma tillståndsförfarande tillämpas både på tjänster som undantagits från direktivets tillämpningsområde och tjänster som omfattas av det, gäller i sådana fall direktivets bestämmelser för förfarandet? Om ja, måste då medlemsstaten införa olika tillståndsförfaranden för tjänster som är undantagna respektive omfattas av direktivet?</i>	111

232. Ska artikel 2.2 j i tjänstedirektivet tillämpas på sociala tjänster som gäller förskolor och barnpassning, och tillhandahålls av tjänsteleverantörer på uppdrag av staten, av myndigheter eller av andra enheter som fått detta uppdrag?112
233. Vad omfattar begreppet staten i den mening som avses i artikel 2.2 j i tjänstedirektivet, där det bland annat föreskrivs att sociala tjänster måste tillhandahållas av staten eller av en tjänsteleverantör på uppdrag av staten?112
234. Vad omfattar begreppet tjänsteleverantör på uppdrag av staten i artikel 2.2 j i tjänstedirektivet?..112
235. Är ett uppdrag i den mening som avses i tjänstedirektivet (artikel 2.2 j) samma sak som en tilldelning i den mening som avses i artikel 106.2 i EUF-fördraget och bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse?112
236. Kan det anses utgöra ett beslut om tilldelning i den mening som avses i tjänstedirektivet om en regional offentlig myndighet genom ett officiellt beslut fastställer att yrkesutbildning är en social tjänst av allmänt intresse, anlitar ett eller flera utbildningsföretag genom en tjänstekoncession och beviljar ersättning för de offentliga tjänsterna?112
237. Vad omfattar begreppet av staten erkända välgörenhetsorganisationer i artikel 2.2 j i tjänstedirektivet?113

Detta dokument är ett arbetsdokument från kommissionens avdelningar. Syftet med dokumentet är att göra tekniska klargöranden som framför allt baseras på kortfattade och ibland förenklade sammanfattningar av lagstiftningen och rättspraxisen om statligt stöd, offentlig upphandling och den inre marknaden samt, när det gäller statligt stöd, kommissionens beslut om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, särskilt sociala tjänster av allmänt intresse. Detta dokument är inte bindande för Europeiska kommissionen som institution.

1 INLEDNING

Kommissionen har fått ett antal frågor från offentliga myndigheter i medlemsländerna, från medborgare, från organisationer i det civila samhället och från andra berörda parter om **hur EU:s bestämmelser om statligt stöd, offentlig upphandling och den inre marknaden, ska tillämpas på tjänster av allmänt intresse** och framför allt på **sociala tjänster av allmänt intresse**. Frågorna gäller bestämmelsernas påverkan på hur tjänsterna ska organiseras och finansieras av de offentliga myndigheterna i medlemsstaterna, på urvalsvillkoren för tjänsteleverantörer, om det gäller en tjänst som lagts ut på entreprenad, och mer allmänt på den rättsliga ramen som bland annat rör de olika typerna av leverantörer och åtkomsten till och kvaliteten på tjänsterna¹.

När det gäller frågorna om **bestämmelserna för statligt stöd** handlar de i första hand om de exakta villkoren för när ersättning för offentliga tjänster utgör statligt stöd och i andra hand villkoren för när statligt stöd kan anses vara förenligt med fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nedan kallat *EUF-fördraget*). Förtydliganden om skyldigheten att anmäla sådant stöd till kommissionen efterfrågas också.

Europeiska unionens domstol (nedan kallad *domstolen*) fastslog i sin dom i målet *Altmark Trans GmbH och Regierungspräsidium Magdeburg mot Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH (Altmark)*² att ersättning för offentliga tjänster inte utgör statligt stöd i den mening som avses i artikel 107 i EUF-fördraget under förutsättning att fyra kumulativa kriterier är uppfyllda³.

Om dessa fyra kriterier är uppfyllda utgör ersättningen för offentliga tjänster inte statligt stöd och artiklarna 107 och 108 i EUF-fördraget är inte tillämpliga. Om medlemsstaterna inte uppfyller dessa kriterier, men de allmänna kriterierna för att tillämpa artikel 107 i EUF-fördraget är uppfyllda, utgör ersättningen däremot ett statligt stöd.

I kommissionens förordning av den 25 april 2012 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse som beviljas företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse⁴ föreskrivs villkoren enligt vilka stöd till företag som tillhandahåller tjänster av allmänt intresse inte ska anses uppfylla alla villkor i artikel 107.1 i EUF-fördraget. Därför ska ersättning för allmännyttiga tjänster som faller inom ramen för ovanstående förordning inte anses utgöra statligt stöd.

¹ En analys av de här frågorna, när det gäller sociala tjänster, finns i första och andra utgåvan av Biennial Reports on social services of general interest, SEK(2008) 2179 av den 2 juli 2008 och SEK(2010) 1284 av den 22 oktober 2010.

² Mål C-280/00 *Altmark*, REG 2003, s. I-7747.

³ Vill du veta mer om detta, se svaret på fråga 61.

⁴ Kommissionens förordning (EU) nr 360/2012 av den 25 april 2012 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse som beviljas företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, EUT L 114, 26.4.2012, s. 8

I de fall då ersättning för allmännyttiga tjänster utgör statligt stöd kan kommissionen, enligt artikel 106 i EUF-fördraget, alternativt artikel 93 när det gäller landtransporter, bedöma att ersättning för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse är förenlig med den inre marknaden. Kommissionens beslut av den 20 december 2011 om tillämpningen av artikel 106.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på statligt stöd i form av ersättning för allmännyttiga tjänster som beviljas vissa företag som fått i uppdrag att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse⁵ (nedan kallat *beslutet* och, för landtransporter, i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1370/2007⁶ (nedan kallad *förordning 1370/2007*) fastställs villkoren för när vissa stödåtgärder är förenliga med artikel 106.2 respektive artikel 93 och inte omfattas av kravet på förhandsanmälan i artikel 108.3 i EUF-förordningen. Annan ersättning för offentliga tjänster ska anmälas till kommissionen, som bedömer dess förenlighet enligt gemenskapens rambestämmelser för statligt stöd i form av ersättning för offentliga tjänster (2011)⁷ (nedan kallade *rambestämmelserna*) och, för landtransporter, förordning 1370/2007.

Domen i *Altmark*-målet, beslutet och rambestämmelserna har varit viktiga när det gäller att klargöra och förenkla de tillämpliga bestämmelserna. Men myndigheterna och de berörda parterna har ställt många frågor om hur rättsordningen rent praktiskt ska tillämpas på specifika fall. Vid granskningen av beslutet och 2011 års rambestämmelser antog kommissionen därför ett förklarande meddelande⁸ (nedan kallat *meddelandet*) med förtydliganden av de främsta begreppen för statligt stöd vad gäller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. För att förtydliga ännu mer kompletterade kommissionen det statliga stöd paketet om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse med förordningen om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse som beviljas företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

I denna vägledning ska vi försöka besvara vissa frågor som har ställts av offentliga myndigheter i medlemsländerna, av användare och leverantörer av tjänster och av andra intressenter. Efter det att det nya paketet med regler om statligt stöd för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse har antagits, har avsnittet om statligt stöd setts över, jämfört med 2010 års version av vägledningen⁹. Frågorna och svaren i vägledningen avser sociala tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och transporter, men kan även tillämpas generellt på tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

När det gäller frågor om **hur EU:s bestämmelser om offentlig upphandling ska tillämpas, fokuserar dessa särskilt på sociala tjänster av allmänt intresse** och handlar om villkoren för hur bestämmelserna om offentlig upphandling ska tillämpas på sociala tjänster av allmänt intresse, bestämmelsernas tillämpningsområde och hur man enligt bestämmelserna kan ta hänsyn till det som kännetecknar de sociala tjänsterna av allmänt intresse.

⁵ Kommissionens beslut av den 20 december 2011 om tillämpningen av artikel 106.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på statligt stöd i form av ersättning för allmännyttiga tjänster som beviljas vissa företag som fått i uppdrag att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, EUT, L 7, 11.1.2012, s. 3.

⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1370/2007 av den 23 oktober 2007 om kollektivtrafik på järnväg och väg och om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1191/69 och (EEG) nr 1107/70, EUT L 315, 3.12.2007, s. 1.

⁷ Meddelande från kommissionen – Europeiska unionens rambestämmelser för statligt stöd i form av ersättning för offentliga tjänster (2011) EUT C 8, 11.1.2012, s. 15.

⁸ Meddelande från kommissionen om tillämpningen av Europeiska unionens regler om statligt stöd på ersättning för tillhandahållande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, EUT C 8, 11.1.2012, s. 4.

⁹ Arbetsdokument från kommissionens avdelningar, SEK(2010) 1545 slutligt av den 7 december 2010.

För det första bör det framhållas att de offentliga myndigheterna, enligt EU:s bestämmelser om offentlig upphandling, inte är skyldiga att lägga ut sociala tjänster av allmänt intresse på entreprenad. De kan besluta om de vill tillhandahålla dessa tjänster själva, direkt eller genom en intern enhet. De kan även tillhandahålla tjänsten i samarbete med andra offentliga myndigheter, enligt de villkor som fastställts i rättspraxisen.

Bestämmelserna om offentlig upphandling och koncession är bara tillämpliga om en offentlig myndighet beslutar att anlita en tredje part för att tillhandahålla tjänsten mot ersättning.

När en upphandlande myndighet eller enhet beslutar att inleda en upphandling av en offentlig tjänst eller ett tjänsteavtal, är det endast om de relevanta tröskelvärdena överskrids som avtalet omfattas av direktiv 2004/18/EG eller direktiv 2004/17/EG¹⁰. Upphandling av sociala tjänster och hälsovård omfattas dock inte av alla bestämmelser i direktiv 2004/18/EG eller direktiv 2004/17/EG¹¹, utan endast ett begränsat antal av dem¹², samt EU:s grundläggande rättsprinciper, till exempel att ekonomiska aktörer ska behandlas på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt och enligt principen om öppenhet.

Kontrakt för offentliga och andra tjänster¹³ som understiger tröskelvärdena för tillämpning av direktiven om offentlig upphandling och tjänstekoncessioner (oberoende av deras belopp) omfattas inte av direktiven om offentlig upphandling, utan endast av EUF-fördragets grundläggande principer (icke-diskriminering, lika behandling, öppenhet etc.) under förutsättning att det finns ett gränsöverskridande intresse för dessa kontrakt. Om det inte finns ett visst gränsöverskridande intresse tillämpas inte heller bestämmelserna i EUF-fördraget på dessa kontrakt¹⁴.

Syftet med den här vägledningen är att klargöra hur bestämmelserna om offentlig upphandling ska tillämpas på sociala tjänster och under vilka omständigheter. Vi tar upp de ämnesområden som vi fått flest frågor om, såsom att tillhandahålla tjänster internt eller inom ramen för ett samarbete mellan offentliga myndigheter, offentlig-privata partnerskap, tjänstekoncessioner och tillämpningsområdet för de grundläggande principerna i EUF-fördraget.

Syftet är också att mer utförligt förklara hur de offentliga myndigheterna, när de tilldelar offentliga upphandlingskontrakt, kan ta hänsyn till det som kännetecknar sociala tjänster av allmänt intresse, i synnerhet alla kvalitetskrav de anser vara nödvändiga för att användarnas komplexa behov ska tillgodoses. Vi hoppas att dessa klargöranden ska ge svar på de frågor som de olika berörda parterna ställt inom området, och att de kan stödja och ytterligare uppmuntra de offentliga myndigheterna i deras strävan att erbjuda medborgarna sociala tjänster av hög kvalitet.

¹⁰ Artikel 7 i direktiv 2004/18/EG.

¹¹ Sociala tjänster och hälso- och sjukvård finns bland de tjänster som anges i bilaga II B till direktiv 2004/18/EG. Avtal för sådana tjänster omfattas endast av ett begränsat antal bestämmelser i direktivet (mer information om skillnaden mellan de tjänster som anges i bilaga II A och B finns i artiklarna 20 och 21 i direktiv 2004/18/EG). I bilaga II B finns även en uttrycklig hänvisning till sociala tjänster och hälsovård. Förklaringar till de koder som anges där finns på webbplatsen för generaldirektoratet för inre marknaden och tjänster, på www.simap.europa.eu.

¹² De tekniska specifikationerna ska framför allt ha definierats vid upphandlingsförfarandets början, och resultatet från förfarandet ska offentliggöras, som framgår av artikel 21 i direktiv 2004/18/EG jämförd med artikel 23 och artikel 35.4 i samma direktiv.

¹³ Oberoende typ av tjänster.

¹⁴ Se Kommissionens tolkningsmeddelande om gemenskapsrättens tillämplighet på upphandlingskontrakt som inte, eller bara delvis, omfattas av direktiven om offentlig upphandling (2006), EUT 1.8.2006, C 179, s. 2.

Kommissionen antog förslaget till nya bestämmelser om offentlig upphandling den 20 december 2011.¹⁵ När de nya reglerna för offentlig upphandling har antagits ska avsnittet om offentlig upphandling i den här vägledningen uppdateras så att det stämmer med de nya bestämmelserna.

När det gäller svar på frågor som handlar om **tillämpningen av regler för den inre marknaden**¹⁶, inriktas de främst på sociala tjänster av allmänt intresse. EUF-fördragets bestämmelser om den inre marknaden ska tillämpas på de här tjänsterna när de utgör en ekonomisk verksamhet enligt domstolens rättspraxis om hur dessa bestämmelser ska tolkas. Vissa av dessa tjänster kan också omfattas av tjänstedirektivet.

Vi vill särskilt klargöra vilka möjligheter medlemsstaterna har, när bestämmelserna tillämpas, att reglera tjänsterna för att de ska vara tillgängliga och av god kvalitet och därmed ta hänsyn till det som kännetecknar tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och särskilt sociala tjänster av allmänt intresse. I dokumentet får du också veta att det finns bestämmelser i tjänstedirektivet där man medger och tar hänsyn till det som kännetecknar de sociala tjänster som inte undantagits från direktivets tillämpningsområde.

Tillämpningen av EU:s regler på tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, särskilt på sociala tjänster av allmänt intresse, och den allmänna debatten om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse har varit föremål för olika initiativ från kommissionen¹⁷ och senast gällde det meddelandet *En kvalitetsram för tjänster av allmänt intresse i Europa*¹⁸ (nedan kallat *kommissionens kvalitetsram*) som antogs samma dag som det nya paketet för statligt stöd och kommissionen förslag till offentlig upphandling och koncessioner.

2 TJÄNSTER AV ALLMÄNT EKONOMISKT INTRESSE

1. Vad är en tjänst av allmänt intresse?

Protokoll nr 26 som åtföljer EUF-fördraget handlar om sociala tjänster av allmänt intresse, men begreppet definieras inte. I kommissionens kvalitetsram (s. 3) förtydligas begreppet och där förklarar kommissionen att det är tjänster som medlemsstaternas myndigheter, på nationell, regional eller lokal nivå anser vara av allmänt intresse och som därför är kopplade till särskilda skyldigheter att tillhandahålla allmännyttiga tjänster. Termen omfattar såväl ekonomiska verksamheter (se definitionen av ekonomiska tjänster av allmänt intresse nedan) och icke-ekonomiska tjänster. De senare omfattas inte av någon särskild EU-lagstiftning och ingår varken i fördragets regelverk för den inre marknaden eller i konkurrensreglerna. Vissa aspekter av hur dessa tjänster organiseras kan dock omfattas av andra allmänna fördragsregler, så som principen om icke-diskriminering.

¹⁵ Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om offentlig upphandling, KOM/2011/0896 slutlig; Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om upphandling av enheter som är verksamma på områdena vatten, energi, transporter och posttjänster, KOM/2011/0895 slutlig; Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om tilldelning av koncessioner, KOM/2011/0897 slutlig.

¹⁶ Bestämmelser som rör inre marknaden är dels bestämmelserna i EUF-fördraget om friheten att tillhandahålla tjänster och etableringsfriheten (artiklarna 49 och 56 i EUF-fördraget), dels bestämmelserna i tjänstedirektivet.

¹⁷ Se bland annat Vitbok om tjänster av allmänt intresse (KOM(2004) 374 av den 12 maj 2004), Meddelande från kommissionen – Genomförande av gemenskapens Lissabonprogram: Sociala tjänster av allmänt intresse i Europeiska unionen (KOM/2006/177 av den 26 april 2006) och meddelandet om Tjänster av allmänt intresse, däribland sociala tjänster av allmänt intresse: ett nytt europeiskt åtagande (KOM/2007/725 slutlig av den 20 november 2007).

¹⁸ KOM (2011) 900 slutlig av den 20 december 2011.

2. Vad är en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse? Måste de offentliga myndigheterna införa begreppet i sin nationella rättsordning?

Begreppet *tjänster av allmänt ekonomiskt intresse* används i artiklarna 14 och 106.2 i EUF-fördraget, samt i protokoll nr 26 som åtföljer EUF-fördraget, men det definieras varken i EUF-fördraget eller i sekundärrätten. I kommissionens kvalitetsram förtydligas att tjänster av allmänt ekonomiskt intresse är ekonomisk verksamhet vars resultat är till övergripande allmän nytta och som marknaden inte skulle tillhandahålla utan offentligt ingripande (eller endast på andra villkor vad avser kvalitet, säkerhet, överkomlighet, likabehandling och allmän tillgång). Den allmännyttiga skyldigheten åläggs leverantören i form av ett uppdrag som grundar sig på ett allmännyttighetskriterium, som säkerställer att leverantören tillhandahåller tjänsterna under former som överensstämmer med uppdraget.

Domstolen har fastställt att tjänster av allmänt ekonomiskt intresse är tjänster som har särskild karaktär i jämförelse med annan ekonomisk verksamhet¹⁹.

Begreppet kan täcka olika förhållanden och benämningar i de olika medlemsstaterna. Enligt EU-rätten behöver en uppgift eller en tjänst inte formellt betecknas som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, utom om denna skyldighet föreskrivs i unionslagstiftningen (t.ex. samhällsomfattande tjänster för post och telekommunikationer). Om innehållet i en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse – det vill säga skyldigheten att tillhandahålla offentliga tjänster – är tydligt identifierat måste inte tjänsten i fråga benämnas som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. Detsamma gäller för begreppet sociala tjänster av allmänt intresse av ekonomisk natur.

3. Vad är en social tjänst av allmänt intresse?

Begreppet social tjänst av allmänt intresse definieras varken i EUF-fördraget eller i EU:s sekundärrätt. I meddelandet *Genomförande av gemenskapens Lissabonprogram: Sociala tjänster av allmänt intresse i Europeiska unionen*²⁰ identifieras, förutom rena vårdtjänster, följande två huvudkategorier av sociala tjänster av allmänt intresse:

- Lagstadgade och kompletterande sociala trygghetssystem, organiserade på olika sätt (ömsesidiga eller arbetsrelaterade organisationer), som täcker de största riskerna i livet, såsom de som är relaterade till hälsa, åldrande, arbetsolyckor, arbetslöshet, pension och funktionshinder.
- Andra viktiga tjänster som tillhandahålls direkt till individen. Dessa tjänster, som spelar en roll som förebyggande faktor och främjar den sociala sammanhållningen, består av anpassad hjälp för att underlätta social integration och skydda grundläggande rättigheter. De består för det första av hjälp till personer som befinner sig i en svår livs- eller krissituation (t.ex. orsakad av skuldsättning, arbetslöshet, drogberoende eller skilsmässa). För det andra består de också av verksamhet för att se till att de berörda personerna kan återintegreras i samhället (rehabilitering, språkutbildning för invandrare) och framför allt på arbetsmarknaden (arbetsträning och återintegrering). Dessa tjänster är ett komplement och stöd för familjer, särskilt för att ta hand om de yngsta och äldsta samhällsmedborgarna. För det tredje ingår i dessa tjänster åtgärder som syftar till att integrera personer med långvariga hälsoproblem eller funktionshinder. För det fjärde ingår också subventionerade bostäder för

¹⁹ Domstolens dom i mål C-179/90, *Merci convenzionali porto di Genova*, REG 1991, s. I-5889, punkt 27 och i mål C-242/95, *GT-Link A/S*, punkt 53 och i mål C-266/96, *Corsica Ferries France SA*, REG 1998, s. I-XXX, punkt 45.

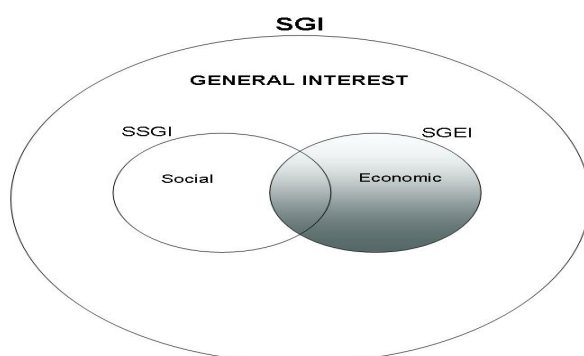
²⁰ KOM(2006) 177 slutlig, 26.4.2006.

socialt svagare medborgare och grupper. I vissa tjänster kan givetvis alla dessa fyra dimensioner ingå.

I kommissionens kvalitetsram (sidorna 3 och 4) refereras också till denna beskrivning.

I meddelandet *Tjänster av allmänt intresse, däribland sociala tjänster av allmänt intresse – ett nytt europeiskt åtagande*²¹ framhålls dessutom de mål och organisatoriska principer som kännetecknar sociala tjänster av allmänt intresse.

När det gäller sociala tjänster av allmänt intresse klargör man i dessa meddelanden att verksamheten kan vara av ekonomisk eller icke-ekonomisk natur. Men enligt domstolens rättspraxis räcker det inte att verksamheten klassas som social²² för att inte räknas som ekonomisk verksamhet. Sociala tjänster av allmänt intresse av ekonomisk natur är tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (se svaret på fråga 2).



4. Har medlemsstaterna något handlingsutrymme för att själva fastställa vad som är tjänster av allmänt ekonomiskt intresse?

Ja. Som förklaras i meddelandet²³ har medlemsstaternas offentliga myndigheter, på nationell, regional eller lokal nivå beroende på hur behörighetsfördelningen enligt nationell lagstiftning ser ut mellan dem, ett brett handlingsutrymme när det gäller att fastställa vad de anser vara tjänster av allmänt ekonomiskt intresse²⁴. (Vill du läsa mer om begreppet tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, se svaret på fråga 2). Det begränsas endast av unionslagstiftningen (se svaret på fråga 6) och uppenbara bedömningsfel (se svaret på fråga 7).

5. Kan kommissionen tillhandahålla en förteckning med kriterier som de offentliga myndigheterna kan använda sig av för att fastställa om en tjänst är av allmänt intresse?

Omfattningen och organisationen av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse varierar mycket från en medlemsstat till en annan beroende på traditionerna och kulturen kring statliga ingripanden i varje medlemsstat. Det finns alltså en mångfald tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och till följd av olika geografiska, sociala och kulturella förhållanden kan det finnas skillnader i användarnas behov och preferenser. Därmed är

²¹ KOM(2007) 725 slutlig, 20.11.2007.

²² Domstolens dom i de förenade målen C-180/98 till C-184/98, Pavlov, REG 2000, s. I-6451, punkt 118, dom i mål C-218/00, INAIL, REG 2002, s. I-691, punkt 37 och dom i mål C-355/00, Freskot, REG 2000, s. I-5263.

²³ Se punkt 46 i meddelandet

²⁴ Se domstolens dom i mål T-17/02 Fred Olsen REG 2005, s. II-2031, punkt 216, i mål T-289/03, BUPA m.fl. mot kommissionen REG 2008, s. II-81, punkterna 166–169 och i mål T-309/04, TV2 REG 2008, s. II-2935, punkterna 113 och ff.

det huvudsakligen de offentliga myndigheternas ansvar att besluta om karaktären på och omfattningen av tjänster av allmänt intresse på nationell, regional eller lokal nivå.

Enligt subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna ingriper EU endast i de fall då unionen är behörig enligt EUF-fördraget och i den mån det är nödvändigt. På så sätt respekterar EU denna mångfald och de nationella, regionala och lokala myndigheternas roll när det gäller att säkra medborgarnas välfärd, främja den sociala sammanhållningen och garantera de demokratiska valmöjligheterna, bland annat i fråga om tjänsternas kvalitet.

Därför ska inte kommissionen tillhandahålla en förteckning med kriterier för en viss tjänsts allmänna intresse. Det är i stället upp till de offentliga myndigheterna i medlemsstaten att fastställa om en tjänst är av allmänt intresse eller inte.

6. Begränsar EU:s lagstiftning medlemsstaternas handlingsutrymme för att själva fastställa vad som är tjänster av allmänt ekonomiskt intresse?

Ja. Inom de sektorer som har harmoniserats på EU-nivå²⁵ och där hänsyn tagits till mål av allmänt intresse²⁶ får medlemsstaterna inte bryta mot harmoniseringsbestämmelserna. Dessutom kontrolleras deras handlingsutrymme alltid så att det inte finns några uppenbara fel.

Harmoniserade sektorer på EU-nivå

- När EU:s harmoniseringsbestämmelser enbart avser vissa specifika tjänster har medlemsstaterna ett stort handlingsutrymme för att själva fastställa ytterligare tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Exempelvis inom sektorn för elektronisk kommunikation måste medlemsstaterna införa de samhällsomfattande tjänster som föreskrivs i direktivet, men de kan gå längre än bestämmelserna i direktivet när de fastställer vilka elektroniska kommunikationstjänster som är av allmänt ekonomiskt intresse.

7. Finns det exempel på uppenbara fel i medlemsstaternas bedömning av vad som är tjänster av allmänt ekonomiskt intresse?

Som förklarades i punkt 46 i meddelandet kontrolleras medlemsstaternas utrymme att själva fastställa vad som är tjänster av allmänt ekonomiskt intresse av kommissionen och av EU:s domstolar för att det inte ska förekomma några uppenbara fel i bedömningen²⁷.

I domstolens rättspraxis och kommissionens beslutspraxis finns några exempel på uppenbara fel.

²⁵ Till exempel har sektorerna för telekommunikation, posttjänster och energi harmoniserats på EU-nivå. Se Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/22/EG av den 2 mars 2002 om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (direktiv om samhällsomfattande tjänster), EGT L 108, 24.4.2002, s. 51 (ändrat genom direktiv 2009/136/EG, EUT L 337, 18.12.2009, s. 11), Europaparlamentets och rådets direktiv 97/67/EG av den 15 december 1997 om gemensamma regler för utvecklingen av gemenskapens inre marknad för posttjänster och för förbättring av kvaliteten på tjänsterna, EGT L 15, 21.1.1998, s. 14 (ändrat genom direktiven 2002/39/EG, EGT L 176, 5.7.2002, s. 21 och 2008/06/EG, EUT L 52, 27.2.2008, s. 3) samt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el, EUT L 211, 14.8.2009, s. 55.

²⁶ Domstolens dom i mål C-206/98, kommissionen mot Belgien, REG 2000, s. I-3509, punkt 45.

²⁷ Mål T-17/02, Fred Olsen, REG 2005, s. II-2031, punkt 216, mål T-289/03, BUPA m.fl. mot kommissionen, REG 2008, s. II-81, punkterna 165 och ff. Medlemsstaterna får inte heller bryta mot tillämpliga harmoniseringsbestämmelser – se svaret på fråga 6.

Exempel

- Hamnverksamhet, det vill säga lastning, lossning, omlastning, förvaring och flyttning av varor i nationella hamnar, har inte nödvändigtvis ett allmänt ekonomiskt intresse av särskild karaktär i jämförelse med det allmänna ekonomiska intresset i annan ekonomisk verksamhet.²⁸
- Att inkludera verksamhet som består av reklam, e-handel, teleshopping, användning av betalsamtalsnummer i kommersiella pristävlingar, sponsring eller marknadsföring inom ramen för audiovisuella offentliga tjänster utgör ett uppenbart bedömningsfel²⁹.
- Bortskaffande av djurkadaver som endast är av intresse för de ekonomiska aktörer som tjänar på det. Dessa aktörer ska själva stå för kostnaderna för att bortskaffa det avfall de själva har orsakat (enligt principen ”den som förorenar betalar”)³⁰.
- Tillverkning och marknadsföring av produkter som listas i bilaga I till EUF-fördraget³¹.
- Bredband begränsat till företagsanläggningar, som alltså inte gynnar befolkningen i stort³².

8. Kan vissa finansiella tjänster anses vara tjänster av allmänt ekonomiskt intresse?

Ja. Vissa finansiella tjänster, till exempel samhällsomfattande banktjänster, kan anses vara av allmänt ekonomiskt intresse. Kommissionen har redan vid ett flertal tillfällen godkänt sådana definitioner från medlemsstaterna³³ och har lämnat en rekommendation

²⁸ Mål C-179/90, *Merci convenzionali porto di Genova*, REG 1991, s. I-5889, punkt 27, mål C-242/95, *GT-Link A/S*, punkt 53 och de förenade målen C-34/01 till C-38/01 *Enirisorse*, REG 2003, s. I-14243, punkterna 33–34.

²⁹ Meddelande från kommissionen om tillämpningen av reglerna om statligt stöd på radio och tv i allmänhetens tjänst, EUT C 257, 27.10.2009, s. 1.

³⁰ Kommissionens beslut om stöd nr N 514/01 SA.25051 – Tyskland – Zweckverband Tierkörperbeseitigung, EUT L 236, 1.9.2012, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:236:0001:0034:SV:PDF>. Se även Mål C-126/01 *Ministère de l'Economie, des Finances et de l'Industrie mot GEMO* [2003] I-13769.

³¹ Kommissionens beslut om stöd nr C 28/1998 – Italien – Centrale del Latte di Roma, EGT L 265, 19.10.2000, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2000:265:0015:0028:SV:PDF>.

³² Kommissionens beslut om stöd nr 890/2006 – Frankrike – SICOVAL, http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/218142/218142_723454_30_2.pdf och nr N 284/2005 – Irland – Metropolitan Area Networks, http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/199656/199656_581678_68_2.pdf.

³³ Kommissionens beslut om stöd nr N 514/2001 – Förenade kungariket - Moderniseringen av Förenade kungarikets system för utbetalning av bidrag och tillgång till universella banktjänster genom postkontor, EUT C 186, 6.8.2003, http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_n514_01 om stöd nr N 244/2003 - Förenade kungariket - Credit Union Tillgång till grundläggande finansiella tjänster via kreditföreningar, EUT C 323, 20.12.2005, http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_N244_2003; om stöd nr C 49/2006 – Italien – Poste Italiane – Placering av räntebärande kuponger, EUT L 189, 21.7.2009, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:189:0003:0037:EN:PDF>; om stöd nr N 642/2005 – Sverige – Posten AB, EUT C 291, 5.12.2007, http://ec.europa.eu/competition/state_aid/register/ii/doc/N-642-2005-WLWL-en-22.11.2006.pdf; om stöd nr N 650/2001 – Irland – An Post, EUT C 43, 27.2.2007, http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_N650_2001

om tillgång till grundläggande banktjänster³⁴ (se också kommissionens kvalitetsram, s. 10).

9. Kan anläggning av infrastruktur som sådan klassas som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse?

Anläggning av infrastruktur som är kopplad till skyldigheten att tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse och som därför är nödvändig för att tillhandahålla tjänsten, kan klassas som en kostnad kopplad till tillhandahållandet av en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse (jfr artikel 5.3.d i beslutet).

Som förklaras i punkt 49 i meddelandet, kan inrättandet av en bredbandstjänst i ett visst område betraktas som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse om det inte finns tillräcklig infrastruktur innan och investerare inte kan tillhandahålla tillräcklig bredbandstäckning. Detta är i allmänhet fallet på landsbygden till skillnad från storstadsområden som redan har tillgång till tjänster. Sådan ersättning för allmännyttiga tjänster kan beviljas om villkoren i riktlinjer för bredband uppfylls³⁵.

Ett annat exempel gäller posttjänster. I fallet med det grekiska postverket (ELTA)³⁶ definierade de grekiska myndigheterna tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse som en uppsättning av andra tjänster, inklusive offentliga posttjänster. Kommission bekräftade att myndigheterna inte hade överkompenserat det grekiska postväsendet för nettokostnader för att tillhandahålla tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse, inbegripet avskrivningskostnader för ny moderniserad infrastruktur. Det grekiska postväsendet kunde därmed modernisera sin infrastruktur och förbättra kvaliteten på den offentliga tjänsten, för att uppfylla kraven i direktiv 2002/39/EG³⁷.

10. Kan det anses vara en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse att skapa och behålla arbetstillfällena på ett företag i syfte att öka forsknings- och utvecklingsverksamheten (t.ex. inom biofarmaci)?

Att skapa eller behålla arbetstillfällena inom ett visst företag kan inte anses vara en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. Tjänster av allmänt ekonomiskt intresse riktar sig till allmänheten eller ligger i hela samhällets intresse. Den aspekten finns inte här och kan därför inte motivera en åtgärd enligt artikel 106.2 i EUF-fördraget.

Staten kan dock finansiera en sådan verksamhet, men i sådana fall räknas det som ett statligt stöd till företaget i fråga. Ett sådant ingripande kan vara förenligt med EU-rätten, till exempel enligt gemenskapens rambestämmelser om forskning, utveckling och innovation³⁸ eller enligt gruppundantagsförordningen³⁹ för stöd till sysselsättning, utbildning eller små och medelstora företag, beroende på vad det statliga ingripandet avser (stöd till forskning, ökad sysselsättning eller utbildning, små och medelstora företag etc.).

³⁴ Kommissionens rekommendation om tillgång till ett grundläggande betalkonto (K(2011)4977).

³⁵ Meddelande från kommissionen – Gemenskapens riktlinjer för tillämpning av reglerna för statligt stöd på snabb utbyggnad av bredbandsnät EUT C 235, 30.9.2009, s. 7.

³⁶ Kommissionens beslut om stöd SA.32562 - Grekland – Stöd till Hellenic Post, EGT C 99, 3.4.2012, http://ec.europa.eu/eu_law/state_aids/comp-2011/sa32562-2011n.pdf.

³⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/39/EG av den 10 juni 2002 om ändring av direktiv 97/67/EG för att ytterligare öka konkurrensen inom postsektorn i gemenskapen, EGT L 176, 5.7.2002, s. 21.

³⁸ Se gemenskapens rambestämmelser för statligt stöd till forskning, utveckling och innovation, EUT C 323, 30.12.2006, s. 1.

³⁹ Kommissionens förordning (EG) nr 800/2008 av den 6 augusti 2008 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den gemensamma marknaden enligt artiklarna 87 och 88 i fördraget (allmän gruppundantagsförordning) (artiklarna 107 och 108 i EUF-fördraget), EUT L 214, 9.8.2008, s. 3.

Bestämmelserna om statligt stöd när det gäller förhandsanmälan, stödberättigande kostnader, villkor för stödberättigande etc. ska tolkas mot bakgrund av tillämplig lagstiftning, som ska säkerställa att stödet är förenligt med den inre marknaden enligt artikel 107.3 i EUF-fördraget.

11. Kan en offentlig myndighet klassificera en tjänst som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse om en liknande tjänst redan tillhandahålls av andra aktörer på marknaden och om dessa inte har tilldelats en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse?

Medlemsstaterna har stort handlingsutrymme när det gäller att fastställa vad som är tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (se svaret på fråga 4).

Kommissionen anser inte att det vore lämpligt att koppla särskilda skyldigheter för allmännyttiga tjänster till en tjänst om andra aktörer på marknaden, som inte har tilldelats en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, redan tillhandahåller eller kan tillhandahålla liknande tjänster på ett tillfredsställande sätt och enligt villkor som överensstämmer med allmänhetens intresse och på villkor som fastställs av staten. Det kan handla om villkor i fråga om pris, objektiva kvalitetsegenskaper, kontinuitet och tillgång till tjänsten⁴⁰. Det är därför än viktigare att medlemsstaten tydligt specificerar egenskaperna för tjänsten ifråga, särskilt villkoren för tillhandahållandet och dess målgrupp. Om en tjänst redan tillhandahålls på marknaden, om än på ett sätt som betraktas som otillfredsställande av medlemsstaten i fråga, exempelvis för att marknaden inte kan tillhandahålla tjänsten på den kvalitetsnivå eller till det pris som myndigheterna anser ligga i allmänhetens intresse (eftersom transportkostnaderna är för höga för familjer med låg inkomst till exempel), kan en sådan tjänst klassificeras som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. Tjänsten måste erbjudas på en icke-diskriminerande grund.

Om tjänsten inte redan tillhandahålls på marknaden är det medlemsstaten som ska besluta om den ska tillhandahållas. Kommissionen kan endast kontrollera att det inte förekommer några uppenbara fel.

12. Kan en tjänst definieras som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse om marknaden inom en snar framtid skulle kunna tillhandahålla den?

Enbart det faktum att marknaden inom en snar framtid kan tillhandahålla en tjänst kan i princip inte hindra att en medlemsstat klassificerar tjänsten som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, under förutsättning att det för övrigt är motiverat att klassificera den som en sådan. Om det är uppenbart att marknaden inom kort kommer att kunna erbjuda tjänsten enligt de villkor som medlemsstaten önskar, till exempel vad gäller pris, kvalitet, kontinuitet och tillgång, bör de offentliga myndigheterna dock förkorta uppdragsperioden därefter och bevaka marknadsutvecklingen för att kunna besluta om en ny uppdragstilldelning fortfarande behövs när den föregående går ut. Om marknaden vid slutet av uppdragsperioden fortfarande inte kan tillhandahålla tjänsten och medlemsstaten anser att tjänsten fortfarande kan klassificeras som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, kan ett nytt uppdrag tilldelas enligt artikel 106 i EUF-fördraget.

När det gäller frågan om det är tydligt att marknaden inom en förutsägbar framtid kan tillhandahålla en viss tjänst, är kommissionens uppdrag begränsat till att bedöma att inga uppenbara fel begås i medlemstatens bedömning.

13. Om en barnomsorgsaktör som driver företaget på marknadsvillkor och inte tillhandahåller en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse hamnar i svårigheter och riskerar att gå i konkurs, kan då medlemsstaten klassificera tjänsten som tjänst av allmänt ekonomiskt intresse för att säkerställa tjänstens kontinuitet (under

⁴⁰ Mål C-205/99 Analir, REG 2001, s. I-1271, s. 71. Se också punkt 48 i meddelandet.

förutsättning att det inte finns andra barnomsorgsaktörer i området som skulle kunna tillhandahålla tjänsten)?

När det gäller barnomsorg ska först av allt nämnas att under vissa förhållanden kan det anses att tillhandahållandet av den tjänsten inte är en ekonomisk verksamhet⁴¹. Om barnomsorgsverksamheten utgör en ekonomisk verksamhet, definieras den ofta som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. En medlemsstat kan ge en barnomsorgsaktör i uppdrag att tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse om den allmännyttiga skyldigheten är tydligt definierad och om uppdraget överensstämmer med reglerna om statligt stöd. Det är möjligt att det i vissa områden förekommer att barnomsorgsaktörer får i uppdrag att tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse och erbjuder barnomsorg till lägre ersättning än marknadspriset, samtidigt som andra erbjuder barnomsorg till marknadspris. Om en barnomsorgsaktör som har varit verksam på marknadsvillkor riskerar att gå i konkurs och det inte finns tillräckligt många alternativa aktörer som omedelbart kan gå in, kan medlemsstaten ge den aktören i uppdrag att tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse i enlighet med beslutet⁴², så att kontinuiteten för tjänsten säkras (dvs. ett tillräckligt antal barnomsorgsplatser). I en sådan speciell situation som rör kapacitetsproblem ska dock de offentliga myndigheterna överväga att begränsa varaktigheten för uppdraget att tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse till den tid som behövs för att andra potentiella marknadsaktörer ska få tillfälle att ta över tjänsten på marknadsvillkor.

Eftersom barnomsorgsaktören inte tilldelats uppdraget att tillhandahålla en allmännyttig tjänst förut, kan ersättningen för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse i princip endast täcka framtida kostnader för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse och måste beräknas utifrån de värden som anges i beslutet om tilldelning i enlighet med beslutet.

När det gäller tidigare förluster, och om tjänsteleverantören inte kan hitta privat finansiering, kan de täckas med stöd till undsättning och omstrukturering, om villkoren i riktlinjerna för detta⁴³ är uppfyllda.

3 DE NYA BESTÄMMELSERNA OM TJÄNSTER AV ALLMÄNT EKONOMISKT INTRESSE

3.1 Översikt över de nya bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse

14. Vilka instrument består det nya paketet av?

Det nya paketet om stöd för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse består av fyra instrument som ska gälla alla myndigheter (nationella, regionala, lokala) som beviljar ersättning för tillhandahållande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse:

- **Meddelandet** som klargör grundläggande begrepp på området statligt stöd som är relevanta för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, t.ex. stöd, tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, ekonomisk verksamhet, konvergens mellan offentliga upphandlingsförfaranden och reglerna för statligt stöd.
- **Förordningen om stöd av mindre betydelse** som föreskriver att kompensation som inte överskrider 500 000 euro under en period av tre beskattningsår inte kräver kontroll av statligt stöd.

⁴¹ Dom i Efta-domstolen 21 februari 2008 mål E-5/07.

⁴² Eftersom beslutet (artikel 2.1.c) ska tillämpas på äldreboenden oavsett ersättningens belopp, kan rambestämmelserna inte tillämpas.

⁴³ Meddelande från kommissionen – Gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter, EUT C 244, 1.10.2004, s. 2.

- Ett reviderat **beslut** som befriar medlemsstaterna från skyldigheten att anmäla ersättning för allmännyttiga tjänster till kommissionen, under förutsättning att villkoren för förenlighet i beslutet är uppfyllda.
- De reviderade **rambestämmelserna** som anger reglerna för bedömning av ersättning för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som utgör statligt stöd och inte är undantagen från anmälan genom beslutet. Sådana fall måste anmälas till kommissionen och kan förklaras förenliga om de uppfyller kriterierna i rambestämmelserna.

15. Vad är syftet med meddelandet om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse?

I meddelandet ges, i ett enda dokument, en omfattande och praktisk översikt över begrepp som rör statligt stöd för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och förklaringar av viktiga frågor. Där finns en sammanfattning av de mest relevanta rättsfallen i EU-domstolen och kommissionens beslutspraxis. Syftet är att underlätta tillämpningen av reglerna om statligt stöd för nationella, regionala och lokala myndigheter och för leverantörer av offentliga tjänster. Kommissionen har strävat efter att i möjligaste mån klargöra viktiga begrepp så som ekonomisk verksamhet, påverkan på handel och tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, liksom förhållandet mellan offentliga upphandlingsförfaranden och reglerna för statligt stöd.

16. Vad är förordningen om stöd av mindre betydelse?

I enlighet med förordningen om stöd av mindre betydelse betraktas offentligt stöd för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som inte överskrider 500 000 euro, som tilldelas under en period om tre beskattningsår, inte som statligt stöd. Det beror på att beloppet är så litet att det inte kan anses ha någon påverkan på gränsöverskridande handel eller konkurrens. Eftersom åtgärderna inte betraktas som statligt stöd, finns det heller ingen skyldighet att **förhandsanmäla dem till kommissionen**.

17. Vad handlar beslutet om?

I beslutet specificeras enligt vilka villkor ersättning till företag för tillhandahållande av allmännyttiga tjänster är förenliga med EU:s regler om statligt stöd och inte behöver förhandsanmälas till kommissionen.

18. Vad handlar rambestämmelserna om?

I rambestämmelserna specificeras enligt vilka villkor ersättning för allmännyttiga tjänster som inte omfattas av beslutet är förenliga med EU:s regler för statligt stöd. Sådant ersättning ska anmälas till kommissionen på grund av den ökade risken för snedvriden konkurrens, så att kommissionen kan göra en djupgående bedömning och besluta om åtgärden ifråga är förenlig med den inre marknaden.

19. Vad är syftet med beslutet respektive rambestämmelserna? Finns det några skillnader mellan dessa texter?

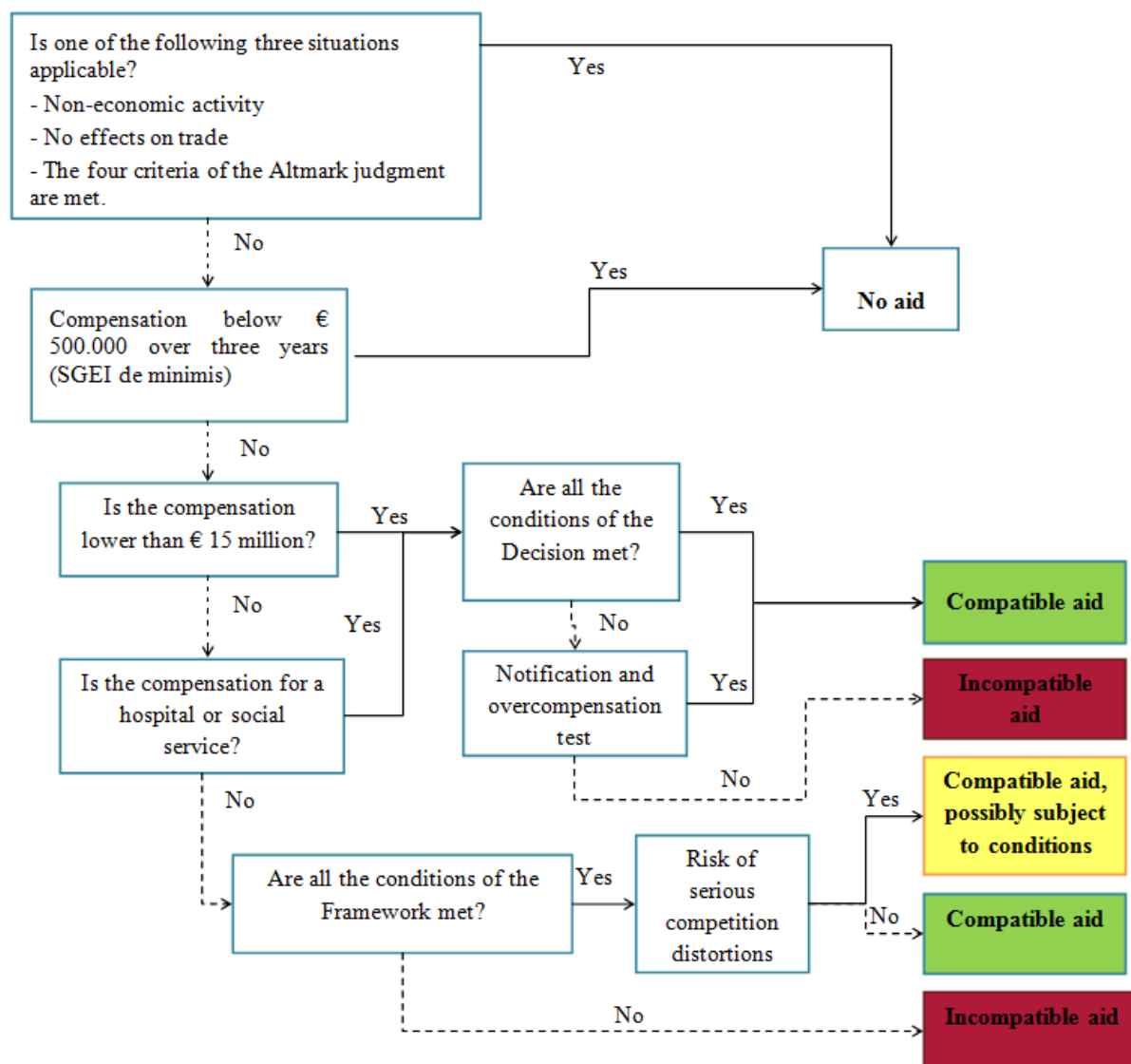
I dessa två texter fastställs enligt vilka villkor ersättning för offentliga tjänster utgör statligt stöd som är förenligt med EUF-fördraget.

Den främsta skillnaden är att ersättning för offentliga tjänster som omfattas av beslutet **inte måste anmälas** till kommissionen. Om kriterierna i beslutet är uppfyllda kan medlemsstaten bevilja ersättningen utan dröjsmål. Om villkoren i beslutet inte är uppfyllda omfattas ersättningen av rambestämmelserna. Det innebär att den måste förhandsanmälas till kommissionen som ska kontrollera om det statliga stödet i fråga är förenligt med EUF-fördraget.

Eftersom ärenden som omfattas av rambestämmelserna brukar vara stora och skulle kunna orsaka mer betydande snedvridning av konkurrensen, är villkoren för förenlighet i allmänhet strängare här än enligt beslutet. Vill du läsa mer om dessa villkor, se avsnitt 3.5.2.

20. Vilka är de logiska stegen i en analys av ersättning för offentlig tjänst?

I diagrammet nedan visas de främsta stegen som ska följas när man ska avgöra vilket instrument i paketet som ska tillämpas på ersättning för offentlig tjänst.



21. Hur kan rättssäkerhet säkerställas för leverantörer av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse? Vad händer om de inte vet om ersättningen omfattas av beslutet, rambestämmelserna eller förordningen om stöd av mindre betydelse?

Bestämmelserna om statligt stöd för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och kommissionens beslut om tillämpning av rambestämmelserna offentliggörs i officiella tidningen och på internet. Ansvaret för att kontrollera att ersättning för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse är förenlig med bestämmelserna om statligt stöd ligger hos de nationella myndigheterna som tilldelar ett företag uppdraget att tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. När stöd tilldelas i enlighet med beslutet, måste tilldelningsbeslutet hänvisa till beslutet så att leverantören av tjänsten av allmänt

ekonomiskt intresse blir informerad om den rättsliga grunden och kan kontrollera förenligheten med beslutet. Om tilldelningsbeslutet inte hänvisar till beslutet kan leverantören fråga myndigheten vilken rättslig grund som ersättningen tilldelas på och, om stödet omfattas av rambestämmelserna, kontrollera att det finns ett beslut om godkännande från kommissionen.

22. *Har den som tillhandahåller en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse några rättsliga skyldigheter?*

Den som tillhandahåller en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse åläggs inga särskilda skyldigheter genom paketet. Den offentliga myndigheten som tilldelar leverantören en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse ska se till att reglerna om statligt stöd följs. De villkor som krävs för att säkerställa att den beviljade ersättning överensstämmer med reglerna om statligt stöd ska dock återges i tilldelningsbeslutet så att leverantören är fullt medveten om dem. Det är leverantören som i sista hand löper risken att behöva betala tillbaka ersättningen om den har tilldelats i strid med reglerna för statligt stöd.

23. *Innebär bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse att företagen har rätt att få stöd i form av ersättning för offentliga tjänster?*

Enligt artikel 107.1 i EUF-fördraget är statligt stöd förenligt med EUF-fördraget endast i de undantagsfall som anges i fördraget. Principen är att statligt stöd är förbjudet och endast kan beviljas i undantagsfall, om det uppfyller villkoren i artiklarna 107.2, 107.3 och 106.2 i EUF-fördraget. Alltså har företagen inte rätt att få statligt stöd.

Enligt bestämmelserna har inte företagen rätt att få stöd i form av ersättning för offentliga tjänster, men i bestämmelserna fastställs det under vilka omständigheter ett sådant stöd är tillåtet, i de fall medlemsstaternas offentliga myndigheter beslutar att organisera och finansiera tjänster av allmänt ekonomiskt intresse genom ett statligt stöd.

3.2 Meddelande

3.2.1 *När ska bestämmelserna om statligt stöd tillämpas och vad blir konsekvenserna?*

24. *När ska EUF-fördragets bestämmelser om statligt stöd tillämpas på organiseringen och finansieringen av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse?*

Reglerna om statligt stöd gäller endast för företag. Det begreppet omfattar alla enheter som bedriver ekonomisk verksamhet, oavsett enhetens rättsliga status eller hur den finansieras⁴⁴. Framför allt har det ingen betydelse om enheten har skapats för att generera vinst eller inte (meddelandet punkt 9).

25. *När anses en verksamhet vara ekonomisk i den mening som avses i konkurrensbestämmelserna?*

All verksamhet som består i att tillhandahålla varor och/eller tjänster på en viss marknad är ekonomisk i den mening som avses i konkurrensbestämmelserna⁴⁵ (se meddelandet punkt 11). Det är dock inte tillräckligt att verksamheten anses vara social eller att den utövas av en organisation utan vinstsyfte för att den inte ska anses vara ekonomisk⁴⁶.

Meddelandet ger såväl allmän vägledning om begreppet ekonomisk verksamhet som det definierats av domstolen (punkt 9 *ff.*) som mer specifik vägledning i fråga om

⁴⁴ Domstolens dom i de förenade målen C-180/98 till C-184/98, Pavlov m.fl., REG 2000, s. I-6451.

⁴⁵ Domstolens dom i mål 118/85 kommissionen mot Italien, REG 1987, s. 2599, punkt 7, mål C-35/96 kommissionen mot Italien, REG 1998, s. I-3851, punkt 36 och mål Pavlov.

⁴⁶ Domstolens dom i målet Pavlov, punkt 118, dom av i mål C-218/00, INAIL, REG 2002, s. I-691, punkt 37 och mål C-355/00, Freskot, REG 2003, s. I-5263.

maktutövning (punkt 16), social trygghet (punkt 17 ff.), hälso- och sjukvård (punkt 21 ff.), och utbildning (punkt 26 ff.).

Om det finns en marknad för vissa tjänster kan bero på hur verksamheten är organiserad i den berörda medlemsstaten och kan därför skilja sig åt från en medlemsstat till en annan och även ändras över tiden (punkt 12). Den speciella vägledning som ges för dyra sektorer (se föregående punkt) syftar därför inte till att upprätta en lista över ekonomisk och icke-ekonomisk verksamhet, utan snarare till att ge exempel på sådant som kan ha betydelse när det ska avgöras om en viss tjänst ska anses som ekonomisk.

Exempel på ekonomisk verksamhet enligt kommissionens beslut och domstolens domar

- Arbetsförmedlingsverksamhet som utövas av en offentlig institution för sysselsättning⁴⁷.
- Frivilliga försäkringssystem som förvaltas enligt kapitaliseringsprincipen, även om de administreras av organisationer utan vinstsyfte⁴⁸. Med kapitaliseringsprincipen menas att de förmåner systemet ger rätt till helt och hållet är beroende av storleken på de avgifter som betalats in av förmånstagarna och av det ekonomiska utfallet av organisationens investeringar.
- Akuttransporter och sjuktransporter⁴⁹.
- Tjänster, såsom tullformaliteter, som framför allt gäller import, export och transit av varor, samt andra komplementära tjänster inom finansiella, kommersiella eller fiskala områden, som medför en ekonomisk risk för tullombudet⁵⁰.
- Tjänster till anställda och arbetsgivare som innebär hjälp att upprätta inkomstdeklaration och liknande rådgivning, som tillhandahålls av juridiska personer som upprättats av arbetsgivare eller fackföreningar och godkänts av staten⁵¹.
- Förvaltning av transportinfrastrukturer⁵².
- Vårdtjänster som tillhandahålls på sjukhus eller andra vårdanläggningar⁵³. Allmänna sjukhus kan dock även utöva icke-ekonomisk verksamhet (se meddelandet punkt 22).
- Bostäder med låg hyra, se beslutspraxis om anslag av medel till fastighetslån, reglering av bostäder till överkomligt pris som syftar till att tillhandahålla bostäder med låg hyra, reglering av hyressubventioner och subventionssystem för äldre och funktionshindrade samt socialt missgynnade hushåll⁵⁴.

⁴⁷ Domstolens dom i mål C-41/90, Höffner och Elser, REG 1991, s. I-1979, punkt 21.

⁴⁸ Domstolens dom i mål C-244/94 FFSA, REG 1995, s. I-4013, punkterna 17–22 och dom i mål C-67/96 Albany, REG 1999, s. I-5751, punkterna 80–87.

⁴⁹ Domstolens dom i mål C-475/99 Glöckner, REG 2001, s. I-8089, punkt 20.

⁵⁰ Domstolens dom i mål C-35/96 kommissionen mot Italien, REG 1998, s. I-3851, punkt 37.

⁵¹ Domstolens dom i mål C-451/03 Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, REG 2006, s. I-2941, punkt 63.

⁵² Domstolens dom i mål C-82/01 P, Aéroports de Paris mot kommissionen, REG 2002, s. I-9297.

⁵³ Domstolens dom i mål C-157/99, Smits, REG 2001, s. I-5473, punkt 53, dom i de förenade målen 286/82 och 26/83, Luisi och Carbone, REG 1984, s. 377, punkt 16, dom i mål C-159/90, Society for the Protection of unborn children REG 1999, s. I-4685, punkt 18, dom i mål C-368/98, Abdou Vanbraekel, REG 2001, s. I-5363, punkt 43 samt dom i mål T-167/04, Asklepios Kliniken, REG 2007, s. II 2379, punkterna 49–55.

⁵⁴ Kommissionens beslut om stöd nr N 89/2004 – Irland – Garanti till förmån för Housing Finance Agency (HFA), Stödordning för socialbostäder finansierad av HFA, EUT C 131, 28.5.2005.

- Tillhandahållande av infrastruktur för subventionerade bostäder, såsom vägar, affärer, lekplatser, friluftsområden, parker, mark, öppna områden, religiösa byggnader, fabriker, skolor, kontor och andra byggnader eller mark samt liknande arbeten och tjänster som är nödvändiga för att skapa en god miljö för subventionerade bostäder⁵⁵.

Vill du läsa mer om begreppet ekonomisk verksamhet i den mening som avses i bestämmelserna om inre marknaden i EUF-fördraget, se svaret på fråga 223.

26. Kan utövare av ett fritt yrke utgöra företag i den mening som avses i konkurrensbestämmelserna?

Ja. Domstolen ansåg att specialister inom vården, i egenskap av oberoende ekonomiska aktörer, kan tillhandahålla tjänster på marknaden, närmare bestämt marknaden för specialiserade vårdtjänster, och därför utgör företag. Det faktum att de tillhandahåller komplexa och specialiserade tjänster och att yrkesutövandet är reglerat kan inte ändra den slutsatsen⁵⁶.

27. När anses en verksamhet vara icke-ekonomisk i den mening som avses i konkurrensbestämmelserna?

Följande två verksamhetskategorier har fastställts vara icke-ekonomiska:

- Verksamhet kopplad till utövandet av statliga befogenheter

Verksamhet kopplad till utövandet av statliga befogenheter, av staten själv eller av myndigheter inom ramen för deras befogenheter, utgör inte ekonomisk verksamhet i den mening som avses i konkurrensbestämmelserna. Detta undantag begränsas till sådana verksamheter som utgör en del av en offentlig myndighets befogenheter och som därmed utövas av staten, dvs. sådant som medlemsstaten i fråga inte har beslutat att införa marknadsmekanismer för (meddelandet punkt 16). Det spelar ingen roll om staten agerar direkt genom ett organ som är en del av statsförvaltningen eller genom en separat enhet som har fått särskilda eller exklusiva rättigheter⁵⁷.

Exempel på icke-ekonomisk verksamhet kopplad till utövandet av statliga befogenheter

- Militär eller polisiär verksamhet.
- Underhåll och förbättring av luftfartssäkerhet⁵⁸, skydd⁵⁹, flygledning, kontroll av sjöfart och sjösäkerhet⁶⁰.
- Föroreningsövervakning⁶¹ är ett uppdrag av allmänt intresse som hör till statens

⁵⁵ http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_N89_2004
Kommissionens beslut om stöd nr N 395/05 - Irland – Loan guarantees for social infrastructure schemes funded by the Housing Finance Agency (HFA), EUT C 77, 5.4.2007.

⁵⁶ http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_N395_2005
Domstolens dom i de förenade målen C-180/98 till C-184/98, Pavlov m.fl., REG 2000, s. I-6451.

⁵⁷ Domstolens dom i mål 118/85, kommissionen mot Italien, REG 1987, s. 2599, punkterna 7 och 8.

⁵⁸ Domstolens dom i mål C-364/92, SAT/Eurocontrol, REG 1994, s. I-43, punkt 27 och dom i mål C-113/07 P, Selex Sistemi Integrati mot kommissionen, REG 2009, s. I-2207, punkt 71.

⁵⁹ Kommissionens beslut om stöd nr N 309/2002 av den 19 mars 2003, Luftfartsskydd – Ersättning för kostnader till följd av attentaten den 11 september 2001, EUT C 148, 25.6.2003, s. 7 och N 438/2002 av den 16 oktober 2002, Stöd till hamnförvaltningen för utförande av myndighetsuppgifter, EGT C 284, 21.11.2002.

⁶⁰ http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_N438_2002

Kommissionens beslut om stöd i fall N 438/02 av den 16 oktober 2002, Belgien – Stöd till hamnförvaltningen, EGT C 284, 21.11.2002.

http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_N438_2002

viktigaste uppgifter när det gäller marint miljöskydd.

- Organisering, finansiering och genomförande av kriminalvård för att säkerställa verkställandet av det straffrättsliga systemet⁶².

- Viss verksamhet av rent social natur

I rättspraxisen anges ett antal kriterier enligt vilka viss verksamhet som har en rent social funktion har ansetts vara icke-ekonomisk.

Exempel på icke-ekonomisk verksamhet av rent social natur

- Administrering av obligatoriska försäkringssystem som har ett uteslutande socialt syfte, förvaltas enligt solidaritetsprincipen och erbjuder förmåner som inte är beroende av de inbetalda avgifterna⁶³. Se punkt 17 ff. i meddelandet om vad som skiljer sociala trygghetssystem som omfattar ekonomisk verksamhet från sådana som inte gör det.
- Barnomsorg och offentlig utbildning som i regel finansieras av statsbudgeten och uppfyller statens sociala, kulturella och utbildningspolitiska uppgifter gentemot befolkningen⁶⁴. Se punkt 26 ff. i meddelandet om vad som skiljer ekonomisk verksamhet från icke-ekonomisk på utbildningsområdet.
- Organiseringen av allmänna sjukhus som är en integrerad del av det nationella hälso- och sjukvårdssystemet och som nästan helt bygger på solidaritetsprincipen, finansieras direkt med sociala avgifter och andra statliga medel och vars tjänster är gratis för dem som är anslutna till systemet på grundval av principen om allmän täckning⁶⁵. Se punkt 21 ff. i meddelandet om vad som skiljer ekonomisk verksamhet från icke-ekonomisk på hälso- och sjukvårdsområdet.

28. Om en offentlig myndighet ger medborgarna information och råd inom ramen för sin behörighet, utgör det då ekonomisk verksamhet i den mening som avses i konkurrensbestämmelserna?

Allmän information från de offentliga myndigheterna (på nationell, regional eller lokal nivå) om hur olika bestämmelser tillämpas av de behöriga enheterna är förenat med deras myndighetsutövning. Den verksamheten anses inte vara ekonomisk i den mening som avses i konkurrensbestämmelserna.

⁶¹ Domstolens dom i mål C-343/95, Calì och Figli, REG 1997, s. I-1547, punkt 22.

⁶² Kommissionens beslut om stöd nr N140/2006 – Litauen – Allotment of subsidies to correction houses, EUT C 244, 11.10.2006, http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/register/ii/doc/N-140-2006-WLWL-en-19.7.2006.pdf.

⁶³ Domstolens dom i mål C-159/91, Poucet och Pistre, REG 1993, s. I-637, dom i mål C-218/00, INAIL, REG 2002, s. I-691, punkterna 43–48, dom i de förenade målen C-264/01, C-306/01, C-354/01 och C-355/01, AOK Bundesverband, REG 2004, s. I-2493, punkterna 51–55.

⁶⁴ Domstolens dom i mål 263/86 Humbel, REG 1988, s. 5365, punkt 18, mål C-318/05 kommissionen mot Tyskland, REG 2007, s. I-06957, punkterna 74–75, och kommissionens beslut om stöd nr N 118/00 – Statliga bidrag till professionella idrottsklubbar, EGT C 333, 28.11.2001, s. 6, http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_N118_2000, nr NN 54/2006 – Prerov Logistics College, EUT C 291, 30.11.2006, s. 18 http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/register/ii/doc/NN-54-2006-WLWL-EN-8.11.2006.pdf, Efta-domstolens dom i mål E-5/07.

⁶⁵ Mål T-319/99, FENIN.

29. I meddelandet ges specifik vägledning om skillnaden mellan ekonomisk och icke-ekonomisk verksamhet på fyra områden. Är all verksamhet utanför dessa fyra områden alltid ekonomisk?

Nej. I meddelandet ges vägledning om när en verksamhet är ekonomisk och när den är icke-ekonomisk och det bygger på rättspraxis från europeiska domstolar. Förutom de allmänna principerna (punkt 9 ff.), ger meddelandet mer specifik vägledning för vissa områden, så som hälso- och sjukvård och utbildning, och ger en lista över relevanta faktorer för att avgöra om en viss verksamhet är ekonomisk.

Varken exemplen som anges i de särskilda avsnitten (såsom exemplen på områden som i sig utgör en del av en offentlig myndighets befogenheter i punkt 16) eller urvalet av områden för vilka mer specifik vägledning ges, är uttömmande exempel. Detta märks på ordalydelsen i meddelandet, framför allt i punkt 14 där det tydligt sägs att ingen uttömmande förteckning kan upprättas. Det är en konsekvens av att begreppet ekonomisk verksamhet kan förändras över tid (se nästa fråga 30). För verksamhet som det inte hänvisas särskilt till ger de allmänna principerna i punkt 9 ff. vägledning om det rör sig om en ekonomisk verksamhet eller inte.

30. Kan klassificeringen som ekonomisk eller icke-ekonomisk ändras över tid?

Ja. Klassificeringen av en verksamhet kan vara beroende av hur verksamheten organiseras i en medlemsstat och den kan ändras över tid på grund av politiska beslut om hur den ska organiseras eller till följd av marknadsutvecklingen (meddelandet punkt 12).

31. Kan EUF-fördragets bestämmelser om statligt stöd tillämpas på tjänsteleverantörer utan vinstsyfte?

Ja. Det faktum att en organisation inte har ett vinstsyfte innebär inte att den inte bedriver ekonomisk verksamhet⁶⁶. Den rättsliga ställningen för en organisation som tillhandahåller sociala tjänster av allmänt intresse påverkar inte verksamhetens natur. Då är det bättre att pröva om organisationen i fråga bedriver ekonomisk verksamhet eller inte (meddelandet punkt 9).

En ideell förening eller en välgörenhetsorganisation som bedriver ekonomisk verksamhet räknas till exempel som företag, men detta gäller endast den del av verksamheten som är ekonomisk (meddelandet punkt 9, sista stycket). Konkurrensbestämmelserna tillämpas inte på deras icke-ekonomiska verksamhet.

Exempel

Om en organisation utan vinstsyfte tillhandahåller akut- och sjuktransporter kan det anses vara en ekonomisk verksamhet. En skyldighet att tillhandahålla offentliga tjänster kan göra att tjänster som tillhandahålls av dessa organisationer är mindre konkurrenskraftiga än motsvarande tjänster som tillhandahålls av leverantörer som inte omfattas av denna skyldighet, men verksamheten kan ändå anses vara ekonomisk⁶⁷.

32. Får en offentlig myndighet föredra någon typ av organisation som leverantör av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (t.ex. offentlig/vinstdrivande/icke vinstdrivande organisationer)?

⁶⁶ Domstolens dom i de förenade målen 209/78, 215/78 och 218/79, Van Landewyck, REG 1980, s. 3125 och dom i mål C-244/94, FFSA m.fl., REG 1995, s. I-4013, punkt 21.

⁶⁷ Domstolens dom i mål C-475/99 Glöckner, REG 2001, s. I-8089, punkt 21.

I reglerna om statligt stöd ges inga specifika kriterier för valet av leverantör men reglerna ska tillämpas på likvärdigt sätt för offentliga och privata företag. Det innebär i princip att ingenting i reglerna hindrar medlemsstaterna från att föredra vissa typer av leverantörer framför andra. De offentliga myndigheterna kan dock vara bundna av andra delar av EU-rätten, såsom reglerna om offentlig upphandling, om den inre marknaden eller sektorsspecifika bestämmelser, som inom transport. Om ärendena omfattas av rambestämmelserna och bestämmelserna om offentlig upphandling ska tillämpas, måste kraven i de bestämmelserna uppfyllas för att stödet ska vara förenligt (punkt 19 i rambestämmelserna). Om du vill veta mer om offentlig upphandling och bestämmelserna om den inre marknaden, se avsnitt 4 och 6, särskilt frågorna 209 och 227.

33. Om en socialförvaltning tillhandahåller sociala tjänster av allmänt intresse (t.ex. tjänster till äldre och funktionshindrade), omfattas den då av bestämmelserna om statligt stöd?

Om de kommunala socialförvaltningarna omfattas av konkurrensbestämmelserna eller inte, eller närmare bestämt bestämmelserna om statligt stöd, beror på vilken verksamhet de bedriver. Det kan man inte göra en generell bedömning av.

Om socialförvaltningen exempelvis tillhandahåller måltider eller vård i hemmet och denna verksamhet kan bedrivas av andra, offentliga eller privata leverantörer, tillhandahålls tjänster på en marknad och alltså bedrivs en ekonomisk verksamhet i den mening som avses i konkurrensbestämmelserna (se svaret på fråga 25).

Detta innebär dock inte att all verksamhet som socialförvaltningen bedriver ska anses vara ekonomisk. Den kanske också administrerar det sociala trygghetssystemet, och till exempel ser till att bidragstagare får sina bidrag, vilket inte är en ekonomisk verksamhet.

34. Om en kommun delar ut kuponger som kan användas för att köpa tjänster av allmänt ekonomiskt intresse till vissa användare, är det då ett statligt stöd?

Medlemsstaterna, inklusive de lokala myndigheterna, kan ge bistånd till olika tjänsteanvändare enligt villkoren i artikel 107.2 a i EUF-fördraget. Biståndet måste bland annat vara av social natur och beviljas utan diskriminering när det gäller de berörda tjänsternas ursprung.

35. Är det ett statligt stöd om vissa förmånstagare, såsom hushåll med låg inkomst (till exempel i förhållande till den faktiska kostnaden för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och/eller andra objektiva kriterier som är kopplade till deras personliga situation), beviljas socialt bistånd och det betalas av en tredje part direkt till tjänsteleverantören?

Ett socialt organ kan välja att betala allt eller en del av bidraget till tjänsteleverantören (t.ex. en hyresvärd för socialbostäder, en skolmatsal etc.), om det exempelvis finns en risk för att bidraget inte fyller sin sociala funktion om det går direkt till bidragstagaren.

En sådan betalning utgör inte ett statligt stöd till leverantören om bidraget som betalas av en tredje part och dess beräkningsmetoder är tydligt definierade och direkt kopplade till slutmottagaren, som ska vara en fysisk person. Det förutsätter att överföringen inte ger tjänsteleverantören några andra fördelar. Om leverantören till exempel begär att få ersättning för hyra ska det totala hyresbeloppet fastställas oberoende och i förväg så att den hyra som bidragstagaren är skyldig faktiskt dras av från det belopp som leverantören redan har fått från det sociala organet.

36. Vissa tjänster av allmänt ekonomiskt intresse tillhandahålls ofta lokalt. Påverkar de verkliga handeln mellan medlemsstaterna?

När det gäller bestämmelserna om statligt stöd bestäms inte handelsutbytet av om den tillhandahållna tjänsten är lokal eller regional, och inte heller av verksamhetens omfattning. Även om stödbeloppet är relativt lågt, eller storleken på den enhet som får stödet är relativt blygsam, utesluter inte det att handeln mellan medlemsstaterna kan påverkas⁶⁸. Till och med ett litet stöd kan öka en viss leverantörs tjänsteutbud och göra det svårare för andra europeiska företag att tillhandahålla samma tjänster på den lokala marknaden.

Kommissionen har dock utifrån sin erfarenhet fastställt vissa gränsvärden. Under dessa värden anser inte kommissionen att stöden påverkar handeln eller konkurrensen. Alltså gäller till exempel, enligt förordningen om stöd av mindre betydelse för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, att stöd som inte överstiger ett tak på 500 000 euro under en period på tre år inte påverkar handeln mellan medlemsstaterna och inte snedvrider eller hotar att snedvrider konkurrensen och därför inte omfattas av artikel 107.1 i EUF-fördraget. Enligt förordning 1998/2006 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i fördraget på stöd av mindre betydelse bör detta tak vara 200 000 euro för företag med verksamhet inom vägtransportsektorn⁶⁹.

I vissa fall påverkas handeln inte på grund av tjänstens lokala karaktär. I meddelandet ges exempel på kommissionens beslut (punkt 40) om bland annat simbassänger som främst används av lokalbefolkningen⁷⁰ och lokala museer som sannolikt inte drar till sig gränsöverskridande besökare⁷¹ (mer information finns i fråga 38 nedan).

Allmänt exempel på när handeln mellan medlemsstaterna har påverkats

Det stöd som beviljades till nederländska bensinstationer längs den tyska gränsen, på grund av att de nationella bränslepriserna gick upp till följd av höjda punktskatter i Nederländerna, påverkade handeln mellan medlemsstaterna eftersom syftet var att minska skillnaden mellan punktskatten i Nederländerna och Tyskland⁷².

Exempel på när handeln mellan medlemsstaterna har påverkats när det gäller en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse

Det offentliga stöd som beviljades för att bedriva linjetrafik med buss i kommunen Stendal i Tyskland till ett företag som endast tillhandahöll lokala eller regionala trafiktjänster, och som inte tillhandahöll några trafiktjänster utanför sin ursprungsstat, kunde påverka handeln mellan medlemsstaterna⁷³.

37. Om en ensam leverantör tillhandahåller en viss tjänst av allmänt ekonomiskt intresse i en region, påverkar det verkligen handeln mellan medlemsstaterna?

Även om en operatör som tillhandahåller en viss tjänst av allmänt ekonomiskt intresse (till exempel specialiserad sjukvård eller ambulanstransporter) är den enda aktören i regionen eller det lokala samhället eftersom det inte finns några andra aktörer där, är inte det tillräckligt för att utesluta möjligheten att aktörer från andra medlemsstater kan vara

⁶⁸ Förstainstansrättens dom i mål T-214/95, Vlaams Gewest mot kommissionen, REG 1998, s. II-717, punkterna 48 till 50, domstolens dom i mål C-280/00, Altmark trans och Regierungspräsidium Magdeburg, REG 2003, s. I-7747, punkterna 81–82 och i mål C-172/03, Heiser, REG 2005, s. I-1627, punkterna 32–33.

⁶⁹ Kommissionens förordning (EG) nr 1998/2006 av den 15 december 2006 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i fördraget på stöd av mindre betydelse.

⁷⁰ Kommissionens beslut om stöd N 258/00, EGT C 172, 16.6.2001, s. 16.

⁷¹ Kommissionens beslut om stöd nr N 630/03, EUT C 275, 8.12.2005, s. 3.

⁷² Kommissionens beslut nr 1999/705/EG av den 20 juli 1999, EGT L 280, 30.10.1999, s. 87 som bekräftas av domstolens dom i mål C-382/99 Nederländerna mot kommissionen, REG 2002, s. I-5163.

⁷³ Domstolens dom Altmark trans och Regierungspräsidium Magdeburg, nämnd ovan, punkt 77.

intresserade av att tillhandahålla tjänsten. Därför kan man inte utesluta att det kan komma att påverka handeln mellan medlemsstaterna⁷⁴. Dessutom kan den regionala aktören vara aktiv eller planera att bli det i andra regioner.

38. Finns det exempel på lokala tjänster av allmänt intresse som inte tycks påverka handeln mellan medlemsstaterna?

Ja. Kommissionen har fattat några beslut om statligt stöd där statliga åtgärder som var avsedda att finansiera lokala tjänster (oavsett om de utgör tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, sociala tjänster av allmänt intresse av ekonomisk natur eller rent kommersiella tjänster) inte ansågs påverka handeln mellan medlemsstaterna (se även meddelandet punkt 40).

Exempel på åtgärder som inte anses påverka handeln mellan medlemsstaterna

- När det gällde badanläggningen i Dorsten⁷⁵ ansåg kommissionen att ett årligt stöd för att bygga och driva en allmän badanläggning i Dorsten, som endast skulle användas av lokalbefolkningen, inte kunde påverka handeln mellan medlemsstaterna.
- När det gällde irländska sjukhus⁷⁶ ansåg kommissionen att ett system med kapitalanslag som hade till syfte att inrätta anläggningar för relativt små och lokala offentliga sjukhus, som med en tydlig underkapacitet försåg en lokal marknad med sjukhustjänster, inte kunde dra till sig investeringar eller patienter från andra medlemsstater och alltså inte kunde påverka handeln mellan medlemsstaterna.
- När det gällde serviceområden på Teneriffa⁷⁷ ansåg kommissionen att stöd till lokala föreningar för godstransporter på väg, för att de skulle bygga kommunala serviceområden för sina medlemmar, inte kunde påverka handeln mellan medlemsstaterna, eftersom de enbart skulle användas lokalt.
- När det gällde lokala museer på Sardinien⁷⁸ ansåg kommissionen att det inte påverkade handeln mellan medlemsstaterna om dessa museers projekt finansierades i en begränsad omfattning och med en blygsam budget, med undantag för några internationellt erkända museer, så länge som andra medlemsstaters invånare sannolikt inte åkte över gränsen för att besöka dessa museer.
- När det gällde baskiska teaterproduktioner⁷⁹ ansåg kommissionen att finansiering av dessa produktioner inte påverkade handeln mellan medlemsstaterna, så länge det gällde småskaliga produktioner av lokala mikro- eller småföretag, deras

⁷⁴ Domstolens dom Altmark trans och Regierungspräsidium Magdeburg, nämnd ovan, punkt 78 ff.

⁷⁵ Kommissionens beslut om stöd nr N 258/2000 – Tyskland – Badanläggningen i Dorsten, IP/001509 av den 21.12.2000, EGT C 172, 16.6.2001, s. 16
http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_N258_2000

⁷⁶ Kommissionens beslut om stöd nr N 543/2001 – Irland – Skattemässiga avdrag för sjukhusinvesteringar, EGT C 154, 28.6.2002, s. 4
http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_N543_2001

⁷⁷ Kommissionens beslut om stöd nr NN 29/02 – Spanien - Stöd för inrättande av serviceområden på Teneriffa, EUT C 110, 8.5.2003, s. 13,
http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_NN29_2002

⁷⁸ Kommissionens beslut om stöd nr N 630/2003 – Italien – Lokala museer - Sardinien, EUT C 275, 8.12.2005, s. 3, http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_N630_2003

⁷⁹ Kommissionens beslut om stöd nr N 257/2007 – Spanien – Stöd till teaterproduktioner i Baskien, EUT C 173, 26.7.2007, s. 2.

potentiella publik begränsades till en geografisk och språkligt specifik region och de inte kunde orsaka en gränsöverskridande turism.

- När det gällde finansieringen av ett center till förmån för cypriotisk kultur och bevarande av kulturarvet i Nicosia (Cypern)⁸⁰ ansåg kommissionen att den lokala karaktären och det geografiska läget för centret, tillsammans med typen av aktivitet, inte skulle leda till någon påverkan på handeln mellan medlemsstaterna.
- När det gällde stöd för att bygga en enhet för mentalvård under medellång och lång tid i nordöstra Portugal⁸¹ ansåg kommissionen att det inte påverkade handeln mellan medlemstaterna eftersom enheten skulle ha begränsad kapacitet (50 platser) som nästan uteslutande skulle erbjudas boende i området och även på grund av bristen på intresse för andra enheter när det gällde att erbjuda tjänster i regionen.
- När det gällde finansiering till en tidningsutgivare som gav ut en dagstidning på Madeira⁸² ansåg kommissionen att det inte påverkade handeln. Det finns två dagstidningar som ges ut på Madeira och ingen av dem ges ut av ett företag från en annan medlemsstat. Ingen av de två utgivarna är verksam på någon annan marknad där det råder konkurrens från företag från andra medlemsstater.
- När det gällde försäljningen av mark från en nederländsk kommun till en ridskola⁸³ ansåg kommissionen att det inte påverkade handeln, även om marken såldes till lägre pris än marknadspriset, eftersom ridskolan hade en så tydlig lokal karaktär.

39. Vad händer om en ekonomisk verksamhet påverkar handeln mellan medlemsstaterna?

Om en ekonomisk verksamhet påverkar handeln mellan medlemsstaterna ska konkurrensbestämmelserna tillämpas.

40. Om konkurrensbestämmelserna ska tillämpas, måste då medlemsstaterna ändra hur tjänsterna av allmänt ekonomiskt intresse organiseras och tillhandahålls?

Att konkurrensbestämmelserna ska tillämpas innebär inte att de offentliga myndigheterna måste se till att det finns många tjänsteleverantörer på marknaden. Det innebär inte heller att de offentliga myndigheterna är skyldiga att dra in de särskilda eller exklusiva rättigheter som tjänsteleverantörer redan fått, som är nödvändiga och avpassade för att tillhandahålla de berörda tjänsterna. De offentliga myndigheterna kan bevilja sådana rättigheter så länge de inte är större än vad som är nödvändigt för att uppgiften av allmänt intresse ska kunna fullgöras under ekonomiskt godtagbara villkor⁸⁴. De offentliga myndigheterna måste inte heller privatisera tjänsteleverantörerna (se även meddelandet punkt 37).

41. Vad händer om en offentlig myndighet beviljar ersättning för en tjänst av allmänt intresse som anses vara ekonomisk?

⁸⁰ Kommissionens beslut om stöd nr SA.34466 – Cypern – Center för konst och forskning, av den 7.11.2012 (ännu ej offentliggjord).

⁸¹ Kommissionens beslut om stöd nr SA.34576 – Portugal – Jean Piaget/Vårdenhet för medellång och lång vård i nordöst, av den 7.11.2012 (ännu ej offentliggjord).

⁸² Kommissionens beslut om stöd nr SA.33243 – Portugal – Jornal de Madeira, av den 7.11.2012 (ännu ej offentliggjord).

⁸³ Kommissionens beslut om stöd nr SA.34404 – Nederländerna – Köp av mark för att flytta ridskola, av den 7.11.2012, EUT C 370, 30.11.2012, s. 2.

⁸⁴ Domstolens dom i mål C-320/91 Corbeau, REG 1993 s. I-2533, punkterna 14–16, och mål C-67/96 Albany, REG 1999 s. I-5751, punkt 107.

Om en offentlig myndighet beviljar ersättning till en tjänsteleverantör för en offentlig tjänst kan det utgöra ett statligt stöd om alla kriterier som domstolen fastställde i Altmark- domen (se svaret på frågorna i avsnitt 3.2.3) inte är uppfyllda men de övriga kriterierna för statligt stöd⁸⁵ är uppfyllda. Även om en ersättning för en offentlig tjänst utgör statligt stöd behöver den dock inte vara förbjuden, eftersom ersättningen kan vara förenlig med EUF-fördraget.

42. *Måste de offentliga myndigheterna organisera tjänsterna av allmänt ekonomiskt intresse på något särskilt sätt enligt bestämmelserna om statligt stöd?*

Nej. De offentliga myndigheterna kan i stor utsträckning själva bedöma hur de tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som de inrättat ska förvaltas. Enligt bestämmelserna om statligt stöd får de offentliga myndigheterna själva välja hur de vill organisera och finansiera sina tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, under förutsättning att ersättningen för dem inte är större än vad som är nödvändigt för att tjänsten av allmänt intresse ska kunna tillhandahållas under ekonomiskt godtagbara villkor, enligt artikel 106.2 i EUF-fördraget.

43. *Är det ett statligt stöd om finansiella anslag beviljas inom ramen för en behörighetsdelegering till andra myndigheter i samband med en decentralisering?*

Nej. Enligt begreppet statligt stöd spelar det ingen roll på vilken nivå (central, regional, lokal osv.) stödet beviljas. Det tillämpas dock bara när medel överförs till ett eller flera företag eller en eller flera sektorer enligt villkoren i artikel 107.1 i EUF-fördraget.

När finansiella överföringar görs inom de statliga strukturerna (stat till region, län till kommuner osv.) och gäller rena delegeringar av offentliga befogenheter, som inte omfattar någon ekonomisk verksamhet, överförs däremot inga statliga medel som ger något företag en fördel.

44. *Ska bestämmelserna om statligt stöd tillämpas vid finansiering av en intern enhet, i den mening som avses i bestämmelserna om offentlig upphandling, som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse?*

Nej. Begreppet intern är ett begrepp från lagstiftningen om offentlig upphandling, medan bestämmelserna om statligt stöd har att göra med konkurrenslagstiftningen. Det som är avgörande för om konkurrensbestämmelserna, särskilt bestämmelserna om statligt stöd, ska tillämpas eller inte är inte vilken slags enhet som tillhandahåller tjänsterna av allmänt ekonomiskt intresse eller vilken rättslig status den har, utan snarare om enheten bedriver ekonomisk verksamhet (meddelandet punkt 9). Enligt rättspraxis är all verksamhet som består av att tillhandahålla varor och/eller tjänster på en viss marknad ekonomisk i den mening som avses i konkurrensbestämmelserna (vill du se exempel på ekonomisk verksamhet i den mening som avses i konkurrensbestämmelserna, se svaret på fråga 25). Om den offentliga finansieringen av en ekonomisk verksamhet som bedrivs av en intern enhet, i den mening som avses i bestämmelserna om offentlig upphandling, uppfyller villkoren i artikel 107.1 i EUF-fördraget⁸⁶ men inte uppfyller alla villkor i Altmark- domen (vill du läsa mer om dessa villkor, se svaret på fråga 61), ska alltså bestämmelserna om statligt stöd tillämpas (se meddelandet punkterna 13 och 37).

Här vill vi påminna om att så länge finansiella överföringar görs inom de statliga strukturerna (stat till region, län till kommuner osv.) och de gäller rena delegeringar av

⁸⁵ Det vill säga 1) överföring av medel och statens ansvar, 2) påverkan på handeln mellan medlemsstaterna och snedvridande av konkurrensen och 3) åtgärdens selektivitet.

⁸⁶ Det vill säga: 1) ekonomisk fördel, 2) påverkan på handeln mellan medlemsstaterna och snedvridande av konkurrensen samt 3) åtgärdens selektivitet.

offentliga befogenheter, som inte omfattar någon ekonomisk verksamhet, överförs inga statliga medel till något företag och de utgör alltså inte heller statliga stöd.

45. Vad händer om en ersättning för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse faktiskt är ett statligt stöd?

Att ersättningen för en offentlig tjänst utgör ett statligt stöd **innebär inte att ersättningen är förbjuden**. Ersättningen är förenlig med EUF-fördraget om de villkor som anges i beslutet⁸⁷ eller rambestämmelserna⁸⁸ är uppfyllda⁸⁹.

3.2.2 Beslut om tilldelning

46. Vad är syftet med ett beslut om tilldelning?

Ett beslut om tilldelning (se meddelandet punkterna 51 ff.) är en officiell handling genom vilken ett företag anlitas för att tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. I handlingen anges det berörda företagets uppdrag av allmänt intresse samt tjänstens omfattning och allmänna villkor. En tilldelning av ett uppdrag att tillhandahålla allmännyttiga tjänster är nödvändigt för att fastställa företagets och statens skyldigheter. Om ingen sådan handling finns vet man inte vilken specifik uppgift som företaget har fått och det går inte att fastställa en lämplig ersättning.

47. Vilka slags handlingar anses vara lämpliga som beslut om tilldelning?

Enligt artikel 106.2 i EUF-fördraget och enligt Altmarkdomen är det enda krav som ställs att det finns ett beslut om tilldelning i form av en eller flera handlingar som är juridiskt bindande enligt nationell lagstiftning. Handlingens (eller handlingarnas) specifika form får varje medlemsstat fastställa, beroende på statens politiska och/eller administrativa organisation.

Enligt den administrativa lagstiftningens grundläggande bestämmelser behöver nämligen alla offentliga myndigheter, på lokal, regional eller central nivå, en rättslig grund för att fastställa att en tjänst är av allmänt ekonomiskt intresse och för att finansiera tjänsten. Därför kan begreppet beslut om tilldelning mycket väl motsvara den rättsliga grund som den offentliga myndigheten själv väljer i varje fall. Handlingen behöver inte kallas för beslut om tilldelning. Medlemsstaterna behöver inte heller inrätta särskilda bestämmelser för att godkänna sådana handlingar.

Det finns alltså inte något standardiserat beslut om tilldelning utan formen beror både på vilken offentlig myndighet som tilldelar tjänsten och vilken verksamhet det gäller.

Observera att de krav som ställs på ett beslut om tilldelning när det gäller statliga stöd snarast ska ses som grundläggande krav. Medlemsstaternas myndigheter kan dock lägga till ytterligare detaljer i handlingen, till exempel kvalitetskrav. Vissa uppgifter måste dock anges i beslutet om tilldelning, så som innebörden av skyldigheten och dess varaktighet, metoder för att beräkna, kontrollera och se över ersättningen och åtgärder för att undvika och återkräva eventuell överkompensation (meddelandet punkt 52). När

⁸⁷ Kommissionens beslut av den 20 december 2011 om tillämpningen av artikel 106.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på statligt stöd i form av ersättning för allmännyttiga tjänster som beviljas vissa företag som fått i uppdrag att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse

⁸⁸ Meddelande från kommissionen: Europeiska unionens rambestämmelser för statligt stöd i form av ersättning för offentliga tjänster (2011) EUT C 8, 11.1.2012, s. 15

⁸⁹ För landtransporter styrs förenligheten av förordning nr 1370/2007. För luft- och sjötransporter kan förenligheten utvärderas enligt riktlinjerna från 2005 om finansiering av flygplatser och för statliga igångsättningsstöd för flygbolag med verksamhet på regionala flygplatser, meddelande 94/C 350/07 från kommissionen om tillämpning av artiklarna 92 och 93 i EG-fördraget på luftfartssektorn, EGT C 350, 10.12.1994, s.5 eller gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till sjötransport, EUT C 13, 17.1.2004, s. 3. Beslutet och rambestämmelserna gäller också för luft- och sjötransporter.

statligt stöd beviljas enligt beslutet eller rambestämmelserna anges kraven för beslutet om tilldelning uttryckligen och med ytterligare detaljer i artikel 4 respektive punkt 16 (dvs. företaget och i förekommande landet i fråga; typen av eventuella exklusiva rättigheter som tilldelats företaget genom ett tillstånd; en beskrivning av ersättningssystemet; hänvisning till beslutet).

Ett godkännande eller ett tillstånd att tillhandahålla vissa tjänster som en offentlig myndighet har gett en tjänsteleverantör, är inte samma sak som ett beslut om tilldelning. Skillnaden är att ett tillstånd inte innebär att leverantören är skyldig att tillhandahålla de berörda tjänsterna, utan endast har rätt att utöva en ekonomisk verksamhet genom att tillhandahålla vissa tjänster på en marknad. Ett exempel på detta skulle kunna vara ett tillstånd som en leverantör fått för att öppna en förskola eller ett äldrecentrum, som endast bygger på att leverantören följer bestämmelserna om folkhälsa, säkerhet eller kvalitet.

Exempel på beslut om tilldelning

- Koncessionsavtal⁹⁰ och offentliga tjänstekontrakt
- Ministeriella planeringsavtal⁹¹
- Ministeriella instruktioner⁹²
- Lagar⁹³ och rättsakter⁹⁴
- Ett- eller fleråriga målkontrakt⁹⁵
- Lagstiftande dekret⁹⁶ och alla beslut om föreskrifter samt kommunala beslut och handlingar.

48. Behövs ett beslut om tilldelning även för sociala tjänster av allmänt intresse?

Konkurrensbestämmelserna tillämpas på tjänster av allmänt intresse av ekonomisk natur (vill du läsa mer om begreppet ekonomisk verksamhet i den mening som avses i konkurrensbestämmelserna, se svaret på fråga 25). Att verksamheten kan klassas som social räcker alltså inte för att den inte ska klassas som ekonomisk verksamhet i den mening som avses i dessa bestämmelser. Eftersom tilldelningen är ett av de villkor som måste uppfyllas för att ersättningen för en offentlig tjänst ska vara förenlig med

⁹⁰ Kommissionens beslut om stöd nr N 562/05 - Italien - Proroga della durata della concessione della Società Italiana del Traforo del Monte Bianco (SITMN), EUT C 90, 25.4.2007, http://ec.europa.eu/competition/ejojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_N562_2005

⁹¹ Kommissionens beslut om stöd nr NN 51/06 - Italien - Poste Italiane SpA: Kompensation för offentliga posttjänster 2000--2005, EUT C 291, 30.11.2006, http://ec.europa.eu/competition/ejojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_NN51_2006

⁹² Kommissionens beslut om stöd nr N 166/2005 – Storbritannien – Bidrag till Post Office Limited för nätverk på landsbygden, EUT C 141, 16.6.2006, http://ec.europa.eu/competition/ejojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_N166_2005

⁹³ Förstainstansrättens dom i mål T-289/03 BUPA m.fl. mot kommissionen REG 2008 s. II--741, punkterna 182 och 183. Kommissionens beslut om stöd nr NN 8/07 – Spanien – Financiamiento de las medidas de reducción de plantilla de RTVE, EUT C 109, 15.5.2007, http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/register/ii/doc/NN-8-2007-WL.WL-7.3.2007.pdf.

⁹⁴ Kommissionens beslut om stöd nr N 395/05 – Irland – Loan guarantees for social infrastructure schemes funded by the Housing Finance Agency (HFA), EUT C 77, 5.4.2007, http://ec.europa.eu/competition/ejojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_N395_2005

⁹⁵ Kommissionens beslut om stöd nr C 24/2005 – Frankrike – Laboratoire national de métrologie et d'essais (LNE), EUT L 95, 5.4.2007, s. 25.

⁹⁶ Se domstolens dom i mål C-451/03, Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti mot Giuseppe Calafiori, REG 2006, s. I-2941.

fördraget, är det alltså obligatoriskt för de leverantörer som tilldelats tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, inklusive sociala tjänster av allmänt intresse av ekonomisk natur.

49. Vilka myndigheter har befogenhet att tilldela en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse till ett företag? Har kommunala myndigheter denna behörighet?

Vilka myndigheter som har rätt att tilldela tjänster av allmänt ekonomiskt intresse till företag, avgörs av den nationella lagstiftningen. EU-rätten ställer inga krav i detta avseende. I allmänhet är det så att alla myndigheter som har behörighet att definiera och finansiera en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse också har rätt att tilldela denna tjänst till ett företag.

50. Kan tjänsteleverantören, som ofta har den specifika kunskapen, själv definiera innehållet i beslutet om tilldelning?

I vissa medlemsstater är det inte ovanligt att tjänsteleverantörer utvecklar och föreslår tjänster som sedan diskuteras med och finansieras av de offentliga myndigheterna. Begreppet beslut om tilldelning enligt artikel 106.2 i EUF-fördraget och EU:s bestämmelser om statligt stöd i allmänhet, omfattar inga begränsningar för tjänsteleverantören att delta i utformningen av beslutet om tilldelning. Det slutgiltiga beslutet om att tilldela tjänsten till leverantören måste dock komma från den offentliga myndigheten. Detta krav kan uppfyllas exempelvis genom ett godkännande av tjänsteleverantörens förslag (meddelandet punkt 53, se också fråga 59).

51. Motsvarar en tilldelning, i den mening som avses i artikel 106.2 i EUF-fördraget och bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, en tjänst på uppdrag av staten i den mening som avses i tjänstedirektivet (artikel 2.2 j)?

Nej. Begreppet tilldelning i den mening som avses i artikel 106.2 i EUF-fördraget och bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och begreppet tjänsteleverantör på uppdrag av staten som förekommer i artikel 2.2 j i tjänstedirektivet, är två begrepp som båda förutsätter att tjänsteleverantören är skyldig att tillhandahålla tjänsten. Skyldigheten att tillhandahålla en tjänst är en väsentlig del i dessa två begrepp.

Begreppen har dock olika syften. Det första begreppet är ett av de villkor som måste vara uppfyllda för att ersättning för offentliga tjänster ska anses uppfylla *Altmark*-villkoren i rättspraxisen eller vara förenlig med artikel 106.2 i EUF-fördraget och eventuellt undantas från anmälningsskyldighet (om de omfattas av beslutets tillämpningsområde). Det andra begreppet syftar däremot till att begränsa undantaget för vissa sociala tjänster från tjänstedirektivets tillämpningsområde.

Enligt bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse motsvarar beslutet om tilldelning den handling som innebär att ett företag anlitas för att tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. I dessa fall ska beslutet om tilldelning, förutom att som tidigare nämnts fastställa en skyldighet att tillhandahålla tjänsten, innehålla uppgifter om bland annat innebörden av skyldigheterna i samband med att den offentliga tjänsten tillhandahålls och varaktigheten, vilken leverantör som har anlits för att tillhandahålla tjänsten, metoderna för att beräkna ersättningen samt åtgärder för att undvika överkompensation.

När det gäller tjänstedirektivet anser kommissionen att för att en tjänsteleverantör ska anses ha fått ett uppdrag av staten i den mening som avses i artikel 2.2 j, måste denne vara skyldig att tillhandahålla den tjänsten. En tjänsteleverantör som fått i uppdrag att tillhandahålla en tjänst, till exempel genom ett offentligt upphandlingsförfarande eller en tjänstekoncession, kan anses ha fått ett uppdrag av staten i den mening som avses i tjänstedirektivet. Detta gäller även för alla andra slags åtgärder som staten vidtagit om detta innebär att tjänsteleverantören i fråga är skyldig att tillhandahålla tjänsten.

En tjänsteleverantör som har tilldelats ett uppdrag i den mening som avses i bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, kommer också att anses ha fått ett uppdrag i den mening som avses i tjänstedirektivet. Vid tillämpningen av bestämmelserna om statligt stöd innebär givetvis en tilldelning att tilläggsvillkoren måste respekteras, särskilt de mekanismer som införts för att säkerställa att det stöd som tas emot inte överstiger tjänsteleverantörens kostnader.

52. *Kan följande exempel anses utgöra ett beslut om tilldelning i den mening som avses i bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och i tjänstedirektivet: Om en offentlig myndighet på regional nivå i ett beslut fastställer att en yrkesutbildning är en social tjänst av allmänt intresse och anlitar ett eller flera utbildningsföretag för att tillhandahålla den?*

Om en regional offentlig myndighet i ett officiellt beslut, som är juridiskt bindande enligt nationell lagstiftning, fastställer a) innebörden av skyldigheterna i samband med att den offentliga tjänsten tillhandahålls och skyldigheternas varaktighet, b) det eller de företag som ålagts skyldigheterna och det berörda området, c) innebörden av eventuella exklusiva eller särskilda rättigheter som beviljats företaget eller företagen, d) metoderna för att beräkna, kontrollera och se över ersättningen samt e) åtgärder för att hindra och återbetala eventuell överkompensation, kan det utgöra ett beslut om tilldelning i den mening som avses i beslutet (se även fråga 47 ovan).

Om ett sådant beslut utgör ett beslut om tilldelning i den mening som avses i bestämmelserna om statligt stöd, utgör det även ett uppdrag i den mening som avses i tjänstedirektivet, eftersom det medför en skyldighet för företaget eller företagen i fråga att tillhandahålla tjänsten.

Om beslutet däremot medför en skyldighet att tillhandahålla tjänsten utan att omfatta ovanstående uppgifter, utgör det ett uppdrag i den mening som avses i tjänstedirektivet men inte i den mening som avses i bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

Vill du läsa mer om hur tjänstedirektivet ska tillämpas, se avsnitt 7.

53. *Om en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse samfinansieras av flera offentliga myndigheter, måste då varje offentlig myndighet upprätta ett eget beslut om tilldelning, eller kan de hänvisa till en handling som upprättas av den ledande myndigheten eller myndigheten som organiserar tjänsten när ersättningen beviljas?*

I bestämmelserna om statligt stöd finns ingen standardhandling för tilldelning, utan handlingen ska anpassas efter den berörda medlemsstatens nationella lagstiftning enligt vilken den ska fastställa en skyldighet för tjänsteleverantören att tillhandahålla tjänsten i fråga. Det beror alltså på den nationella lagstiftningen om en tilldelning i den mening som avses i bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, som antagits av en så kallad ledande offentlig myndighet (till exempel en region), även är giltig för andra myndigheter (till exempel en kommun eller en annan region).

Exempel på handlingar som skulle kunna utgöra ett beslut om tilldelning i den mening som avses i bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, om en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse eller en social tjänst av allmänt intresse samfinansieras av flera offentliga myndigheter

- En handling som upprättats av en region och sedan godkänns genom ett officiellt beslut i kommunfullmäktige. Beslutet om godkännande kan utgöra ett beslut om tilldelning även för kommunen i fråga.

- Ett beslut om tilldelning som upprättas och godkänns gemensamt av en region, ett län och en kommun, eller av två kommuner eller regioner för att en viss tjänst av allmänt ekonomiskt intresse ska tillhandahållas av en eller flera tjänsteleverantörer.

I allmänhet gäller att om ett beslut om tilldelning uppfyller villkoren i punkt 52 i beslutet, ska rättsaktens form eller antalet offentliga myndigheter inte påverka dess status som beslut om tilldelning enligt bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

54. Om en offentlig myndighet vill tilldela flera tjänster av allmänt ekonomiskt intresse till en eller flera tjänsteleverantörer, måste den då upprätta en handling för varje enskild tjänst?

Det är inte nödvändigt att upprätta ett separat beslut om tilldelning för varje enskild tjänst eller tjänsteleverantör. Handlingen måste dock innehålla uppgifter om innebörden av skyldigheten, dess varaktighet och övriga nödvändiga upplysningar för varje skyldighet att tillhandahålla en offentlig tjänst och för varje tjänsteleverantör. Om innehållet och omfattningen av varje tjänst har beskrivits tillräckligt detaljerat måste inte varje enskild tjänst specificeras.

55. Måste en uppgift som ska utföras eller en specifik verksamhet som ska bedrivas definieras i beslutet om tilldelning?

När en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse ska tillhandahållas måste inte varje enskild verksamhet definieras i beslutet om tilldelning.

När det inte går att definiera de berörda tjänsterna i detalj kan en övergripande definition av den offentliga tjänsten godtas, under förutsättning att uppgiftens omfattning är klart definierad. Ju mer detaljerat den tilldelade uppgiften beskrivs i beslutet om tilldelning, desto mindre är risken för klagomål (till exempel från konkurrenter) när det gäller de ersättningar som har beviljats enligt bestämmelserna om statligt stöd.

Det ligger även i de offentliga myndigheternas intresse att tydligt ange hur tjänsterna av allmänt ekonomiskt intresse ska tillhandahållas, till exempel genom att ange kvalitetskrav.

56. Hur ska man utforma ett beslut om tilldelning när det exempelvis gäller sociala tjänster av allmänt intresse som å ena sidan måste betraktas som en helhet, men å andra sidan måste motsvara de olika användarnas särskilda behov? Måste alla tjänster som ska tillhandahållas beskrivas i beslutet om tilldelning?

Beslutet om tilldelning ska innehålla uppgifter om innebörden av skyldigheterna i samband med att den allmännyttiga tjänsten tillhandahålls och skyldigheternas varaktighet, vilka leverantörer som har anlitats för att tillhandahålla tjänsten, metoderna för att beräkna ersättningen (men inte det exakta ersättningsbeloppet) samt åtgärder som har vidtagits för att undvika överkompensation.

Alla slags tjänster som ska tillhandahållas måste inte alltid tas upp i beslutet om tilldelning. All slags hälsovård som ska tillhandahållas måste till exempel inte anges, utan en definition i stil med "daglig sjukvård i hemmet till äldre i X-stad" kan räcka. I beslutet om tilldelning måste det dock vara möjligt att göra en korrekt fördelning av kostnaderna för de tjänster som tjänsteleverantören kan tillhandahålla som är av allmänt ekonomiskt intresse respektive inte är av allmänt ekonomiskt intresse.

Vissa slags tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, till exempel hjälp till äldre eller missgynnade personer, kan kräva olika slags tjänster inom ramen för en övergripande offentlig tjänst. Syftet med beslutet om tilldelning är inte att begränsa hur

tillhandahållandet av tjänsterna organiseras, utan snarare att ge tydliga ramar för tillhandahållandet av och tillämpningsområdet för tjänsterna.

De delar som måste finnas i beslutet om tilldelning enligt bestämmelserna om statligt stöd begränsar under inga omständigheter de offentliga myndigheternas möjlighet att själva definiera och organisera tjänsterna av allmänt ekonomiskt intresse. Medlemsstaterna och de offentliga organen har stort handlingsutrymme att själva definiera de offentliga tjänster som de vill inrätta. De specifika eller mycket detaljerade tjänster som ingår i uppgifterna måste inte nödvändigtvis specificeras⁹⁷.

De offentliga myndigheterna kan förutom de grundläggande krav som ställs på ett beslut om tilldelning dessutom ange kriterier som de vill införa för att företagen som ska tillhandahålla tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse ska prestera bättre.

Exempel

- Om en offentlig myndighet vill inrätta ett äldrecentrum eller hemtjänst för äldre, räcker det att man i beslutet om tilldelning specificerar att tjänsteleverantören är ansvarig för att upprätta ett centrum som ska ge äldre den hjälp som de behöver med hänsyn till deras olika behov, närmare bestämt medicinska, psykologiska och sociala behov eller, om det gäller hemtjänst, tjänster som medicinsk vård i hemmet, leverans av måltider, städning av hemmet etc.
- Om en offentlig myndighet vill upprätta ett stödcentrum för arbetslösa ungdomar, räcker det att man anger att tjänsteleverantören är ansvarig för att organisera ett stödcentrum för arbetslösa ungdomar, som ska ge dem den utbildning de behöver men även tillhandahålla övriga tjänster som är direkt kopplade till att de effektivt ska komma tillbaka på arbetsmarknaden.

57. Kan samma företag få i uppdrag att tillhandahålla samma tjänst igen när en uppdragsperiod är slut?

Ja. Samma leverantör kan tilldelas samma tjänst igen. Detta gäller oavsett om det är beslutet eller rambestämmelserna som tillämpas, vilket innebär specifika gränser för varaktigheten för uppdraget.

Om uppdraget består av ett offentligt kontrakt eller koncession och EU:s regler för offentlig upphandling gäller, ska den offentliga myndigheten ordna en ny upphandling, och den är naturligtvis öppen även för den befintliga tjänsteleverantören.

58. Hur ska man utforma ett beslut om tilldelning för tjänster som när de tillhandahålls måste anpassas till ändrade förhållanden, när det gäller vårdens intensitet, profiler och antal användare?

De offentliga myndigheterna och tjänsteleverantörerna har oftast erfarenhet av individanpassade tjänster och särskilda behov som kan uppkomma under tiden som tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse tillhandahålls och av ändrade förhållanden som kan uppstå. De kan, utifrån sin erfarenhet, göra en tillförlitlig uppskattning av ytterligare behov som kan uppstå och se till att detta återspeglas i beslutet om tilldelning.

Det finns två alternativ för detta:

⁹⁷

Observera att medlemsstaternas stora handlingsutrymme att själva definiera de offentliga tjänsterna kontrolleras av kommissionen och domstolen, så att det inte finns några uppenbara fel (du kan läsa mer om detta i fråga 6 och 7 ovan).

- Den offentliga myndigheten kan i beslutet om tilldelning fastställa att uppdraget med jämna mellanrum ska ses över genom en korrigeringsmekanism⁹⁸.
- Den offentliga myndigheten kan uppdatera beslutet om tilldelning om den upptäcker att en viss tjänst inte hade förutsetts och att tjänsten kan tillhandahållas av samma enhet.

Exempel

En kommun vill tillhandahålla integrerade tjänster som täcker äldres olika behov (sjukvård i hemmet, leverans av måltider, städtjänster i hemmet, etc.). Hur kan kommunen säkerställa att den kan ersätta tjänsteleverantören när denne tillhandahåller ytterligare tjänster, som motsvarar behov som inte hade förutsetts från början?

Som anges ovan kan kommunen göra en uppskattning av sådana ytterligare tjänster utifrån sin erfarenhet inom området, eller fastställa att dessa behov ska ses över i efterhand genom korrigeringsmekanismer. Om det ursprungliga beslutet om tilldelning består av ett offentligt kontrakt, sker uppskattningen av ytterligare tjänster oftast i form av ett alternativ för möjliga tilläggstjänster i det ursprungliga anbudet.

Kommunen kan också uppdatera beslutet om tilldelning om den upptäcker att en viss tjänst inte hade förutsetts och att tjänsten kan tillhandahållas av samma enhet. Om det ursprungliga beslutet om tilldelning bestod av ett offentligt kontrakt eller en koncession och det ursprungliga anbudet inte förutsåg en möjlighet till tilläggstjänster, kan den upphandlande myndigheten inte ändra kontraktet eller koncessionen under uppdragsperioden (du kan läsa mer om detta i svaren till fråga 205 nedan). Myndigheten måste då ordna en ny upphandling men denna är förstås öppen även för den leverantör som tillhandahåller de ursprungliga tjänsterna.

59. *Kan kraven i ett beslut om tilldelning begränsa tjänsteleverantörers självbestämmande och rätt att ta egna initiativ?*

Nej. Kraven i ett beslut om tilldelning begränsar inte på något sätt självbestämmandet eller rätten att ta egna initiativ för de enheter som tillhandahåller sociala tjänster. De har full frihet att ta egna initiativ till utveckling och förbättring av sådana tjänster och att komma med förslag till de offentliga myndigheterna.

Begreppet beslut om tilldelning är tillräckligt flexibelt för att i sådana fall motsvara beslutet från den offentliga myndighet som godkänner och finansierar sådana förslag. Om en offentlig myndighet godkänner ett förslag från en tjänsteleverantör måste det därför, enligt bestämmelserna i beslutet, finnas en definition av den tjänst av allmänt ekonomiskt intresse som tjänsteleverantören tillhandahåller, beräkningsmetoder för ersättningen samt vidtagna åtgärder för att undvika överkompensation i beslutet/godkännandet eller det avtal som slutits mellan den offentliga myndigheten och leverantören.

⁹⁸ Vill du veta mer om detta, se kommissionens beslut om stöd nr N 541/2004 och N 542/2004 – Nederländerna – Riskutjämningsystem och behållande av reserver, EUT C 324, 21.12.2005, http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_N541_2004 http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_N542_2004

60. Kan kraven i beslutet om tilldelning begränsa lokala enheters rätt att själva fastställa prioriteringar när det gäller en tjänsteleverantör som på ett korrekt sätt fått ett uppdrag på nationell nivå?

När en tjänsteleverantör ska tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse på nationell nivå enligt ett beslut om tilldelning som uppfyller kraven i punkt 52 i meddelandet, kan leverantörens lokala enheter fastställa sina prioriteringar inom ramen för de villkor som har fastställts i beslutet om tilldelning.

3.2.3 Ersättning som inte utgör statligt stöd enligt Altmark-domen

61. Vad säger domstolen i Altmark-domen?

I *Altmark*-domen ansåg domstolen att ersättning för offentliga tjänster **inte utgör statligt stöd** i den mening som avses i artikel 107 i EUF-fördraget under förutsättning att fyra kumulativa kriterier är uppfyllda.

- För det första ska det företag som får stöd faktiskt ha ålagts skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster, och dessa skyldigheter ska vara klart definierade.
- För det andra ska de parametrar som används vid beräkning av ersättningen vara fastställda i förväg på ett objektivt och öppet sätt.
- För det tredje får ersättningen inte vara större än vad som är nödvändigt för att täcka de totala eller delar av de kostnader som har uppkommit i samband med skyldigheterna att tillhandahålla allmännyttiga tjänster, med hänsyn till de intäkter som har erhållits och till en rimlig vinst.
- Slutligen konstaterade domstolen att, om det företag som får uppdraget att tillhandahålla de allmännyttiga tjänsterna i ett specifikt fall inte har valts ut efter ett offentligt upphandlingsförfarande som gör det möjligt att välja den anbudsgivare som kan tillhandahålla dessa tjänster till den lägsta kostnaden för det allmänna, ska storleken på den nödvändiga ersättningen fastställas på grundval av en undersökning av vilka kostnader som ett genomsnittligt och välskött företag med lämplig utrustning skulle ha haft.

Exempel på fall där kommissionen ansåg att *Altmark*-kriterierna var uppfyllda och ersättningen alltså inte utgjorde ett statligt stöd

- Finansieringen av ett system som skulle främja investeringar för att garantera elförsörjningstryggheten på Irland ansågs inte utgöra ett statligt stöd av följande skäl:
 - Att tillhandahålla ny reservkapacitet för elproduktion för att möta efterfrågan på elektricitet året om, inbegripet topparna, ansågs vara en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse.
 - Dessutom hade man ett öppet, transparent och icke-diskriminerande konkurrensförfarande för att säkerställa att de övriga tre villkoren som fastställts i *Altmark*-domen också uppfylldes⁹⁹.
- Stöd till infrastruktur för telekommunikation via bredband i Frankrike ansågs inte heller utgöra ett stöd av följande skäl:
 - Allmän tillgång till infrastrukturen för bredband (och snabbt bredband) för hela

⁹⁹ Kommissionens beslut om stöd nr N 475/2003 – Irland – Allmännyttig skyldighet i fråga om ny elkapacitet för att garantera försörjningstryggheten, EUT C 34, 7.2.2004, s. 8.

befolkningen var en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse.

- Ersättningsnivåerna hade fastställts på förhand enligt specifika beräkningsmetoder i koncessionsavtalet.
- Det fanns ingen risk för överkompensation eftersom metoderna för att beräkna ersättningen hade definierats i detalj i operatörernas affärsplaner, som byggde på specifika uppgifter som den offentliga myndigheten själv hade tillhandahållit. Den offentliga myndigheten såg dessutom till att det inte skulle finnas någon risk för överkompensation genom att kräva att de operatörer som skulle tillhandahålla tjänsten skulle bilda ett tillfälligt bolag för tjänsten för att de skulle vara opartiska, samt genom lönsamhetsklausuler som innebar att stöden skulle betalas tillbaka om vinsterna översteg en viss nivå.
- Man gjorde en djupgående och detaljerad analys av behoven i projektet och kandidaternas offerter. Dessutom kunde man genom det valda förfarandet välja den effektivaste kandidaten, som erbjöd tjänsten till lägst kostnad för samhället¹⁰⁰.
- I fallet Dorsal ansåg kommissionen att det fjärde Altmark-kriteriet var uppfyllt eftersom man i en jämförande djupstudie av projektets särskilda behov och kandidaternas anbud, samt i själva konkurrensförfarandet, hade föreskrivit att ersättningen skulle beräknas på grundval av de kostnader som ett välskött företag med lämplig utrustning skulle ha haft¹⁰¹.
- Kommissionen drog slutsatsen att de arvoden som Casa Depositi e Prestiti – ett statskontrollerat finansinstitut – betalat till Poste Italiane inte ansågs utgöra ett statligt stöd av följande skäl:
 - Distributionen av postsparböcker ansågs vara en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse.
 - Den marknadsmässiga avgiften motsvarade en uppskattning av de kostnader som ett genomsnittligt och välskött företag med lämplig utrustning verksamt inom sektorn skulle ha haft, med hänsyn till intäkter och en rimlig vinst för att tillhandahålla tjänsten. Därför var det fjärde Altmark-kriteriet uppfyllt¹⁰².

62. Kan en offentlig myndighet slippa tillämpa reglerna för statligt stöd genom att organisera en upphandling, utan att kontrollera om alla kriterier i Altmark-domen är uppfyllda?

Nej. I domstolens dom i Altmark-målet fastställs fyra kumulativa kriterier som ska vara uppfyllda om ersättning för tillhandahållande av en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse inte ska anses utgöra statligt stöd. Kontraktet och upphandlingsdokumenten kan innehålla alla nödvändiga specifikationer för att de andra tre villkoren ska vara uppfyllda.

¹⁰⁰ Kommissionens beslut om stöd nr N 381/2004 – Frankrike – Höghastighetsnät för telekommunikation i Pyrénées-Atlantiques, EUT C 162, 2.7.2005, s. 5 och kommissionens beslut om stöd nr N 331/2008 – Frankrike – höghastighetsnät för telekommunikation i departementet Hauts-de-Seine, http://ec.europa.eu/eu_law/state_aids/comp-2008/n331-08.pdf.

¹⁰¹ Kommissionens beslut om stöd nr N 382/2004 – Frankrike – Höghastighetsnät för telekommunikation i Limousin (Dorsal), EUT C 230, 2.7.2005, s. 5, http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/164637/164637_509484_51_2.pdf.

¹⁰² Kommissionens beslut om stöd C 49/06 – Poste Italiane – Banco Posta – Ersättning för distribution av finansiella produkter via postsparbank, EUT C 31, 13.2.2007.

63. *Varför ska tillhandahållandet av en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse ersättas enligt principen till den lägsta kostnaden för det allmänna? Kan inte detta leda till tjänster av dålig kvalitet?*

I Altmark- domen fastställde domstolen kravet på ett offentligt upphandlingsförfarande som gör det möjligt att tillhandahålla en tjänst till den lägsta kostnaden för det allmänna. I meddelandet förtydligas att lägsta kostnaden för det allmänna är ett bredare begrepp än lägsta pris och att ett offentligt upphandlingsförfarande inte nödvändigtvis måste innebära lägsta pris som tilldelningskriterium för att uppfylla det första alternativet i det fjärde Altmark-kriteriet. I punkt 67 i meddelandet fastställs att det ”ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet” också kan tillämpas, under förutsättning att tilldelningskriterierna är nära förknippade med föremålet för den tjänst som tillhandahålls och om det möjliggör att det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet motsvarar marknadsvärdet. Detta kriterium gör det möjligt att ta hänsyn till andra aspekter, så som kvalitet (utöver dem som anges i de tekniska specifikationerna och urvalskriterierna) och sociala och miljömässiga kriterier. Dessa måste dock ha fastställts i förväg och på ett sätt som möjliggör effektiv konkurrens.

Påpekas bör också att även om ersättningen inte uppfyller det fjärde Altmark-kriteriet och alltså utgör statligt stöd, kan den ändå vara förenlig med artikel 106 i EUF-fördraget och undantas från anmälningsskyldigheten enligt beslutet eller godkännas av kommissionen vid anmälan enligt rambestämmelserna.

64. *Kan du ge ett exempel på en situation där en s.k. clawback-mekanism (som nämns i punkt 67 i meddelandet) skulle vara lämplig?*

En s.k. clawback-mekanism innebär att leverantören under vissa omständigheter måste betala tillbaka ersättning. Om det är svårt att förutse hur stora intäkterna av den tillhandahållna tjänsten kommer att bli, kan det vara lämpligt med en clawback-mekanism i beslutet om tilldelning för att minska risken för överkompensation (dvs. att leverantören får ersättning över nettokostnaderna och en rimlig vinst, med hänsyn till eventuella risker).

Det bör påpekas att i de fall då leverantören löper högre risk (t.ex. vid vissa typer av koncessionsavtal), kan intäkterna variera från negativa (förlust) till högre än normalt. Det innebär inte automatiskt att leverantören i det senare fallet skulle vara överkompenserad, bara intäkterna fortfarande är rimliga i förhållande till risken. I sådana fall kan medlemsstaterna också lägga in en clawback-klausul i ersättningsmekanismen för att sätta ett tak på den maximala vinst som kommer att betalas.

65. *Vad innebär ett öppet förfarande i den mening som avses i punkt 66 i meddelandet?*

Det öppna förfarande som avses i punkt 66 i meddelandet är ett offentligt upphandlingsförfarande där alla intresserade ekonomiska aktörer får lämna anbud, enligt artikel 1.1 a i direktiv 2004/18/EG och artikel 1.9 a i direktiv 2004/17/EG.

66. *Vad innebär ett selektivt förfarande i den mening som avses i punkt 66 i meddelandet?*

Det selektiva förfarande som avses i punkt 66 i meddelandet är ett offentligt upphandlingsförfarande som varje ekonomisk aktör kan begära att få delta i, men där endast de ekonomiska aktörer som får en inbjudan av den upphandlande myndigheten får lämna anbud, enligt artikel 1.1 b i direktiv 2004/18/EG och artikel 1.9 b i direktiv 2004/17/EG.

I selektiva förfaranden som omfattas av direktiv 2004/18/EG får den upphandlande myndigheten begränsa antalet lämpliga anbudssökande som den ska bjuda in att lämna anbud, under förutsättning att det finns tillräckligt många lämpliga anbudssökande. Den

upphandlande myndigheten ska i meddelandet om upphandling ange de objektiva och icke-diskriminerande kriterier eller regler som den kommer att tillämpa, liksom det lägsta antalet anbudssökande som den kommer att inbjuda, vilket måste vara minst fem, samt, i förekommande fall, det högsta antalet. Antalet anbudssökande ska under alla omständigheter vara tillräckligt stort för att verklig konkurrens ska kunna garanteras. Den upphandlande myndigheten ska bjuda in åtminstone så många anbudssökande som det lägsta antal som fastställts på förhand. Om antalet anbudssökande som uppfyller urvalskriterierna och miniminivåerna är lägre än minimiantalet får den upphandlande myndigheten fortsätta förfarandet genom att bjuda in den eller de anbudssökande som har den erforderliga kapaciteten. Den upphandlande myndigheten får i förfarandet inte inbegripa andra ekonomiska aktörer som inte har begärt att få delta, eller anbudssökande som inte har den erforderliga kapaciteten (se artikel 44.3 i direktiv 2004/18/EG).

Liknande regler gäller för selektiva upphandlingsförfaranden inom allmännyttan som omfattas av direktiv 2004/17/EG (se artikel 54 i direktiv 2004/17/EG).

67. *Varför anses ett förhandlat förfarande endast i undantagsfall uppfylla det fjärde Altmark-kriteriet?*

Det förhandlade förfarandet med offentliggörande av meddelande om upphandling (enligt definitionen i artikel 30 i direktiv 2004/18 EG) omfattar förhandling med potentiella leverantörer av tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse och ger därför den offentliga myndigheten alltför stort handlingsutrymme och kan också begränsa deltagandet för intresserade möjliga leverantörer. Därför kan detta förfarande endast under exceptionella omständigheter uppfylla det första alternativet i det fjärde Altmark-kriteriet¹⁰³.

När det gäller det förhandlade förfarandet utan offentliggörande av meddelande om upphandling (enligt definitionen i artikel 31 i direktiv 2004/18/EG) innebär det att upphandlingen inte offentliggörs i förhand och det ger därför inte tillräckligt skydd i fråga om öppenhet och insyn för att dra till sig alla potentiellt intresserade tjänsteleverantörer. Det kan därför inte garanteras att den leverantör som väljs som kan tillhandahålla tjänsten till den lägsta kostnaden för det allmänna (meddelandet punkt 66).

Det bör dock påpekas att även om ersättningen inte uppfyller det fjärde Altmark-kriteriet och alltså utgör statligt stöd, kan den ändå vara förenlig med artikel 106 i EUF-fördraget och undantas från anmälningsskyldigheten enligt beslutet eller godkännas av kommissionen vid anmälan enligt rambestämmelserna.

68. *Om endast ett anbud lämnas in, kan det budet då aldrig anses tillräckligt för att tjänsten ska kunna tillhandahållas till den lägsta kostnaden för det allmänna, eller kan det förekomma fall då ett enda anbud ändå kan anses tillräckligt?*

I meddelandet (punkt 68) anges att den allmänna principen för ett förfarande där endast ett anbud lämnas in, är att det är otillräckligt för att vara förenligt med det första alternativet i det fjärde Altmark-kriteriet. Det innebär dock inte att det inte kan förekomma fall där även ett förfarande med bara ett enda anbud, på grund av särskilt starkt skydd i utformningen av förfarandet, kan vara tillräckligt för att tjänsten ska kunna tillhandahållas till den lägsta kostnaden för det allmänna. I en sådan situation är det dock tillrådligt att medlemsstaterna anmäler åtgärden, om den inte är undantagen enligt beslutet.

¹⁰³

Se kommissionens beslut om stöd N 381/04 — Frankrike, Projet de réseau de télécommunications haut débit des Pyrénées-Atlantiques, och kommissionens beslut om stöd nr N 382/04 — Frankrike, Mise en place d'une infrastructure haut débit sur le territoire de la région Limousin (DORSAL).

69. Vad är förhållandet mellan bestämmelserna om offentlig upphandling och lagstiftningen om statligt stöd? Kan EU:s bestämmelser om statligt stöd leda till en skyldighet att alltid tillämpa bestämmelserna om offentlig upphandling när en leverantör tilldelas en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse?

Utänför tillämpningsområdet för EU:s regler om offentlig upphandling, är det upp till varje medlemsstat att ange villkoren för när de nationella reglerna om offentlig upphandling ska tillämpas. En medlemsstat kan utforma tillämpningsområdet för sin egen nationella lagstiftning om offentlig upphandling på ett sådant sätt att reglerna i princip alltid gäller när en leverantör tilldelas en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. Om en medlemsstat på så sätt kopplar samman EU:s lagstiftning om statligt stöd och bestämmelserna för offentlig upphandling är det dock ett självständigt beslut från medlemsstatens sida och inte en följd av EU-rätten.

70. Vad händer om tillämpningsområdet för ett förfarande för offentlig upphandling som omfattar förhandling ändras under den pågående reformen av EU:s lagstiftning om offentlig upphandling?

I meddelandet anges uttryckligen att vägledningen ges för förfaranden och tilldelningskriterier så som de definieras i de EU-direktiv om offentlig upphandling som för närvarande gäller. Så länge lagstiftningsförfarandet för utformningen av de framtida bestämmelserna om offentlig upphandling pågår och de texter som ska antas ännu inte är kända, kan meddelandet inte ge någon vägledning om huruvida något förfarande, som skiljer sig i tillämpningsområde jämfört med dem som anges i det gällande direktivet, kan ge möjlighet att tillhandahålla tjänsten till den lägsta kostnaden för det allmänna.

71. Vad exakt betyder allmänt accepterad marknadsersättning? Räcker det med ett enda expertutlåtande för att fastställa det?

I meddelandet anges att allmänt accepterad marknadsersättning ger det bästa riktmärket för den ersättning som ett effektivt företag begär (andra alternativet i det fjärde Altmark-kriteriet). Allmänt accepterad marknadsersättning kräver dock att tjänsterna verkligen är jämförbara i alla avseenden och det är därför ett ganska strikt begrepp. I meddelandet ges inga detaljer om hur förekomsten av en allmänt accepterad marknadsersättning kan fastställas eftersom det beror på särdragen i varje enskild situation, särskilt vilka bevis och vilken metod som används i expertutlåtandet, dess kvalitet och representativitet och hur nyligen det gavs. Det går därför inte att säga om ett enda expertutlåtande är tillräckligt för att fastställa en allmänt accepterad marknadsersättning.

72. Kan en medlemsstat använda en fördefinierad referenskostnad för att tillämpa kriteriet om de kostnader som ett genomsnittligt och välskött företag skulle ha?

För att tillämpa andra delen i det fjärde Altmark-kriteriet kan medlemsstaterna använda en fördefinierad referenskostnad om det kan motiveras. Om kostnaden till exempel kommer från en tillförlitlig källa, bygger på pålitliga uppgifter och motsvarar marknadsvärdena kan den anses motsvara de kostnader som ett genomsnittligt och välskött företag med lämplig utrustning skulle ha haft enligt det fjärde Altmark-kriteriet.

Exempel på kommissionens praxis när det gäller referenskostnader

- Den ersättning som Poste Italiane betalade för distributionen av postsparböcker (*libretti postali*) var lägre än för liknande finansiella produkter på marknaden. Därför ansågs den ersättning som betalades uppfylla kriteriet om ett genomsnittligt och

välskött företag med lämplig utrustning och inte utgöra ett stöd. Även de tre andra *Altmark*-kriterierna var för övrigt uppfyllda¹⁰⁴.

Den motsatta situationen:

- Det faktum att beräkningen av ersättningen baserades på statistiska fördefinierade kostnader från de tjeckiska myndigheterna var i sig inte tillräckligt för att styrka att de var representativa för ett genomsnittligt och välskött företag med lämplig utrustning¹⁰⁵.

73. *Vad händer om Altmark-kriterierna tillämpas respektive inte kan tillämpas?*

När alla *Altmark*-kriterier är uppfyllda utgör ersättningen för en offentlig tjänst inte ett statligt stöd.

Om något av *Altmark*-kriterierna för en offentlig tjänst inte är uppfyllt, medan de andra kriterierna för statligt stöd¹⁰⁶ är uppfyllda, utgör ersättningen ett statligt stöd. Den kan dock ändå vara förenlig med artikel 106 i EUF-fördraget och undantas från anmälningsskyldigheten enligt beslutet eller godkännas av kommissionen vid anmälan enligt rambestämmelserna.

3.3 **Ersättning som inte utgör statligt stöd enligt förordningarna om stöd av mindre betydelse**

74. *Vad är skillnaden mellan förordningen om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse som beviljas företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (kommissionens förordning (EU) nr 360/2012) och förordningen om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i fördraget på stöd av mindre betydelse (kommissionens förordning (EG) nr 1998/2006)?*

I förordning nr 1998/2006 föreskrivs att stödåtgärder som inte överskrider 200 000 euro under en period på tre beskattningsår per företag ligger utanför begreppet stöd (artikel 107.1 EUF-fördraget) eftersom ett sådant stöd inte bedöms påverka handeln mellan medlemsstaterna och/eller snedvrیدا eller hota konkurrensen. Den här förordningen gäller oavsett vad som är ändamålet med stödet, under förutsättning att villkoren i förordningen är uppfyllda.

I förordning nr 360/2012 föreskrivs ett högre gränsvärde (500 000 euro under en period på tre beskattningsår per företag) när det gäller statligt stöd som beviljas vid tillhandahållande av en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse.

Den senare förordningen bygger på principen att ett högre gränsvärde är motiverat för åtgärder som gäller tillhandahållande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse eftersom åtminstone en del av beloppet beviljas som ersättning för extra kostnader i samband med tillhandahållandet. Den möjliga fördelen för en leverantör av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse är därmed mindre än den ersättning som faktiskt beviljas, medan fördelen i förordning 1998/2006 skulle vara större med samma belopp. Därför är gränsvärdet för påverkan på konkurrens och handel mellan medlemsstater högre när det gäller ersättning för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse.

¹⁰⁴ Se kommissionens beslut om stöd nr C 49/06 ovan, punkterna 85–93.

¹⁰⁵ Kommissionens beslut om stöd nr C 3/2008 (ex NN 102/2005) – Republiken Tjeckien – Ersättning för allmän trafikplikt till bussföretag i Syd-mähren, EUT L 97, 16/4/2009, punkterna 82–83.

¹⁰⁶ Det vill säga 1) överföring av statliga medel och statens ansvar, 2) påverkan av handeln mellan medlemsstaterna och snedvrیدande av konkurrensen och 3) åtgärdens selektivitet.

75. Hur kan man vara säker på att gränsvärdet på 500 000 euro följs? Görs det några kontroller?

I båda förordningarna föreskrivs två alternativa metoder för att kontrollera att det totala beloppet som ett företag erhåller verkligen ligger under gränsvärdet. En metod är att medlemsstaten upprättar ett centralt register över alla stöd av mindre betydelse som beviljats av alla myndigheter i medlemsstaten (artikel 3.2). Alternativt ska den beviljande myndigheten få en deklARATION från företaget om allt stöd av mindre betydelse som företaget fått, för att på så sätt ska kunna kontrollera att gränsvärdet inte överstigs (artikel 3.1).

Medlemsstaterna ska sammanställa all relevant information om beviljat stöd av mindre betydelse för att kunna visa att förordningen efterlevs. Kommissionen kan begära in information för att kontrollera att alla villkor i förordningen följs (artikel 3.3).

76. Behövs ett beslut om tilldelning i den mening som avses i beslutet/rambestämmelserna även enligt förordning 2012/360?

Förordning 360/2012 gäller endast för stöd som beviljas för tillhandahållande av en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. Företaget som får stödet måste därför ha fått i uppdrag att tillhandahålla en viss tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. Detta beslut om tilldelning behöver inte innehålla all information som krävs enligt beslutet och rambestämmelserna men för rättssäkerhetens skull måste den vara skriftlig och ska informera företaget om den tjänst av allmänt ekonomiskt intresse som ersättningen beviljats för (se skäl 6 i förordning 360/2012).

77. Vad är fördelen med att använda förordning 360/2012 jämfört med beslutet?

Förordningen innehåller förenklingar i två viktiga avseenden. För det första är villkoren för såväl tilldelning som beslut om tilldelning mildare (se fråga 76). För det andra krävs enligt denna förordning ingen kontroll av de kostnader som uppkommit i samband med tillhandahållandet av tjänsten och därmed krävs heller ingen kontroll av eventuell överkompensation.

78. Vilka regler gäller för kumulering av stöd som beviljats enligt de två förordningarna om stöd av mindre betydelser? Kan ett företag som har mottagit allmänt stöd av mindre betydelse under de senaste åren också beviljas stöd för tillhandahållande av en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse?

I förordningen om stöd av mindre betydelse som beviljas företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse tillåts kumulering av stöd av mindre betydelse för tjänst av allmänt ekonomiskt intresse med annat stöd av mindre betydelse enligt en annan förordning, upp till gränsvärdet 500 000 euro (artikel 2.7). Det innebär exempelvis att om ett företag redan har mottagit 150 000 euro under de tre senaste beskattningsåren, kan det fortfarande få upp till 350 000 euro enligt förordning 360/2012.

Gränsvärdet på 500 000 euro per företag är ett absolut maximum för alla slags sammanlagda stöd av mindre betydelse. Det gäller oavsett om det belopp som beviljats enligt förordning 360/2012 beviljades för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse eller för en annan verksamhet.

79. Vilka regler gäller för kumulering av stöd som tilldelats enligt förordning 360/2012 och ersättning som tilldelats enligt Altmark-kriterierna?

Förordningen 360/2012 tillåter inte att en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse som ersatts enligt Altmark-kriterierna får ytterligare stöd enligt förordning (artikel 2.8). För att inte klassificeras som statligt stöd måste därför hela ersättningsbeloppet för en tjänst

av allmänt ekonomiskt intresse antingen uppfylla villkoren i Altmark-domen eller ligga under gränsvärdet för stöd av mindre betydelse.

Om en tjänsteleverantör tilldelas flera tjänster av allmänt ekonomiskt intresse kan denne få ersättning för en tjänst enligt förordning 360/2012 och, för andra tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, även få ersättning som uppfyller alla fyra Altmark-villkoren.

80. Kan ett företag få ersättning för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse enligt beslutet eller rambestämmelserna, och stöd av mindre betydelse för en annan tjänst av allmänt ekonomiskt intresse enligt förordning 360/2012?

Ja. I förordning 360/2012 anges ett gränsvärde på 500 000 euro per företag för alla åtgärder enligt den förordningen, oavsett om stödet tilldelas för en enda eller flera olika tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Där föreskrivs också att, för en och samma tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, kan en tjänsteleverantör inte få ersättning både enligt beslutet eller rambestämmelserna och enligt förordningen (artikel 2.8), eftersom det skulle leda till överkompensation. Däremot är det möjligt att få ersättning enligt beslutet eller rambestämmelserna för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse och stöd av mindre betydelse för en annan.

81. Kan en tjänsteleverantör som under en viss tid har mottagit ersättning enligt beslutet eller rambestämmelserna, under en annan period och för samma tjänst få stöd enligt förordning 360/2012?

Ja. Om det gäller olika tidsperioder har leverantörens kostnader inte redan ersatts enligt beslutet eller rambestämmelserna och därför kan förordning 360/2012 tillämpas. En tjänsteleverantör kan dock inte, för samma tjänst och samma tidsperiod, få ersättning både enligt beslutet eller rambestämmelserna och enligt förordning 360/2012 (artikel 2.8). Denna bestämmelse bygger på att i förordning 360/2012 föreskrivs ett högre gränsvärde än i förordning 1998/2006, eftersom leverantören har kostnader som stödet av mindre betydelse åtminstone delvis kompenserar, vilket inte längre gäller om samma kostnader ersätts enligt beslutet eller rambestämmelserna (skäl 3 och 15). Det behövs heller inget ytterligare stöd enligt förordning 360/2012 om ersättning redan har beviljats enligt beslutet eller rambestämmelserna.

82. En tjänsteleverantör vill inrätta en stödtjänst för unga arbetslösa och behöver ett finansiellt stöd på 150 000 euro. Ska bestämmelserna om statligt stöd tillämpas på detta stöd som beviljas av en offentlig myndighet?

En finansiering av den här typen kan beviljas utan att de särskilda kriterierna i beslutet är uppfyllda om det totala beloppet för de statliga medel som beviljats under en treårsperiod inte överskrider det gränsvärde som anges i förordning 1998/2006 (200 000 euro) eller förordning 360/2012 (500 000 euro). Om beloppet inte överskrider båda dessa gränsvärden, som är fallet här, kan båda förordningarna tillämpas (skäl 14). Om villkoren i båda förordningarna om stöd av mindre betydelse är uppfyllda är ett sådant stöd nämligen inte ett statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 i EUF-fördraget, och behöver inte anmälas till kommissionen.

Därför kan en offentlig myndighet bevilja ett sådant stöd med ett begränsat belopp utan att behöva fundera på hur bestämmelserna om statligt stöd ska tillämpas, även om verksamheten som finansieras anses vara ekonomisk.

I övriga fall är stödet förenligt med den inre marknaden om alla kriterier i beslutet är uppfyllda.

83. Kan en offentlig myndighet finansiera ett pilotprojekt för att fastställa innehållet i tjänsterna av allmänt ekonomiskt intresse?

Ja, offentliga myndigheter kan sätta igång ett pilotprojekt för att fastställa innehållet i en sådan tjänst som de vill införa. För att finansiera dessa pilotprojekt kan de offentliga myndigheterna utnyttja de möjligheter som ges i förordningen om stöd av mindre betydelse, som fastställer att artikel 107.1 inte ska tillämpas på stöd som inte överskrider 200 000 euro under en treårsperiod. De kan däremot inte tillämpa förordningen om stöd av mindre betydelse till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse eftersom stödet inte beviljas till en leverantör av en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse för en specifik tjänst, eftersom det är denna tjänst som ska definieras i pilotprojektet.

- 84. Om en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse finansieras enligt förordningen om stöd av mindre betydelse eller enligt förordningen om stöd av mindre betydelse till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, avser då maxbeloppet på 200 000/500 000 euro tjänsten eller det företag som ska tillhandahålla tjänsten med hänsyn till annan verksamhet som företaget får statliga medel för?**

Båda gränsvärdena gäller företaget och inte varje enskild verksamhet som företaget får statliga medel för. Enligt artikel 2.2¹⁰⁷ i förordning 1998/2006 får det totala stödet av mindre betydelse som beviljas ett företag inte överstiga 200 000 euro under en period om tre beskattningsår. På samma sätt gäller att enligt förordning 360/2012 får det totala stöd av mindre betydelse som beviljas ett företag inte överstiga 500 000 euro. Det som gäller är att samma företag inte får beviljas mer än 200 000/500 000 euro under en period om tre beskattningsår.

- 85. Om en enhet som ska tillhandahålla flera tjänster av allmänt ekonomiskt intresse redovisar varje tjänst separat, kan man då tillämpa regeln om stöd av mindre betydelse på varje tjänst för sig?**

Nej. För båda förordningarna om stöd av mindre betydelse gäller att om de ska tillämpas får de totala statliga medel som beviljas ett och samma företag, oberoende syfte, inte överstiga 200 000/500 000 euro. När ett företag har flera uppgifter av allmänt intresse av ekonomisk natur är följaktligen det totala belopp som företaget kan få enligt regeln om stöd av mindre betydelse sammanlagt 200 000 euro (enligt förordningen om stöd av mindre betydelse) eller 500 000 euro (enligt förordningen om stöd av mindre betydelse till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse) under en treårsperiod. För tillämpningen av regeln om stöd av mindre betydelse har det ingen betydelse att uppgifterna har separata budgetar i redovisningen.

- 86. Om en enhet som ska tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse även bedriver icke-ekonomisk verksamhet, ska den då dra av ersättningen för den icke-ekonomiska tjänsten av allmänt intresse för att tillämpa förordningarna om stöd av mindre betydelse?**

Nej. Finansieringen av tjänster av allmänt intresse av icke-ekonomisk natur omfattas inte av bestämmelserna om statligt stöd. De tillämpas endast på verksamhet av ekonomisk natur. Därför anses inte finansiering av uppgifter av allmänt intresse av icke-ekonomisk natur vara finansiering enligt förordning 1998/2006 och ska heller inte räknas med när det totala beloppet beräknas för att tillämpa förordningarna.

- 87. Budgeten för investeringskostnader för en social tjänst av allmänt intresse kan användas under en period som kan sträcka sig mellan ett och flera år. Kan i sådana fall förordningarna om stöd av mindre betydelse tillämpas?**

Investeringskostnaden för en social tjänst av allmänt intresse kan finansieras med offentliga medel inom ramen för förordningarna om stöd av mindre betydelse under

¹⁰⁷

Dito.

förutsättning att dessa medel aldrig överstiger 200 000 euro (enligt förordningen om stöd av mindre betydelse) eller 500 000 euro (enligt förordningen om stöd av mindre betydelse till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse) under en treårsperiod, oavsett vilka tre år beräkningen görs på, så som det föreskrivs i förordningarna.

Om de offentliga medlen skulle överstiga 200 000/500 000 euro under en treårsperiod kan de omfattas av beslutet eller rambestämmelserna, under förutsättning att de uppfyller villkoren för förenlighet (vill du läsa mer om dessa villkor, se avsnitt 3.4.2 och 3.5.2).

88. Gäller förordningarna om stöd av mindre betydelse för leverantörer av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som befinner sig i svårigheter?

Nej. Varken förordning 1998/2006 (artikel 1.1 h) eller förordning 360/2012 (artikel 1.2 h) gäller för företag i svårigheter i den mening som avses i Gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter¹⁰⁸.

3.4 Ersättning enligt beslutet om tillämpningen av artikel 86.2 i EG-fördraget på statligt stöd i form av ersättning för offentliga tjänster som beviljas vissa företag som fått i uppdrag att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse

3.4.1 Beslutets tillämpningsområde

89. I vilka fall ska beslutet tillämpas.

Beslutet ska tillämpas i följande fall:

- Ersättning för offentliga tjänster som inte överskrider 15 miljoner euro per år och som beviljas för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse på andra områden än transport och transportinfrastruktur.
- Ersättning för offentliga tjänster till sjukhus som bedriver hälsovård, i förekommande fall också akutvård, oavsett beloppet.
- Ersättning för offentliga tjänster vid tillhandahållande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som uppfyller sociala behov när det gäller sjuk- och långtidsvård, barnomsorg, tillträde till och återinträde på arbetsmarknaden, socialt subventionerade bostäder och vård och social integrering av sårbara grupper, oavsett beloppet.
- Inom transportsektorn ska beslutet endast tillämpas på ersättning för offentliga tjänster, som beviljats enligt de sektorspecifika bestämmelserna, för flyg- eller sjöförbindelser till öar där antalet passagerare per år inte överstiger 300 000. Beslutet ska också tillämpas på ersättning för offentliga tjänster till flygplatser och hamnar där det genomsnittliga antalet passagerare per år inte översteg 200 000 för flygplatser och 300 000 för hamnar under de två räkenskapsår som föregick det år då tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse tilldelades.

3.4.1.1 Gränsvärde på 15 miljoner euro

90. Ska gränsvärdet på 15 miljoner euro tillämpas som netto- eller bruttovärde?

Gränsvärdet för ersättning som anges i artikel 2.1 a i beslutet är 15 miljoner brutto (dvs. utan några avdrag för skatt).

91. Gäller gränsvärdet per tilldelning av tjänst eller per företag? Vad gäller om flera företag tillsammans tillhandahåller en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse?

¹⁰⁸ EUT C 244, 1.10.2004, s. 2.

Gränsvärdet på 15 miljoner euro gäller för varje specifik tjänst av allmänt ekonomiskt intresse som tilldelas ett visst företag.

Om ett företag tilldelas tre olika tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, gäller gränsvärdet för var och en av dessa tjänster, vilket innebär att företaget kan erhålla en total ersättning på upp till maximalt 45 miljoner euro enligt beslutet, under förutsättning att ersättningen per tjänst inte överskrider 15 miljoner euro. Om en och samma tjänst tilldelas fem företag tillsammans, gäller gränsvärdet endast en gång för den tjänsten. Det innebär att även om ersättningen per företag inte överskrider 15 miljoner, tillämpas inte beslutet om den sammanlagda ersättningen för tjänsten till alla företagen överstiger 15 miljoner.

3.4.1.2 Sjukhus och sociala tjänster

92. *I artikel 2.1 b finns en bestämmelse om sidoverksamhet för sjukhus men den finns inte i artikel 2.1 c för sociala tjänster. Innebär det att sociala tjänster behandlas mindre gynnsamt?*

Nej. Hänvisningen till sidotjänster i artikel 2.1 b i beslutet är avsedd att ange att beslutet gäller för sjukhus oavsett ersättningsbeloppet, även om de köper in andra sidotjänster, så som forskning eller kafeteriöverksamhet. Ersättning betalas dock bara för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

Artikel 2.1 c om sociala tjänster innehåller ingen begränsning till leverantörer av rent sociala tjänster som på sin höjd har en kommersiell sidotjänst. Leverantörer av sociala tjänster kan därför ha annan verksamhet som är mer än bara sidotjänster, men de kan bara få ersättning för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Beslutet är därför faktiskt mildare när det gäller sociala tjänster än när det gäller sjukhus.

93. *Vem kan definiera begreppet sociala tjänster?*

Uppräkningen av sociala tjänster i artikel 2.1 c är uttömmande. Eftersom beslutet är direkt tillämpligt i alla medlemsstater behöver det inte införlivas i den nationella lagstiftningen. Medlemsstaterna har inte behörighet att anta lagstiftning som skulle kunna förändra eller förtydliga beslutet. Så länge medlemsstaterna håller sig inom tillämpningsområdet för artikel 2.1 c kan de naturligtvis, i beslutet om tilldelning, mer detaljerat ange de specifika tjänster de vill ska tillhandahållas, till exempel vilken typ av barnomsorg, enligt vilka villkor och för vilka mottagare. Definitionen av sociala tjänster är mycket bred och omfattar de viktigaste områdena inom sociala tjänster. Genom att beslutet också täcker tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som rör ”vård och social integrering av sårbara grupper”, ger det den flexibilitet som krävs för att, efter varje medlemsstats behov, inkludera olika typer av tjänster till de grupper i samhället som bäst behöver dem.

Domstolen och nationella domstolar kan anlitas för att besluta om ett stöd är otillåtet eller om det täcks av undantagsbestämmelsen i artikel 2.1 c i beslutet. De kan dock inte ändra innehållet i beslutet.

94. *Varför är listan på undantagna sociala tjänster i beslutet uttömmande? Vad händer om en medlemsstat vill tilldela en social tjänst av allmänt ekonomiskt intresse som inte finns med i listan?*

Eftersom beslutet är direkt tillämpligt i medlemsstaterna måste definitionerna i det vara tydliga och exakta för att garantera rättssäkerheten. De undantagna stödåtgärderna måste därför definieras fullständigt. Definitionen av sociala tjänster är dock mycket bred och omfattar de viktigaste områdena inom sociala tjänster. Genom att beslutet också omfattar tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som rör ”vård och social integrering av sårbara

grupper”, ger det den flexibilitet som krävs för att, efter varje medlemsstats behov, inkludera olika typer av tjänster till de grupper i samhället som bäst behöver dem. Om det skulle vara så att en särskild social tjänst inte omfattas av definitionen av sociala tjänster i artikel 2.1 c, kan ersättningen fortfarande undantas från anmälningsskyldigheten enligt artikel 2.1 a i beslutet, om ersättningen inte överstiger ett årligt belopp om 15 miljoner euro.

95. Hur hänger uppräkningsen av sociala tjänster i beslutet ihop med listorna över tjänster i bilaga II B i direktivet om offentlig upphandling (direktiv 2004/18/EG)?

Uppräkningsen av sociala tjänster i artikel 2.1 c i beslutet skiljer sig från listorna över tjänster i bilaga II B i direktivet om offentlig upphandling (direktiv 2004/18/EG).

I listan i beslutet räknas de sociala tjänster upp som omfattas av beslutet, oberoende av hur mycket ersättning tjänsteleverantör får. Listan bygger på breda kategorier som ”vård och social integrering av sårbara grupper”.

Förteckningen över tjänster i bilaga II B i direktivet om offentlig upphandling bygger på Gemensamma upphandlingsordlistan (Common Procurement Vocabulary (CPV)) och har ett annat syfte. Förteckningen omfattar alla kategorier av sociala tjänster men också andra tjänstekategorier som anses vara av mindre intresse för anbudsgivare i andra medlemsstater och som därför inte omfattas av de fullständiga bestämmelserna i direktiv 2004/18/EG, utan bara av det begränsade antalet bestämmelser i detta direktiv och av de allmänna principerna i EUF-fördraget. Direktiv 2004/18/EG ger på så sätt ett mycket flexibelt förhållningssätt (i fråga om upphandlingsregler) i förhållande till sociala tjänster och andra tjänster som omfattas av bilaga II B i detta direktiv (vill du veta mer om detta, se svaret på fråga 200).

96. Vad omfattar termen barnomsorg i artikel 2.1 c?

Termen barnomsorg är ett brett begrepp som omfattar olika former av vård och tillsyn av barn i olika organisationsformer. Om beslutet ska kunna tillämpas ska medlemsstaten tilldela tjänsteleverantören en skyldighet att utföra ett allmännyttigt uppdrag.

97. Begränsar lydelsen ”som uppfyller sociala behov” de typer av sociala tjänster som kan utgöra en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, till exempel när det gäller barnomsorg, till barnomsorg för familjer med ekonomiska svårigheter?

Lydelsen ”som uppfyller sociala behov” i artikel 2.1 c begränsar inte tjänsterna som anges i listan. Så länge de definierade tjänsterna är verkliga tjänster av allmänt ekonomiskt intresse kan beslutet tillämpas på alla dessa tjänster. I ovanstående exempel kan beslutet tillämpas på alla barnomsorgstjänster, inte bara om de tillhandahålls familjer med ekonomiska svårigheter.

98. Vad omfattar termen ”social integrering av sårbara grupper” i artikel 2.1 c?

Termen social integrering av sårbara grupper ger medlemsstaterna den flexibilitet som krävs för att, efter varje medlemsstats behov, inkludera olika typer av tjänster till de grupper i samhället som bäst behöver dem. Det är ett brett begrepp och kan omfatta exempelvis tjänster för social integrering av människor med funktionshinder, socialt stöd för migranter, tjänster för hemlösa, föräldrastöd¹⁰⁹, stöd till överskuldsatta personer och sociala tjänster till HBT-personer (homosexuella, bisexuella och transsexuella).

¹⁰⁹

Föräldrastöd omfattar olika typer av insatser (t.ex. information, utbildning, rådgivning, osv.) som är direkt kopplade till uppfostran av barn från missgynnade familjer. Det yttersta målet med föräldrastöd är att hjälpa föräldrarna att ta hand om sina barn och tillföra en positiv påverkan på den fysiska, emotionella och kognitiva utvecklingen hos barn från missgynnade familjer.

99. Vad täcker termen ”tillträde till och återinträde på arbetsmarknaden” i artikel 2.1 c? Ingår yrkesutbildning i det?

Termen ”tillträde till och återinträde på arbetsmarknaden” syftar på olika typer av tjänster i syfte att underlätta anställningsbarheten. Yrkesutbildning omfattas av artikel 2.1 c i beslutet endast om det möjliggör tillträde till och återinträde på arbetsmarknaden eller om det gynnar den sociala integreringen av sårbara grupper. Yrkesutbildning för långtidsarbetslösa, till exempel, omfattas därför av artikel 2.1 c i beslutet. Om yrkesutbildningen däremot gäller en person som redan har arbete, skulle den normalt inte omfattas av artikel 2.1 c i beslutet, såvida det inte gäller integrering av en sårbar grupp. Påpekas bör att statligt stöd för yrkesutbildning kan beviljas enligt de villkor som anges i artikel 38 och 39 i förordning 800/2008/EG (allmän gruppundantagsförordning).

100. Kan stöd till företag som arbetar med social integrering och integrering på arbetsmarknaden omfattas av beslutet?

Företag som arbetar med social integrering kan ha olika egenskaper och olika form, men i allmänhet ger de arbetstillfällen till olika grupper av missgynnade arbetstagare och underlättar deras tillträde till och återinträde på arbetsmarknaden och främjar deras sociala integrering. De får ofta förmåner som undantag från eller reducerade sociala avgifter enligt nationella bestämmelser eller nationell lagstiftning.

Sådant stöd kan under vissa omständigheter omfattas av den allmänna gruppundantagsförordningen¹¹⁰ eller förordningen om stöd av mindre betydelse¹¹¹.

Offentliga myndigheter i medlemsstaterna kan också definiera social integrering och integrering på arbetsmarknaden som en social tjänst av allmänt intresse och tilldela en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse till företag som arbetar med denna typ av integrering. I så fall gäller beslutet för dessa tjänster.

3.4.1.3 Uppdragets varaktighet

101. Är det endast om en betydande investering måste skrivas av under en längre period som ett uppdrags varaktighet kan överstiga tio år, eller kan det finnas andra motiverade skäl? Vad innebär en betydande investering?

Det enda fall då ett uppdrags varaktighet kan vara längre än tio år är vid avskrivningar av en betydande investering. Om en investering kan betraktas som betydande eller inte beror både på det absoluta och på det relativa värdet på investeringen, jämfört med värdet på andra tillgångar som behövs för att tillhandahålla tjänsten. Skillnaderna i beslutet och i rambestämmelserna vad gäller varaktighet för uppdrag förklaras närmare i fråga 166.

102. Med hänsyn till att uppdragsperioden i princip begränsas till tio år, går det då inte längre att anlita en tjänsteleverantör på obegränsad tid?

Man måste skilja mellan ett tillstånd att utföra en viss verksamhet utan skyldighet att tillhandahålla en specifik allmännyttig tjänst, och ett beslut om tilldelning som nödvändigtvis innebär en skyldighet för leverantören att tillhandahålla en specifik allmännyttig tjänst. Tillstånd utan skyldighet är inte relevant när det gäller statligt stöd. Bestämmelserna om statligt stöd hindrar därför inte en medlemsstat att ge en leverantör tillstånd att utföra en verksamhet under en obegränsad period, men om företaget ska

¹¹⁰ Kommissionens förordning (EG) nr 800/2008 av den 6 augusti 2008 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den gemensamma marknaden enligt artiklarna 87 och 88 i fördraget (allmän gruppundantagsförordning).

¹¹¹ Kommissionens förordning (EG) nr 1998/2006 av den 15 december 2006 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i fördraget på stöd av mindre betydelse, EUT L 379, 28.12.2006.

kunna få ersättning för tillhandahållandet av tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse måste leverantören ha fått i uppdrag tillhandahålla en allmännyttig tjänst. När det gäller varaktigheten för uppdraget är den enligt beslutet i princip begränsad till tio år (artikel 2.2). I beslutet tillåts längre uppdragsperioder endast om tjänsteleverantören behöver göra en betydande investering som måste skrivas av över under en längre period än tio år. Eftersom varaktigheten då är kopplad till den period som behövs för avskrivning av tillgången, tillåts inte obegränsad varaktighet enligt beslutet. I slutet av uppdragsperioden kan samma leverantör tilldelas uppdraget att tillhandahålla tjänsten igen.

3.4.1.4 Tillämpning på transportsektorn

103. Vad är skillnaden mellan artikel 2.1 d och artikel 2.1 e i beslutet?

I artikel 2.1 d i beslutet anges dess tillämpningsområde på tjänster av allmänt ekonomiskt intresse när det gäller luft- eller sjöförbindelser, dvs. transporttjänster med flyg eller till sjöss. Artikel 2.1 e i beslutet handlar däremot om tillämpningsområdet för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse när det gäller hamnar och flygplatser, dvs. transportinfrastruktur.

104. Vad exakt syftar gränsvärdet 300 000 passagerare för luft- och sjöförbindelser till öar som anges i artikel 2.1 d i beslutet på? Kan beslutet också tillämpas på luft-/sjölinjer som inte erbjuder förbindelser till en ö?

Gränsvärdet på 300 000 passagerare för luft- eller sjöförbindelser till öar syftar på enkelresor, vilket innebär att en passagerare som flyger till ön och tillbaka räknas två gånger. Gränsvärdet gäller för den enskilda linjen mellan en flygplats/hamn på ön och en flygplats/hamn på fastlandet, och inte för all flygtrafik från alla flygplatser/hamnar på ön till alla flygplatser/hamnar på fastlandet.

När det gäller flyg-/sjölinjer gäller beslutet endast när det gäller förbindelser till öar. Det gäller inte flyg-/sjölinjer mellan två flygplatser på **fastlandet**.

105. Gäller beslutet för flygplatser med över 200 000 passagerare och hamnar med över 300 000 passagerare om ersättningen för allmännyttiga tjänster inte överskrider 15 miljoner euro?

Nej. Det allmänna gränsvärdet på 15 miljoner gäller inte för transport och infrastruktur för transport (artikel 2.1 a i beslutet). Om flygplatser har över 200 000 passagerare och hamnar över 300 000 passagerare, gäller beslutet inte för stöd för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och ska granskas av kommissionen efter anmälan enligt rambestämmelserna. Gränsvärdet för passagerare ska tolkas som både ankommande och avresande passagerare (enkelresa).

Observera att de statliga stöden till luftfartssektorn regleras av riktlinjerna om finansiering av flygplatser och för statliga igångsättningsstöd för flygbolag med verksamhet på regionala flygplatser och av meddelande 94/C 350/07 från kommissionen om tillämpning av artiklarna 92 och 93 i EG-fördraget på luftfartssektorn. I dessa riktlinjer står det att vissa ekonomiska verksamheter som bedrivs på flygplatserna kan betraktas som tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. I undantagsfall kan all verksamhet på en flygplats betraktas som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, under förutsättning att den endast är kopplad till flygplatsens huvudverksamhet.

Exempel

En offentlig myndighet skulle exempelvis kunna kräva att en flygplats som ligger i en isolerad region tillhandahåller vissa offentliga tjänster och besluta om att ge flygplatsen ersättning för dessa skyldigheter. Observera att verksamheten på en

flygplats som i sin helhet räknas som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse inte bör omfatta verksamhet som inte är direkt kopplad till dess huvudverksamhet (det vill säga kommersiell verksamhet, inklusive byggande, finansiering, nyttjande och uthyrning av mark och fast egendom, inte bara för kontor och lager, utan även för hotell och industriföretag som är belägna på flygplatsområdet samt affärer, restauranger och parkeringar).

106. Hur förhåller sig beslutet till förordning (EG) nr 1008/2008, särskilt artikel 16? Kan du ge några exempel på vilka slags tjänster som skulle kunna definieras som tjänster av allmänt ekonomiskt intresse för flygplatser enligt artikel 2.1 e i beslutet?

I artikel 2.4 i beslutet föreskrivs att beslutet endast kan tillämpas på lufttransport om kraven i förordning 1008/2008 och kraven i beslutet är uppfyllda.

I punkt 45 ff. i meddelandet finns ytterligare vägledning om medlemsstaternas frihet att definiera tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och kommissionens uppgifter. Särskilt när det gäller flygplatser ger punkterna 34 och 53 i 2005 års riktlinjer om finansiering av flygplatser vägledning om vilka verksamheter som kan anses vara tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. I sak kan verksamheten på en flygplats i sin helhet endast i undantagsfall anses som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, som i isolerade regioner. Under alla omständigheter kan kommersiell verksamhet som inte är direkt kopplad till flygplatsens kärnverksamhet inte ingå i räckvidden för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse (se punkt 53 iv i 2005 års riktlinjer).

107. Hur förhåller sig beslutet till förordning 1370/2007?

Beslutet tillämpas inte på ersättning för offentliga tjänster inom landtransportsektorn (artikel 2.5 i beslutet). Ersättning för offentliga tjänster inom sektorn för kollektivtrafik på järnväg och väg regleras av Europaparlamentets och rådets förordning 1370/2007 av den 23 oktober 2007. Ersättning som beviljas enligt bestämmelserna i den förordningen omfattas inte av kravet på förhandsanmälan.

3.4.1.5 Företag i svårigheter

108. Gäller beslutet också företag i svårigheter?

Ja. Det finns ingen bestämmelse som skulle förhindra att beslutet tillämpas på företag i svårighet.

3.4.2 Villkor för förenlighet

3.4.2.1 Allmän presentation

109. Vilka är de främsta villkoren för förenlighet som fastställs i beslutet?

De främsta villkoren för förenlighet som fastställs i beslutet är följande:

- Det ska finnas ett beslut om tilldelning som bland annat anger innebörden av skyldigheterna i samband med att den offentliga tjänsten tillhandahålls och skyldigheternas varaktighet, det berörda företaget och det berörda området, innebörden av exklusiva eller särskilda rättigheter som beviljats företaget, metoderna för att beräkna, kontrollera och se över ersättningen, åtgärder för att hindra och återbetala eventuell överkompensation samt en hänvisning till beslutet.
- Ersättningen får inte vara större än vad som är nödvändigt för att täcka de kostnader som orsakats av skyldigheten att tillhandahålla den offentliga tjänsten. Därför måste alla kostnader och intäkter tas med i beräkningen.
- Medlemsstaternas offentliga myndigheter ska kontrollera att företaget inte

överkompenseras.

110. Vad är det för skillnad på villkoren i *Altmark*-domen och villkoren i beslutet?

I *Altmark*-domen fastställs om en åtgärd utgör statligt stöd medan det i beslutet och rambestämmelserna fastställs under vilka omständigheter en ersättning som är ett statligt stöd är förenligt med den inre marknaden. Den främsta väsentliga skillnaden mellan domen och bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse gäller ersättningens belopp och beräkning.

Enligt det fjärde kriteriet i *Altmark*-domen ska ersättningen, för att inte utgöra ett statligt stöd¹¹², fastställas

- genom ett öppet, transparent och icke-diskriminerande offentligt upphandlingsförfarande, som gör det möjligt att välja den kandidat som kan tillhandahålla tjänsterna till lägsta kostnad för det allmänna, eller
- genom ett förfarande som innebär att de offentliga myndigheterna fastställer ersättningen baserat på en undersökning av vilka kostnader som ett genomsnittligt och välskött företag med lämplig utrustning skulle ha.

Det innebär alltså att det fjärde *Altmark*-kriteriet är uppfyllt om ersättningen inte överskrider den nivå som ett effektivt företag skulle begära (som kan vinna en upphandling eller utses med benchmarking).

I **beslutet** fastställs inga effektivitetskrav. Ersättningen måste inte nödvändigtvis definieras genom ett offentligt upphandlingsförfarande eller genom en jämförelse med kostnaderna för ett genomsnittligt och välskött företag.

Så länge den offentliga myndigheten kan visa att ersättningen motsvarar de nettokostnader som beräknats enligt metoder som noggrant definierats i beslutet om tilldelning och att det inte förekommer någon överkompensation, anses ersättningen vara ett sådant statligt stöd som är förenligt med bestämmelserna i EUF-fördraget¹¹³.

Exempel

En offentlig myndighet beslutar att en viss leverantör ska tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse och få ersättning för detta. Följande tre scenarier kan uppstå:

- Tjänsten tillhandahålls av en leverantör som valts efter ett anbudsförfarande i enlighet med det fjärde *Altmark*-kriteriet och priset har fastställts till 90. Enligt *Altmark*-domen utgör en ersättning på 90 inte ett statligt stöd.
- Tjänsten tillhandahålls av en leverantör till en nettokostnad på 90. Om kostnaden på 90 motsvarar kostnaden för ett genomsnittligt och välskött företag med lämplig utrustning, i enlighet med det fjärde *Altmark*-kriteriet, och om alla de övriga villkoren i *Altmark*-domen är uppfyllda, utgör ersättningen på 90 inte ett statligt stöd.
- Tjänsten tillhandahålls av en leverantör som inte har valts efter ett anbudsförfarande i enlighet med det fjärde *Altmark*-kriteriet och nettokostnaden överstiger 90 (t.ex. 100). En ersättning på 100 anses enligt beslutet som ett förenligt statligt stöd under förutsättning att ersättningen inte överstiger vad som är nödvändigt för att täcka företagets nettokostnader för att tillhandahålla tjänsten, inbegripet en rimlig vinst. Detta är uppenbarligen möjligt om tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse

¹¹² Under förutsättning att de tre övriga kriterierna i *Altmark*-domen är uppfyllda (se 61).

¹¹³ Under förutsättning att de övriga villkoren i beslutet är uppfyllda.

111. Vilka är de främsta skillnaderna mellan 2005 års och 2011 års beslut när det gäller villkor för förenlighet?

Skillnaderna mellan 2005 års och 2011 års beslut handlar mest om tillämpningsområdet (en minskning av gränsvärdet för ersättning från 30 till 15 miljoner, ett upphävande av tjänsteleverantörens gränsvärde för omsättning, en utvidgning av listan över giltiga sociala tjänster oavsett belopp, utöver sjukhus och företag som tillhandahåller offentligt subventionerade bostäder, en begränsning av varaktigheten för ett uppdrag).

När det gäller villkor för förenlighet är det bara några få ändringar som främst syftar till att förenkla tillämpningen av bestämmelserna och öka öppenheten.

För att förenkla tillämpningen av bestämmelserna tillåter beslutet kontroll av överkompensation under en längre tidsperiod¹¹⁴. I beslutet införs också ett gränsvärde för rimlig vinst¹¹⁵, som också utgör en gräns för den rimliga vinsten när tillhandahållandet av tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse inte är kopplat till en betydande risk.

När det gäller öppenhet införs med det nya beslutet en skyldighet att hänvisa till beslutet i beslutet om tilldelning¹¹⁶ och att offentliggöra beslutet och det beviljade beloppet när det gäller ersättningar över 15 miljoner euro¹¹⁷.

112. Om alla aktörer på marknaden ska tillhandahålla samma tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, måste de då få samma ersättning för att tillhandahålla tjänsten enligt bestämmelserna om statligt stöd?

Medlemsstaterna har ett stort handlingsutrymme när det gäller att organisera och finansiera det som de anser vara en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. Enligt beslutet får medlemsstaterna finansiera upp till 100 procent av leverantörernas nettokostnader för att tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, men de måste inte göra det. Medlemsstaterna kan om de vill ge alla leverantörer samma schablonersättning, under förutsättning att en sådan ersättning inte leder till att de överkompenseras. De kan också välja att underkompensera eller att inte alls ersätta tjänsteleverantörerna. Under förutsättning att den ersättning som tjänsteleverantörerna får för att tillhandahålla den offentliga tjänsten beräknas på leverantörernas faktiska kostnader och intäkter för tjänsten och att den inte är högre än vad som är nödvändigt för att tillhandahålla tjänsten, kan en sådan ersättning anses vara förenlig med den inre marknaden enligt bestämmelserna om statligt stöd.

Som förklarades i avsnitt 3.5.2 i denna vägledning måste beräkningsmetoden för ersättning, när förenligheten för ett stöd utvärderas, vara den samma för alla företag som har tilldelats samma tjänst av allmänt ekonomiskt intresse.

113. Måste man enligt beslutet välja det billigaste företaget för att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse?

Nej, detta krav ställs inte i beslutet. Medlemsstaterna ska definiera de tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som de vill ha och framför allt kvaliteten på dessa tjänster. När kvaliteten är högre kan kostnaderna för att tillhandahålla tjänsten vara högre. Ersättningen kan täcka alla kostnader som företaget faktiskt haft.

¹¹⁴ Se artikel 6 i beslutet.

¹¹⁵ Se artikel 5.7 i beslutet.

¹¹⁶ Se artikel 4 f i beslutet.

¹¹⁷ Se artikel 7 i beslutet.

114. Är det korrekt att om en offentlig myndighet klassificerar en tjänst som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse och uppfyller kraven i beslutet, så måste den inte följa EU:s bestämmelser om offentlig upphandling?

Detta stämmer inte. Som anges i skäl 29 gäller beslutet utan påverkan tillämpningen av unionsbestämmelserna om offentlig upphandling. Tillämpliga bestämmelser om offentlig upphandling måste alltså följas. Efterlevnaden av de bestämmelserna är dock inget villkor för beslutets tillämpning.

3.4.2.2 Beslut om tilldelning

115. Varför har det tillkommit ett krav om att hänvisa till beslutet i tilldelningsbeslutet (artikel 4 f)?

Kommissionens avsikt med att kräva att offentliga myndigheter hänvisar till beslutet i tilldelningsbeslutet är att öka öppenheten och förbättra efterlevnaden av bestämmelserna. Framför allt kommer intressenterna att veta vilka bestämmelser som gäller och vilka villkor stödet ska uppfylla för att vara förenligt med den inre marknaden. På så sätt ökar också rättssäkerheten.

116. I beslutet krävs att parametrarna för att beräkna ersättningsbeloppet ska definieras i beslutet om tilldelning. Hur ska man kunna göra det när tjänsten är helt ny?

Det är ofta omöjligt att känna till kostnaderna i detalj när ett företag börjar tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. Enligt beslutet måste man därför inte i förväg göra någon detaljerad beräkning av till exempel ett pris per dag, per måltid, per vårdtillfälle som ska betalas med offentliga medel, om det inte är möjligt. De offentliga myndigheterna får givetvis specificera dessa parametrar om de vill.

Det enda som krävs enligt beslutet är att beslutet om tilldelning innehåller den beräkningsgrund som ska användas för ersättningen, till exempel att ersättningen ska fastställas utifrån ett pris per dag, per måltid, per vårdkategori, utifrån en uppskattning av antalet potentiella användare.

Ersättningen ska täcka nettokostnaden för att tillhandahålla tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse (full ersättning i efterhand), men i detta fall ska förtjänsten, enligt artikel 5.7 i beslutet, begränsas till den tillämpliga swap-räntan plus 100 räntepunkter.

Det är dock viktigt att det är tydligt vad som ligger till grund för finansieringsorganets (staten, lokal myndighet) finansiering av tjänsteleverantören. Denna öppenhet gynnar även skattebetalarna.

Exempel

- Om en offentlig myndighet vill upprätta ett äldrecentrum skulle parametrarna för kostnadsersättning kunna vara följande:
 - Antalet äldre som ska tas emot på centrumet under en ettårsperiod.
 - Antalet dagar som tillbringas på centrumet under perioden.
- Om en offentlig myndighet vill upprätta ett stödcentrum för unga arbetslösa skulle parametrarna för kostnadsersättning kunna vara följande:
 - Antalet unga arbetslösa som går någon utbildning under en ettårsperiod.
 - Det material som används och utbildarnas löner under en ettårsperiod.

117. Även för erfarna leverantörer av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse kan kostnaderna i stor utsträckning vara oförutsägbara och de kan riskera efterföljande

underskott. Oförutsägbara ändringar när det gäller vårdintensiteten, profilen eller antalet användare och intäktsnivån (avgifter som inte betalas av användarna, fluktuationer i antalet användare, bidrag som avslås av andra offentliga myndigheter). Hur kan de offentliga enheterna hantera den situationen?

Ett företag som ska tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, särskilt när det har påbörjat sin verksamhet eller om det är litet, får inte anlitas med en fast budget eller ett pris per enhet. Om antalet användare ökar kommer helt klart även kostnaderna att öka, och om vissa av dem inte kan betala en fördefinierad avgift blir intäkterna mindre och så vidare.

Detta påverkar dock inte hur kostnaderna genereras (löneutbetalningar och hyra t.ex.) eller kan fastställas (per vårdtillfälle e.dyl.). Det innebär framför allt att tjänsteleverantörerna ställs inför högre kostnader och att det offentliga organet måste betala ut högre ersättningar.

Allt detta kan man ta hänsyn till enligt beslutet. Om beslutet om tilldelning inte innehåller en uppskattning av förändringar eller oförutsedda händelser som kan inträffa när en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse tillhandahålls, kan man förutse dessa situationer genom att fastställa att de beräknade kostnaderna i efterhand ska jämföras med de faktiska kostnaderna genom korrigeringsmekanismer.

Om det totala ersättningsbeloppet per år inte överskrider det gränsvärde som fastställts i beslutet kan man göra på något av följande två sätt:

- Den offentliga myndigheten kan i beslutet om tilldelning fastställa att kostnadsparametrarna i efterhand ska ses över med jämna mellanrum genom en korrigeringsmekanism.
- Den offentliga myndigheten kan uppdatera beslutet om tilldelning om den ser att en kostnadsparameter måste ändras.

118. När metoderna för att beräkna ersättningen fastställts för en viss enhet bör den då jämföras med andra enheter? Bör det finnas en effektivitetsbedömning? Hur kan man jämföra värdet på prästtjänster, själavård och extra tid som lagts ned?

Den offentliga myndigheten ska definiera uppgiftens omfattning och om icke-mätbara uppgifter (till exempel för äldre eller funktionshindrade) leder till högre kostnader, till exempel extra tid för de personer som tillhandahåller tjänsten. Dessa kostnader kan givetvis beaktas och ersättas. Enligt beslutet krävs ingen bedömning av effektiviteten, på samma sätt som det är upp till de offentliga myndigheterna att bedöma tjänstens kvalitet.

Om till exempel två enheter tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och olika kvalitetsnivåer har fastställts för dessa i anförtröendehandlingen, ska båda tjänsteleverantörerna få ersättning för sina respektive kostnader, som kan skilja sig åt för att uppnå den begärda kvaliteten.

119. Hur fastställs metoderna för att beräkna kostnadsersättningen om en viss tjänst av allmänt ekonomiskt intresse finansieras av två eller flera offentliga myndigheter?

Om två eller flera offentliga myndigheter (exempelvis kommunen och regionen) delvis vill finansiera till exempel ett centrum för missgynnade personer kan varje myndighet fastställa metoderna för att beräkna ersättningen beroende på vilken tjänst det gäller, eventuellt efter diskussioner med tjänsteleverantören.

De offentliga myndigheterna kan fastställa sina individuella bidrag till ersättningen som de vill, så länge som det totala beloppet för alla olika slags ersättningar som erhålls inte överskrider tjänsteleverantörens reella nettokostnader, inklusive en rimlig förtjänst.

120. Hur ska parametrarna för ersättningen fastställas om en offentlig myndighet endast vill finansiera en del av de årliga kostnaderna för en leverantör som ska tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse?

Det är viktigt att ersättningen inte är större än vad som är nödvändigt för att täcka de kostnader som uppkommit i samband med tillhandahållandet av de offentliga tjänsterna, med hänsyn till de intäkter som erhållits och till en rimlig förtjänst¹¹⁸.

En offentlig myndighet kan exempelvis ange i beslutet om tilldelning att den ska ersätta leverantören för 60 procent av nettokostnaderna (kostnader minus intäkter) i samband med tillhandahållandet av tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse.

121. Kan en offentlig myndighet täcka alla kostnader för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse som går med förlust, om den delvis finansieras av en offentlig myndighet och delvis av användarna?

Om en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse samfinansieras av en offentlig myndighet och användarna och går med förlust, till exempel för att de totala avgifterna från användarna minskar, kan förlusten ersättas av den offentliga myndigheten under förutsättning att detta inte leder till en överkompensation och att de metoder som den behöriga nationella myndigheten har fastställt för att beräkna ersättningen medger det. Om det inte förekommer någon överkompensation kan den offentliga myndighetens finansieringsandel för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse fastställas fritt genom den nationella lagstiftningen. Andelen har ingen betydelse enligt bestämmelserna om statligt stöd.

122. Kan en offentlig myndighet föreskriva i beslutet om tilldelning att den ska täcka de operationella förlusterna under varje förutbestämd period utan att ange några andra metoder för att beräkna ersättningen?

För att tilldelningen ska vara förenlig med beslutet och rambestämmelserna måste medlemsstaterna definiera de parametrar som ligger till grund för beräkningen av ersättningen, så att EU-institutionerna kan kontrollera dem.

Medlemsstaterna har ändå ett handlingsutrymme när det gäller att definiera de parametrar som de väljer, för att underlätta sin finansiella planering, under förutsättning att beräkningen av ersättningen är transparent och kan kontrolleras med den metod som valts. När det gäller förenligheten med bestämmelserna om statligt stöd är det viktigt att leverantörerna av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse inte överkompenseras. Medlemsstaterna får besluta hur tjänsten ska finansieras och på vilken nivå, så länge de följer EU:s bestämmelser. De kan alltså i princip även definiera metoderna för beräkning av ersättningen genom att hänvisa till att de ska täcka operationella förluster, under förutsättning att det går att fastställa att ingen överkompensation förekommer med beräkningsmetoderna. I så fall ska vinsten, enligt artikel 5.7 i beslutet, begränsas till den relevanta swap-räntan plus 100 räntepunkter.

3.4.2.3 Ersättningsbelopp

123. Hur ska nettokostnaden för tillhandahållandet av en allmännyttig tjänst beräknas enligt beslutet?

I artikel 5.2 i beslutet anges två lika metoder som båda kan användas för att beräkna nettokostnaden för att tillhandahålla den allmännyttiga tjänsten:

- Nettokostnaden kan, som enligt 2005 års beslut, beräknas som skillnaden mellan kostnader och intäkter (metod som bygger på kostnadsfördelning). Om

¹¹⁸ Se artikel 5 i beslutet.

det berörda företaget också har verksamhet som inte är tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, är det endast kostnader för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som ska tas med i beräkningen.

- Alternativt kan nettokostnaden beräknas som skillnaden mellan nettokostnaden för tjänsteleverantören för att fullgöra skyldigheten och nettokostnaden eller vinsten för samma tjänsteleverantör utan denna skyldighet (nettokostnadsmetoden). Den här metoden kan vara lämplig för exempelvis inom sektorn för offentligt subventionerade bostäder där nettokostnaden kan beräknas som summan av uteblivna hyror (på grund av begränsningen av hyran jämfört med marknadspris) och de extrakostnader som uppstår för att fullgöra skyldigheten (t.ex. kostnader för att kontrollera att hyresgästerna är berättigade till bostaden). Intäkterna som inte skulle ha erhållits om uthyrningen hade varit kommersiell ska dras av.

Till skillnaden från rambestämmelserna anges ingen specifik metod i beslutet, utan medlemsstaterna får bestämma vilken metod som lämpar sig bäst i varje enskilt fall.

124. Finns det exempel på investeringar som kan räknas som en del i en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse? Kan exempelvis kostnader för en fartygsmotor betraktas som en kostnad för att tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, med tanke på att fartygets ägare har tilldelats uppdraget att tillhandahålla den allmännyttiga tjänsten att transportera passagerare?

Enligt artikel 5.3 d i beslutet kan kostnader för investeringar beaktas vid beräkningen av ersättningen om de är nödvändiga för att tillhandahålla tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse. Det finns ingen uttömmande lista över typen av investeringar ifråga. Avskrivningskostnader för en fartygsmotor som används enbart för att tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse är ett giltigt exempel. Om fartyget också används för annan verksamhet som inte är av allmänt ekonomiskt intresse, kan kostnaderna endast delvis beaktas (se artikel 5.3 c).

125. Måste ett specifikt ersättningsbelopp avsättas till specifika kostnader?

Nej. Bestämmelserna om statligt stöd reglerar inte olika kostnadsslag för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (t.ex. löner, lokalunderhåll, specifika externa kostnader eller inköp etc.) utan endast vad som var syftet med kostnaden, det vill säga om kostnaderna kan kopplas till att en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse har tillhandahållits eller inte. Den offentliga myndigheten måste inte sätta av något specifikt ersättningsbelopp för specifika tjänster som ingår i den övergripande offentliga tjänsten.

126. Kan man vid beräkningen av ersättningen ta hänsyn till såväl stöd från en offentlig myndighet som förmåner som en offentlig myndighet ger en enhet för att den tillhandahåller en offentlig tjänst?

Ja. Enligt artikel 5.4 i beslutet ska alla fördelar som beviljats av staten eller genom statliga medel i någon form ingå i ersättningsbeloppet. Då har det ingen betydelse exakt hur de fördelar som myndigheterna ger (ersättningar, förmåner etc.) ser ut finansiellt eller materiellt.

Därför måste en myndighet beakta både stöd och förmåner (eller byggnader och tillgångar) som erbjuds under marknadspris när beräkningen av ersättning och kontrollen av överkompensation görs. Det innebär att en ekvivalent för bidrag bör beräknas under marknadspriset vad gäller tillhandahållande av tjänster (eller byggnader och tillgångar).

127. Hur beräknas ersättningen för en offentlig tjänst om tjänsteleverantörerna har exklusiva eller särskilda rättigheter som är förknippade med fullgörandet av flera offentliga tjänster?

Enligt artikel 5.43 i beslutet ska fördelar som beror på exklusiva eller särskilda rättigheter och andra fördelar som staten har gett det företag som är ansvarigt för att tillhandahålla tjänsten, och som är högre än den rimliga vinsten, ingå i de intäkter som ska beaktas och alltså minska ersättningen. Detta kan även gälla andra fördelar som härrör från annan verksamhet om staten beslutar det.

128. Om flera offentliga enheter, bland dessa en lokal myndighet, och privata enheter går samman som en juridisk person för att gemensamt tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, hur ska man då, vid beräkningen av ersättningen, ta hänsyn till att vissa delägare i enheten inte är offentliga myndigheter?

Om man antar att de delägare som inte är offentliga myndigheter ger ett finansiellt bidrag eller någon annan slags stöd till tjänsteleverantören, bör man fastställa om bidraget ska klassas som statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 i EUF-fördraget. Det bidrag som den privata enheten ger kan nämligen klassas som statligt stöd om det ges genom statliga medel. Det är framför allt fallet om den privaträttsliga enheten i fråga är ett offentligt företag i den mening som avses i insynsdirektivet¹¹⁹ och beslutet att ge stöd dessutom kan tillskrivas en offentlig myndighet¹²⁰. Om bidraget i fråga klassas som statligt stöd ska det läggas till övriga statliga stöd. Det totala beloppet för statliga stöd får inte överstiga vad som är nödvändigt för att täcka de kostnader som uppkommit i samband med tillhandahållandet av de offentliga tjänsterna, med hänsyn till de intäkter som erhållits och i förekommande fall en rimlig avkastning för att fullgöra dessa skyldigheter.

Om det bidrag som ges är ett statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 i EUF-fördraget måste det dessutom uppfylla villkoren i beslutet eller rambestämmelserna, och särskilt följa bestämmelserna för ett beslut om tilldelning. Enheten i fråga kan finansiera tjänsten enligt vad som anges i beslutet om tilldelning (med hänvisning till skyldigheterna att tillhandahålla en offentlig tjänst som inrättats av offentliga myndigheter).

Om det bidrag som ges för skyldigheterna att tillhandahålla en offentlig tjänst inte klassas som statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 i EUF-fördraget, ingår det inte i beräkningen av de totala statliga stöden. Däremot läggs det till de intäkter som erhållits för tillhandahållandet av de offentliga tjänsterna och minskar på så sätt de nettokostnader som är förenade med att tjänsten tillhandahålls, det vill säga den potentiella ersättningsbasen. Villkoren i beslutet eller rambestämmelserna behöver dock inte vara uppfyllda.

129. Måste skattefördelar som följer av en enhets företagsstatus räknas med bland intäkterna i den mening som avses i artikel 5.4 i beslutet?

Ersättningen får täcka skillnaden mellan de faktiska kostnaderna för tillhandahållandet av tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse och intäkterna i samband med detta. En skattefördel kan vara statligt stöd och bestå av intäkter eller minskade kostnader. Oavsett hur skattefördelen ser ut måste den beaktas när man fastställer vilken ersättning som är nödvändig för att tillhandahålla tjänsten.

¹¹⁹ Kommissionens direktiv 2006/111/EG av den 16 november 2006 om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet, EUT L 318, 17.11.2006, s. 17.

¹²⁰ Domstolens dom i mål C-379/98, Preussen Elektra AG, REG. s. I-2009, punkt 58.

Om skattefördelen består av minskade kostnader innebär detta att ingen ersättning kan beviljas för det belopp som motsvarar minskningen. Om skattefördelen består av en intäkt för tjänsteleverantören innebär det att den måste dras ifrån den ersättning som beviljas.

130. Ska betalningar som görs enligt ett avtal om resultatöverföring inom en offentliggjord företagsgrupp räknas som intäkter i den mening som avses i artikel 5.4 i beslutet?

I flera medlemsstater är offentliggjorda företag bundna av avtal om resultatöverföring, som innebär att ett lönsamt dotterbolag ska föra över sina vinster till holdingbolaget, som i sin tur använder vinsterna för att täcka förluster som orsakats av ett dotterbolag med underskott som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

Sådana betalningar som erhållits för att täcka förluster för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse ska räknas som intäkter i den mening som avses i artikel 5.4 i beslutet och minskar alltså de nettokostnader som får ligga till grund för ersättningen.

131. Vad innebär en rimlig vinst när man beräknar en ersättning som är förenlig med bestämmelserna?

Enligt artikel 5.5 i beslutet avses med rimlig vinst den kapitalavkastning som skulle krävas av ett typiskt företag som överväger om det ska tillhandahålla tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse under hela den period som den officiella handlingen om tilldelning gäller, med hänsyn tagen till graden av risk. Med avkastning på eget kapital avses den internränta som företaget får från sitt investerade kapital över perioden för tillhandahållande av tjänsten. Graden av risk beror på den berörda sektorn, typen av tjänst och ersättningens art.

I artikel 5.8 i beslutet föreskrivs att ”*Om det på grund av särskilda omständigheter inte är lämpligt att använda kapitalavkastningen kan medlemsstaterna förlita sig på andra vinstnivåindikatorer än kapitalavkastningen för att avgöra vilken den rimliga vinsten bör vara, såsom genomsnittlig avkastning på eget kapital, avkastning på sysselsatt kapital, avkastning på tillgångar eller avkastning på försäljning.*”

I artikel 5.7 i beslutet föreskrivs att en kapitalavkastning som inte överstiger den tillämpliga swap-räntan plus en premie på 100 räntepunkter i alla händelser anses vara rimlig. Denna ränta är också den övre gränsen för rimlig vinst för tillhandahållandet av en tjänst som inte är kopplat till en betydande risk.

132. Hur ska risk definieras? Kan du ge exempel på vad som skulle kunna utgöra en risk för tjänsteleverantören?

Med risk avses en faktor som kan minska den förväntade vinsten (genom att minska förväntade inkomster och/eller öka förväntade utgifter).

Vissa faktorer kan ingå i parametrarna för beräkning av ersättning (exempelvis oljepriset eller antalet passagerare för en busslinje). Om dessa faktorer ingår i parametrarna utgör de inte längre riskfaktorer.

I artikel 5.5 i beslutet anges att graden av risk beror på den berörda sektorn, typen av tjänst och ersättningens art.

Ersättningsmekanismens egenskaper är ett viktigt exempel på en faktor som kan påverka risken. Om nettokostnaden för att tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse ersätts fullt ut i efterhand, blir risknivån försumbar och den rimliga vinsten kan därför begränsas. Däremot utgör en klumpsumma som bestäms i förväg för tillhandahållandet av tjänsten en högre risk för leverantören.

Verksamhetssektorn är ett annat exempel på en riskfaktor. Konkurrensstarka sektorer där efterfrågan och kostnader är instabila (såvida de inte redan har tagits med i parametrarna för ersättning) eller där tillgångarna är dyra och svåra att sälja vidare, betraktas som mer riskfyllda. I sådana fall kan leverantören kräva högre avkastning på kapitalet för att investera och tillhandahålla tjänsten.

133. I beslutet hänvisar man till kapitalavkastningen för att beräkna en rimlig vinst. Får man använda andra metoder för att beräkna en rimlig vinst?

Ja, vid särskilda omständigheter enligt vad som anges i artikel 5.8 i beslutet.

Om det inte går eller inte är lämpligt att använda avkastning på kapital (den internränta som företaget får från sitt investerade kapital) i ett visst fall, finns det andra vinstnivåindikatorer, såsom avkastning på försäljning. I sådana fall kan man alltid använda andra resultatindikatorer, till exempel dem som nämns i artikel 5.8, för att ge tillförlitliga uppgifter för beräkningen av en rimlig vinst.

134. Safe harbour för vinst gäller endast kapitalavkastning. Gäller inget safe harbour om andra vinstnivåindikatorer används med motivering?

Det ansågs inte genomförbart att införa en enda safe harbour för andra vinstnivåindikatorer än avkastning på eget kapital. Det beror på att de vinstnivåer som fastställs med andra indikatorer, såsom avkastning på tillgångar eller avkastning på försäljning, måste bedömas mot bakgrund av vilken sektor leverantören är aktiv inom. I en viss sektor skulle en viss avkastning på tillgångar vid en liknande risk anses rimlig, medan den inte skulle anses rimlig i en annan.

Även om safe harbour ges endast för avkastning på eget kapital, hindrar det inte att medlemsstaterna, om det är motiverat, kan bedöma vad den rimliga vinsten skulle vara utifrån andra vinstnivåindikatorer.

135. Finns det några praktiska sätt att ta reda på nivån på den tillämpliga swap-räntan?

Swap-räntorna kommer inom kort att offentliggöras på kommissionens GD Konkurrens. De kommer att visas för olika EU-valutor och löptider.

136. Skulle det vara godkänt att lägga till 20 procent fasta utgifter till kostnaderna och se det som rimlig vinst?

Nej det skulle inte vara godkänt att lägga till 20 procent fasta utgifter till kostnaderna och anse det som en rimlig vinst. Det beror på att beräkningen av vinsten då inte skulle vara kopplad till den risk man utsätter sig för vid tillhandahållandet av tjänsten och skulle därför kunna överstiga vad som skulle anses som en rimlig vinst.

Ett lämpligt bidrag till de fasta kostnaderna kan tas med i beräkningen av nettokostnaderna för att tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse.

Sedan kan en rimlig vinst läggas till på denna nettokostnad för att avgöra lämplig ersättning. Den rimliga vinstens ska dock vara kopplad till den risk som leverantör utsätter sig för.

137. Måste ett företag som tillhandahåller en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, samtidigt som det bedriver annan kommersiell verksamhet, redovisa dem separat?

Ja, enligt artikel 5.9 i beslutet måste företag som bedriver verksamhet både i form av en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse och i form av annan verksamhet tydligt redovisa vilka kostnader som hänger samman med tillhandahållandet av tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse och vilka som avser andra tjänster.

Det är det bästa sättet för företag att bevisa att den ersättning som beviljats inte överstiger nettokostnaderna för den tillhandahållna tjänsten och att det alltså inte förekommer någon överkompensation. Om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och annan verksamhet redovisas separat kan dessutom kommissionen bedöma om kriterierna i beslutet är uppfyllda¹²¹.

138. *Måste ett företag som tillhandahåller en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse och även bedriver icke-ekonomiska verksamheter redovisa dem separat?*

I den interna redovisningen ska det klart framgå vilka kostnader som hänger samman med tillhandahållandet av tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse, annars kan inte ersättningen fastställas. Vid eventuella klagomål måste dessutom det företag som ansvarar för att tillhandahålla tjänsten kunna visa att det inte förekommer någon överkompensation. Därför är det i praktiken nödvändigt att ha separat redovisning i sådana situationer.

139. *Vilka kostnader får ersättas när ett företag använder samma infrastruktur för att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och bedriva ekonomisk verksamhet som inte är tjänster av allmänt ekonomiskt intresse?*

Företaget måste dela upp kostnaderna på de två verksamheterna. Kostnaderna för tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse kan omfatta alla rörliga kostnader för tillhandahållandet av tjänsten och ett proportionellt bidrag till de gemensamma fasta kostnaderna.

3.4.2.4 Överkompensation och återbetalning

140. *Enligt beslutet får ersättning för offentliga tjänster beviljas men överkompensation är förbjudet. Vad betyder överkompensation?*

Med överkompensation avses en ersättning som företaget får och som är högre än vad som behövdes för att täcka nettokostnaderna för att fullgöra skyldigheterna i samband med tillhandahållandet av allmännyttiga tjänster, inklusive en rimlig vinst.

I artikel 5 i beslutet ges vägledning om hur man ska fastställa täcka nettokostnaderna för att fullgöra skyldigheterna i samband med tillhandahållandet av allmännyttiga tjänster, inklusive en rimlig vinst.

141. *Kontroll ska göras var tredje år. Går det att föra över överkompensationen till nästa period om den är över 10 procent och om det inte kommer att bli överkompensation under hela tilldelningsperioden? Eller måste den betalas tillbaka?*

I syfte att öka flexibiliteten antar man i 2011 års beslut en strategi över flera år och inte för bara ett år som var fallet i 2005 års beslut. Det innebär att en leverantör kan få ersättning som överstiger nettokostnaderna för att fullgöra skyldigheterna i samband med tillhandahållandet av allmännyttiga tjänster för ett visst år, under förutsättning att överkompensationen inte fortsätter under hela avtalsperioden.

För att undvika fall där förmånstagaren får överkompensation under hela avtalsperioden, föreskrivs i artikel 6 i beslutet att medlemsstaterna ska utföra regelbundna kontroller (åtminstone var tredje år) under den period då tjänsten tillhandahålls och när perioden är slut. Om ett företag har fått överkompensation på mer än 10 procent av den årliga genomsnittliga ersättningen, måste medlemsstaten säkerställa att ersättningsmekanismen stämmer med vad som har föreskrivits i beslutet om tilldelning. Medlemsstaten måste se till att företaget i fråga betalar tillbaka överkompensationen, och metoderna för beräkning av ersättningen ska ses över för framtida behov. Om överkompensationen inte

¹²¹ Se artikel 5.9 i beslutet.

överstiger 10 procent av den årliga genomsnittliga ersättningen får den föras över till nästa period och dras av från den ersättning som ska betalas för den perioden.

142. Om man inför en mekanism som ska hindra all överkompensation, hur påverkar det den offentliga myndighetens skyldighet att kontrollera att det inte förekommer någon överkompensation?

Med tanke på vikten av att säkerställa att ersättningen inte är större än vad som är nödvändigt för att täcka företagets kostnader för att tillhandahålla de offentliga tjänsterna, med hänsyn till intäkterna i samband med detta och till en rimlig vinst, kan det vara bra att ha en mekanism som ska hindra en sådan överkompensation. Men även om en sådan mekanism finns kan inte medlemsstaterna undantas från skyldigheten att säkerställa att företaget verkligen inte överkompenseras, enligt artikel 6 i beslutet.

143. Hur ska en kontroll av eventuell överkompensation utföras om en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse samfinansieras av två eller flera offentliga myndigheter (t.ex. av staten och/eller en region och/eller ett län och/eller en lokal myndighet)?

Beslutet om tilldelning ska utformas på så sätt att det säkerställs att den totala ersättningen till tjänsteleverantörer från olika myndigheter inte överstiger vad som krävs för att täcka nettokostnaden för att fullgöra skyldigheterna i samband med tillhandahållandet av allmännyttiga tjänster, inklusive en rimlig vinst.

När en offentlig myndighet fastställer ersättningsbeloppet till ett företag som ska tillhandahålla allmännyttiga tjänster, ska den i företagets intäkter inkludera ersättningen som företaget kommer att få från andra myndigheter. Om ersättningen från andra myndigheter inte är känd i förväg, kan myndigheten inkludera detta belopp som en parameter vid beräkningen av ersättningen.

Kontroller av en eventuell överkompensation bygger på samma principer som om tjänsten hade finansierats av en enda myndighet. Medlemsstaterna ska utföra regelbundna kontroller eller se till att kontroller utförs, åtminstone vart tredje år under den period då den tilldelade tjänsten tillhandahålls och vid utgången av den perioden, för att säkerställa att den tilldelade ersättning överensstämmer med beslutet om tilldelning och inte leder till överkompensation. Det är medlemsstaten som ska avgöra vilken offentlig myndighet som ska genomföra kontrollerna.

144. Om det förekommer överkompensation i samband med att en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse samfinansieras av offentliga myndigheter på flera nivåer, hur ska då återbetalningen av överkompensationen fördelas mellan de olika nivåerna?

Fördelningen av den eventuella återbetalade överkompensationen när flera offentliga enheter berörs är inget som EU ska besluta om, utan det faller på medlemsstaten i fråga. Det enda som är viktigt när det gäller statligt stöd är att överkompensationen och den otillbörliga förmån som följer av detta tas bort.

3.4.2.5 Underkompensation

145. Är det enligt bestämmelserna om statligt stöd förbjudet att underkompensera en leverantör av sociala tjänster av allmänt intresse eller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, det vill säga att ersättningen är mindre än de kostnader som hänger samman med tillhandahållandet av tjänsten? Medför inte en underkompensation till en tjänsteleverantör en ekonomisk fördel för leverantörens konkurrent, som inte drabbas av den ekonomiska börda som en underkompensation innebär?

Enligt bestämmelserna om statligt stöd får inte leverantörer av sociala tjänster av allmänt intresse eller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse överkompenseras, det vill säga få ersättning som är högre än vad som är nödvändigt för att fullgöra uppgifterna. Enligt

dessa bestämmelser är det inte förbjudet att underkompensera tjänsteleverantörerna eller att inte ge dem någon ersättning alls. Enligt EU:s bestämmelser är det upp till medlemsstaterna att besluta hur och på vilken nivå de tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som de inrättar ska finansieras.

146. Om ett företag som ska tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse underkompenseras, kan företaget då få ersättning redan innan räkenskapsårets slut, om det efter detta år ska få den ersättning som är nödvändig för att fullgöra uppgiften?

Det är endast överkompensation som är förbjudet enligt bestämmelserna om statligt stöd. Vid en underkompensation är det upp till medlemsstaterna att besluta hur ersättningen eventuellt ska korrigeras, så länge inte korrigeringen orsakar en överkompensation. Vill du läsa mer om vilka möjligheter det finns att anpassa beslutet om tilldelning och metoderna för att beräkna ersättningen, se svaren på frågorna 58 och 117.

3.4.3 Öppenhet och rapportering

147. Det ytterligare krav på öppenhet som anges i artikel 7 i beslutet, gäller det om ersättningen för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse överstiger 15 miljoner euro och även om alla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som har tilldelats ett företag överskrider 15 miljoner euro?

Artikel 7 ska tillämpas om ersättningen för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse överskrider 15 miljoner euro. Artikel 7 behöver ses i sitt sammanhang tillsammans med artikel 2.1 b och c, och är avsedd för större sociala tjänster som har nytta av beslutets tillämpning oavsett eventuella gränsvärden. Det är för dessa situationer som ytterligare krav på öppenhet anges i artikel 7. Det är inte avsett att tillämpas på företag som tillhandahåller flera tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, vilka var och en ersätts med ett belopp som inte överskrider 15 miljoner euro, vilket också framgår i hänvisningen i artikel 7 a till *Den officiella handlingen om tilldelning* i singularis.

148. Måste offentliggörandet enligt artikel 7 i beslutet för belopp på över 15 miljoner göras varje år eller är det tillåtet att offentliggöra de årliga beloppen i slutet av uppdragsperioden?

Även om tidpunkten för offentliggörandet inte anges i artikel 7 i beslutet är målet med denna artikel att säkerställa öppenhet genom att informera leverantörer av allmännyttiga tjänster att en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse har tilldelats, till vem, vad den omfattar och hur stor ersättningen per år är. På så sätt kan en eventuell konkurrent eller medborgare uppmärksamma domstolen eller kommissionen på förekomsten av olagligt eller oförenligt stöd. Med tanke på målet med bestämmelsen bör denna information därför offentliggöras vid tilldelningen eller under samma år. Om man skulle vänta tills slutet av uppdragsperioden, skulle syftet med öppenheten inte kunna uppnås.

149. Måste kommissionen informeras om ett stöd i form av ersättning för offentliga tjänster, om stödet enligt beslutet får undantas från kravet på förhandsanmälan?

Nej. Om beslutet tillämpas behöver inte de nationella myndigheterna skicka någon information till kommissionen. Medlemsstaternas enda skyldigheter i förfarandet är enligt beslutet att de under åtminstone tio år ska hålla alla sådana uppgifter tillgängliga för kommissionen som krävs för att avgöra om de beviljade ersättningarna är förenliga med beslutet¹²² och att de vart tredje år lämnar regelbundna rapporter om genomförandet av beslutet¹²³.

¹²² Se artikel 8 i beslutet.

¹²³ Se artikel 9 i beslutet.

150. Vem ska lägga fram rapporterna om genomförandet av beslutet – medlemsstaterna eller de regionala/lokala myndigheterna?

Det är medlemsstaterna som vartannat år ska lägga fram en rapport om genomförandet av beslutet till kommissionen¹²⁴. Medlemsstaterna ska organisera rapporteringen i förväg och tilldela tillräckligt med tid för insamling av nödvändig information från berörda regionala och lokala myndigheter.

3.4.4 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

151. Från vilket datum ska beslutet tillämpas? Gäller det retroaktivt?

Beslutet ska tillämpas från och med den dag det trädde i kraft, den 31 januari 2012.

Det gäller för allt stöd som genomförts innan beslutet trädde i kraft och som inte var förenligt eller undantaget från anmälningsskyldigheten enligt 2005 års beslut (dvs. olagligt stöd), men uppfyller villkoren i 2011 års beslut, artikel 10 b). Denna bestämmelse gäller också för stödordningar som genomfördes innan det nya beslutet trädde i kraft. För dessa stödordningar spelar det ingen roll om den enskilde leverantören redan hade tilldelats en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse innan eller efter det att beslutet trädde i kraft. Med *stöd som genomförts* menas att företaget har tilldelats den juridiska rätten att ta emot stödet. Det spelar ingen roll om det har betalats ut eller inte.

152. Måste medlemsstaterna anpassa befintliga individuella stöd, som genomfördes enligt 2005 års beslut efter det nya beslutet?

Nej. Enligt övergångsbestämmelserna som anges i artikel 10 i beslutet, kommer stödordningar som var förenliga med den inre marknaden enligt 2005 års beslut att fortsätta att vara förenliga med den inre marknaden och att undantas från anmälningsskyldigheten under ytterligare två år. I beslutet nämns inte individuella stöd som beviljades i enlighet med 2005 års beslut. Det rättsliga läget för dessa fall av individuellt stöd är därför oförändrat efter det nya beslutet. Begreppen *stödordning* och *individuellt stöd* definieras i artikel 1 d och 1 e i rådets förordning 659/1999 (procedurförordningen).

153. Kan medlemsstater som har stödordningar för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som genomfördes lagligt enligt 2005 års beslut, fortfarande under övergångsperioden på två år tilldela nya uppdrag enligt 2005 års beslut?

Eftersom stödordningar som var förenliga med den inre marknaden enligt 2005 års beslut fortsätter att vara förenliga och att undantas från anmälningsskyldigheten under ytterligare två år, kan medlemsstaterna bevilja nya uppdrag under sådana befintliga stödordningar. I slutet av övergångsperioden måste dock stödordningarna anpassas efter det nya beslutet, eller avslutas.

3.5 Ersättning enligt rambestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse

3.5.1 Tillämpningsområde

154. Gäller rambestämmelserna för ersättning för allmännyttiga tjänster inom transportsektorn?

Rambestämmelserna gäller inte för landtransportsektorn¹²⁵, men de gäller för luft- och sjötransporter. Rambestämmelserna gäller utan att det påverkar andra krav som föreskrivs i

¹²⁴ Se artikel 9 i beslutet.

¹²⁵ Se punkt 8 i rambestämmelserna

- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1008/2008 av den 24 september 2008 om gemensamma regler för tillhandahållande av lufttrafik i gemenskapen¹²⁶,
- Rådets förordning (EEG) 3577/92 av den 7 december 1992 om tillämpning av principen om frihet att tillhandahålla tjänster på sjötransportområdet inom medlemsstaterna (cabotage)¹²⁷.

155. Gäller rambestämmelserna för ersättning för radio- och TV-sändningar i allmänhetens tjänst?

Rambestämmelserna tillämpas inte allmännyttiga radio- och TV-sändningar¹²⁸. Den sektorn omfattas av Meddelande från kommissionen om tillämpningen av reglerna om statligt stöd på radio och tv i allmänhetens tjänst¹²⁹.

156. Vilka regler gäller för tillämpning av rambestämmelserna på företag i svårigheter?

Stöd till tjänsteleverantörer i svårighet¹³⁰ ska bedömas enligt Gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter¹³¹.

157. Måste ett stöd som överstiger de gränsvärden som fastställs i artikel 2 a i beslutet anmälas till kommissionen?

Beslutet gäller för ersättning för allmännyttiga tjänster som inte överskrider 15 miljoner euro per år. För sjukhus och vissa sociala tjänster finns det ingen maxgräns för beloppen för att de ska vara undantagna från anmälningskravet.

Om ersättningen för andra tjänster än sjukhus och sociala tjänster överstiger gränsvärdet på 15 miljoner euro per år, krävs förhandsanmälan till kommissionen. Ersättningen ska sedan bedömas i enlighet med rambestämmelserna. En anmälan innebär inte att ersättningen per automatik är oförenlig med fördraget, men eftersom stödbeloppet är stort och risken för snedvridning av konkurrensen är högre måste kommissionen utvärdera om alla villkor för att stödet ska vara tillåtet är uppfyllda¹³².

158. Om medlemsstaten nekar de regionala eller lokala myndigheterna att anmäla ett stöd i form av ersättning för offentliga tjänster, kan då myndigheterna agera på egen hand? Kan kommissionen vidta åtgärder mot den medlemsstaten?

Den berörda medlemsstaten ska inleda förfarandet för förhandsanmälan¹³³. Det berör huvudsakligen kommissionen och de nationella myndigheterna i medlemsstaten. Med hänsyn till EU:s bestämmelser om statligt stöd är det därför upp till medlemsstaten och inte regionala eller lokala myndigheter att besluta om att anmäla en stödordning eller ett enskilt stöd¹³⁴.

Om en medlemsstat, utan att göra en förhandsanmälan, betalar ut ett stöd som enligt de befintliga bestämmelserna måste anmälas till kommissionen, utgör det ett olagligt statligt stöd. Det innebär till exempel att stödmottagarens konkurrenter kan väcka talan i en nationell domstol. I sådana fall måste den nationella domstolen fastställa att stödet är

¹²⁶ EUT L 293, 31.10.2008, s. 3.

¹²⁷ EGT L 364, 12.12.1992, s. 7.

¹²⁸ Se punkt 8 i rambestämmelserna.

¹²⁹ EUT C 257, 27.10.2009, s. 1.

¹³⁰ Se punkt 9 i rambestämmelserna

¹³¹ EUT C 244, 1.10.2004, s. 2.

¹³² Vill du läsa mer om rambestämmelsernas villkor för förenlighet, se avsnitt 3.5.2.

¹³³ Se artikel 108 i EUF-fördraget och artikel 2 i rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget, EGT L 83, 27.3.1999, s. 1.

¹³⁴ Se artikel 108 i EUF-fördraget.

olagligt och besluta att det ska återbetalas. Detta gäller oavsett om stödet är förenligt med den inre marknaden eller inte, vilket endast kommissionen är behörig att fastställa. Samtidigt kan kommissionen granska den berörda åtgärden, på eget initiativ eller till följd av ett klagomål. Granskningen leder till ett beslut som gör återbetalningen tvingande om stödet är oförenligt.

3.5.2 Villkor för förenlighet (Observera att svaren på följande frågor om beslutet också gäller i tillämpliga delar för rambestämmelserna: 117, 119, 124 till 138, 140 till 147)

159. Vilka är de främsta skillnaderna jämfört med 2005 års rambestämmelser när det gäller villkor för förenlighet?

I de omarbetade rambestämmelserna införs en proportionalitetsaspekt som innebär att större stödfall, med mer betydande gränsöverskridande påverkan, ska granskas närmare.

I följande tabell sammanfattas de största förändringarna i 2011 års rambestämmelser jämfört med 2005 års:

Rambestämmelserna 2005	Rambestämmelserna 2011
Villkor för förenlighet: - Verklig tjänst av allmänt ekonomiskt intresse - Beslut om tilldelning - Kontroll av överkompensation (varje år)	Villkor för förenlighet: - Verklig tjänst av allmänt ekonomiskt intresse - Beslut om tilldelning - Uppdragets varaktighet - Förenighet med insynsdirektivet - Förenlighet med EU:s bestämmelser om offentlig upphandling - Frånvaro av diskriminering - Överkompensationskontroll utifrån en flerårsaspekt, effektiva stimulansåtgärder och nettokostnadsmetoden - Ökad insyn - Möjliga ytterligare krav för särskilt snedvridande stöd

160. Vad är syftet med kravet i punkt 14 på ett offentligt samråd innan en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse tilldelas?

Enligt de nya rambestämmelserna ska medlemsstaterna, innan en uppdraget att tillhandahålla en allmännyttig tjänst tilldelas till en viss leverantör, genomföra ett offentligt samråd eller något annat lämpligt instrument för att beakta användarnas och tjänsteleverantörernas intressen. På så sätt kan myndigheterna fastställa om tjänsten i fråga tillhandahålls eller skulle kunna tillhandahållas av marknaden och öka öppenheten i processen. Det bidrar också till att fastställa användarnas exakta behov och till att mer exakt utforma beslutet om tilldelning. Det här kravet gäller inte om det är uppenbart att ett nytt samråd inte kommer att ge något större mervärde som läggs till ett samråd som nyligen genomfördes.

161. Vad ska ett offentligt samråd enligt punkt 14 omfatta? Kan ett sådant samråd vara i form av en offentlig utfrågning?

Vid ett offentligt samråd ska den offentliga myndigheten få tillfälle att öka sin kunskap om användarnas behov och intressen och om utbudet på marknaden. Syftet är att myndigheten på ett lämpligt och proportionerligt sätt ska kunna fastställa tillhandahållandet av allmännyttiga tjänster. Samrådet kan exempelvis omfatta frågor om användarnas behov vad gäller tillgänglighet, tjänstekvalitet, överkomlighet och om/i vilken utsträckning behoven inte tillgodoses av tjänster som redan tillhandahålls på

marknaden, om det inte finns någon tjänsteleverantör. Om en tjänsteleverantör redan har tilldelats en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse och myndigheten överväger en ny tilldelning till denna eller en annan leverantör, skulle samrådet kunna handla om i fall tillhandahållandet av tjänster från denna leverantör överensstämmer med de nuvarande eller framtida användarnas behov.

Ett samråd kan också hållas i form av en offentlig utfrågning, om användarna är tillräckligt väl informerade om utfrågningen och kan uttrycka sina åsikter om allmänna behov.

162. Kan en offentlig myndighet i beslutet om handlingen föreskriva att den ska täcka de operationella förlusterna under varje förutbestämd period utan att ange några andra metoder för att beräkna ersättningen?

Som anges i punkt 38 i rambestämmelserna, ger en ersättningsmekanism där nettokostnaderna för att tillhandahålla tjänsten i allt väsentligt kompenseras fullständigt i efterhand inga incitament att effektivisera verksamheten för den som tillhandahåller den allmännyttiga tjänsten. Användningen av en sådan mekanism är därför strikt begränsad till fall där medlemsstaten kan visa att det inte är möjligt eller lämpligt att beakta produktiviteten och att ha ett ersättningsystem som uppmuntrar tjänsteleverantören att göra effektivitetsvinster. I så fall får den rimliga vinsten inte överstiga den nivå som anges i punkt 36 i rambestämmelserna.

163. Vad är fasta tillgångar som inte kan överföras som anges i punkt 17? Finns det exempel?

Med fasta tillgångar som inte kan överföras avses tillgångar som inte är så lätta att sälja och/eller omvandla till kontanter. Det kan exempelvis vara anläggningstillgångar i ett tillverkningsföretag, som är speciella för just det företags tillverkningsprocess.

164. Vad menas med de viktigaste tillgångarna som nämns i punkt 17?

I sammanhanget i punkt 17 är de viktigaste tillgångarna som behövs för att tillhandahålla tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse, de tillgångar som krävs för att tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse och vars värde är tillräckligt högt – jämfört med det totala värdet på alla tillgångar som behövs för att tillhandahålla tjänsten – för att motivera en viss varaktighetsperiod för uppdraget. Sorteringsutrustning/-center kan anses vara en viktig tillgång för postoperatörer.

165. Skulle en varaktighet på tio år kunna godkännas enligt rambestämmelserna? Eller skulle till och med en kortare period på exempelvis åtta år kräva en motivering utifrån avskrivning av viktiga tillgångar?

Alla varaktighetsperioder ska motiveras med hänvisning till objektiva kriterier såsom behovet att avskriva fasta tillgångar som inte kan överföras. Detta innebär också att en varaktighet på tio år eller till och med kortare inte alltid skulle godkännas enligt rambestämmelserna.

166. Vad är skillnaden mellan kraven vad gäller varaktighetsperiod för tilldelning enligt beslutet och enligt rambestämmelserna? Är kravet i beslutet strängare än i rambestämmelserna, och hur mycket i så fall?

Enligt artikel 2.2 i beslutet ska beslutet endast tillämpas om tilldelningsperioden inte överskrider tio år eller om en betydande investering måste göras, som måste skrivas av över en längre period.

Enligt punkt 17 i rambestämmelserna bör uppdragets varaktighet motiveras med hänvisning till objektiva kriterier som t.ex. behovet av att skriva av fasta tillgångar som

inte kan överföras. I princip bör uppdraget inte ha en längre varaktighet än vad som krävs för avskrivning av de viktigaste tillgångarna som behövs för att tillhandahålla tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse.

I rambestämmelserna föreskrivs också (punkt 55) att om de uppgifter som anförtros företaget antingen har en löptid som inte kan motiveras med hjälp av objektiva kriterier (t.ex. behovet av att skriva av fasta tillgångar som inte kan överföras) kan det uppstå allvarliga konkurrensproblem. I så fall ska kommissionen undersöka om samma offentliga tjänst lika gärna kan tillhandahållas på ett mindre snedvridande sätt, exempelvis genom en mer begränsad varaktighet.

Rambestämmelserna är alltså striktare än beslutet eftersom alla tilldelningsperioder – inbegripet dem som inte överskrider tio år – måste motiveras med hjälp av objektiva kriterier.

Beslutet gäller inte om inte tilldelningsperioden överskrider tio år utan att det motiveras med behovet att skriva av viktiga tillgångar, och stödet kommer i princip inte att anses förenligt enligt rambestämmelserna.

167. Varför införde kommissionen en ny bestämmelse i punkt 18 om förenlighet med insynsdirektivet?

Målet är att öka öppenheten och på ett effektivare sätt säkerställa proportionalitet i ersättningen – särskilt genom att kräva delad redovisning mellan verksamheter som får ersättning för allmännyttiga tjänster och andra verksamheter – för att det ska bli enklare att kvantifiera nettokostnaderna för tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse. Det bör framhållas att punkt 18 inte breddar tillämpningsområdet för insynsdirektivet mer än vad som redan anges i själva direktivet. Det skapar alltså inga nya skyldigheter för företag som har tilldelats tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

168. Innebär punkt 19 i rambestämmelserna att valet av tjänsteleverantör måste ske med hjälp av förfaranden för offentliga upphandlingarna?

De nya bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse skapar inga ytterligare skyldigheter i fråga om offentlig upphandling. När unionsbestämmelser på området offentlig upphandling gäller, inbegripet direktiven om offentlig upphandling och fördragets principer, kommer stöd inte att anses förenligt med den inre marknaden om inte dessa regler följs. Det är därför som punkt 19 i rambestämmelserna uttryckligen hänvisar till befintliga krav på området offentlig upphandling. Även om lagstiftningen om statligt stöd inte innebär några skyldigheter till offentlig upphandling, kan upphandling underlätta förenligheten med Altmark-kriterierna så att ersättningen inte anses utgöra statligt stöd enligt artikel 107.1 i EUF-fördraget (se meddelandet).

169. Vad finns det för koppling mellan det fjärde villkoret i Altmark-domen och punkt 19 i rambestämmelserna?

Altmark handlar om förekomsten av statligt stöd medan rambestämmelserna handlar om stödets förenlighet med den inre marknaden.

Enligt Altmark-domen utgör ersättning för allmännyttiga tjänster inte statligt stöd om de fyra villkoren är uppfyllda (se fråga 61).

Det fjärde villkoret i Altmark-domen föreskriver att ersättningen antingen fastställs genom ett offentligt upphandlingsförfarande som gör att man kan välja den kandidat som kan tillhandahålla tjänsterna till lägsta kostnad för det allmänna, eller genom en undersökning av vilka kostnader som ett genomsnittligt och välskött företag med lämplig utrustning skulle ha.

Om en offentlig upphandling i enlighet med det fjärde Altmark-kriteriet har gjorts och de andra Altmark-kriterierna är uppfyllda, utgör ersättningen inte statligt stöd och det finns därmed ingen grund för att tillämpa rambestämmelserna.

Om däremot ingen offentlig upphandling i enlighet med det fjärde Altmark-kriteriet har gjorts och om åtgärden kan klassificeras som statligt stöd enligt artikel 107.1, ska beslutet eller rambestämmelserna tillämpas. Även om ingen offentlig upphandling i enlighet med det fjärde Altmark-kriteriet har gjorts, kan stödet överensstämma med punkt 19 i rambestämmelserna. Detta gäller exempelvis om ett urvalsförfarande (t.ex. ett förhandlat förfarande) har gjorts, vilket är förenligt med kraven i de tillämpliga unionsbestämmelserna om offentlig upphandling, men inte anses tillräckligt för att uppfylla det fjärde Altmark-kriteriet (se exempelvis fråga 67).

170. Varför införde kommissionen en bestämmelse i punkt 20 om frånvaro av diskriminering? Varför infördes den inte i beslutet också?

Detta är en viktig bestämmelse som syftar till att på ett effektivare sätt hantera snedvriden konkurrens som kan uppstå då myndigheter tilldelar samma tjänst av allmänt ekonomiskt intresse till flera företag och ersätter dem enligt olika beräkningsmetoder. Kommissionen har fått ett antal klagomål om sådant. Det ska inte längre vara möjligt att acceptera sådan diskriminering eftersom det i rambestämmelserna nu tas större hänsyn till konkurrensaspekter.

Det finns ingen klausul om icke-diskriminering i beslutet. Det beror på att det ansågs att enligt de diversifierade och proportionerliga åtgärderna bör konkurrensaspekterna gälla stora ärenden, med potentiellt större snedvridningar i konkurrensen, dvs. de fall som täcks av rambestämmelserna, medan småskaliga och sociala tjänster bör få förenklad behandling.

171. Varför infördes en ny metod i punkt 24 (nettokostnadsmetoden) för att fastställa ersättningsbeloppet?

I de nya rambestämmelserna uppmanas medlemsstaterna att använda nettokostnadsmetoden vid beräkning av nettokostnaden för att tillhandahålla en allmännyttig tjänst. Att just denna metod valdes var en viktig del i reformen. Den främsta anledningen till att den infördes är att man lättare ska kunna uppskatta den ekonomiska kostnaden för att tillhandahålla en allmännyttig tjänst och fastställa ersättningen på den nivå som ger bäst fördelning av resurserna.

Enligt nettokostnadsmetoden beräknas kostnaden som skillnaden mellan nettokostnaden för tjänsteleverantören för att fullgöra skyldigheten och nettokostnaden eller vinsten för samma tjänsteleverantör utan denna skyldighet.

Nettokostnadsmetoden används redan inom post och telekommunikation för att beräkna nettokostnaden för tillhandahållande av samhällsomfattande tjänster. Mer detaljerad information om hur man använder nettokostnadsmetoden finns i bilaga IV till Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/22/EG av den 7 mars 2002 (ändrat genom direktiv 2009/136/EG¹³⁵) om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster och i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 97/67/EG av den 15 december 1997 om gemensamma regler för utvecklingen av gemenskapens inre marknad för posttjänster och för förbättring av kvaliteten på tjänsterna.

I rambestämmelserna anges alternativa metoder för de fall då nettokostnadsmetoden inte kan användas eller inte är lämplig använda.

¹³⁵

EUT L 337, 18.12.2009.

172. Varför kräver de nya reglerna att medlemsstaterna inför effektivitetsincitament i sina ersättningsmekanismer?

Vid utformningen av metoden för ersättning måste medlemsstaterna införa incitament för ett effektivt tillhandahållande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, såvida det inte är omöjligt eller olämpligt att göra detta. Effektivitetsvinster bör uppnås utan att det påverkar kvaliteten på den tjänst som tillhandahålls. Kommissionen har infört detta nya krav för att främja tillhandahållandet av tjänster av bättre kvalitet till lägre kostnad för skattebetalarna och användarna och för att begränsa snedvridning av konkurrensen som skulle kunna uppstå på grund av den pågående subventioneringen av ytterst ineffektiva tjänsteleverantörer.

Införandet av effektivitetsincitament i ersättningsmekanismen måste särskiljas från effektivitetstestet enligt *Altmark*. Till skillnad från *Altmark*-testet finns inget krav på att leverantören ska vara så effektiv som ett genomsnittligt och välskött företag. Det enda kravet är att effektivitetsincitament ska införas i ersättningsmekanismen för att leverantörerna ska bli effektivare, vilket är till fördel för såväl användare som myndigheter.

Medlemsstaterna har stort handlingsutrymme att utforma metoden för ersättning och fastställa sina effektivitetsmål. En sådan mekanism ska dock grundas på objektiva och mätbara kriterier som anges i beslutet om tilldelning och vara föremål för öppna efterhandsbedömningar som utförs av ett företag som är oberoende i förhållande till det företag som tillhandahåller tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse.

173. Kan du ge exempel på ersättningsmekanismer som skulle ge effektivitetsincitament?

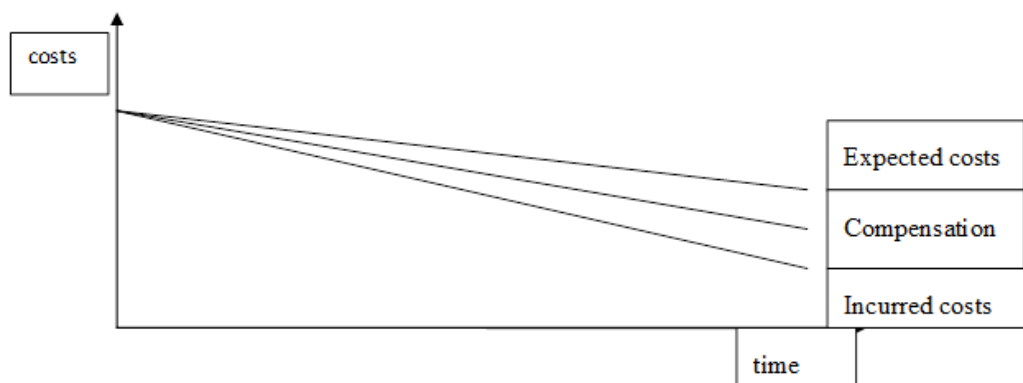
I rambestämmelserna ges två exempel på sådana ersättningsmekanismer.

- Fastställande på förhand av ersättningsnivån: Medlemsstaten fastställer på förhand en fast ersättningsnivå som förutser och inkluderar de effektivitetsvinster som företaget kan förväntas göra under den tid som beslutet om tilldelning avser.
- Betalning beroende på i vilken utsträckning effektivitetsmålen uppnås: Medlemsstaterna anger effektivitetsmål för produktionen i beslutet om tilldelning, vilket innebär att ersättningsnivån är beroende av i vilken utsträckning målen har nåtts. Om företaget inte uppfyller målen, ska ersättningen minskas. Om företaget däremot överskrider målen ska ersättningen ökas.

Ersättningen ska under alla omständigheter inte längre grundas enbart på kostnader. För att incitamentet verkligen ska uppmuntra leverantören att bli effektiv, ska ersättningen grundas på de förväntade kostnaderna (fastställande på förhand av ersättningsnivån) eller på en kombination av förväntade och verkliga kostnader (betalning beroende på om effektivitetsmålen har nåtts). Ersättningsmekanismen ska definieras i förväg i beslutet om tilldelning.

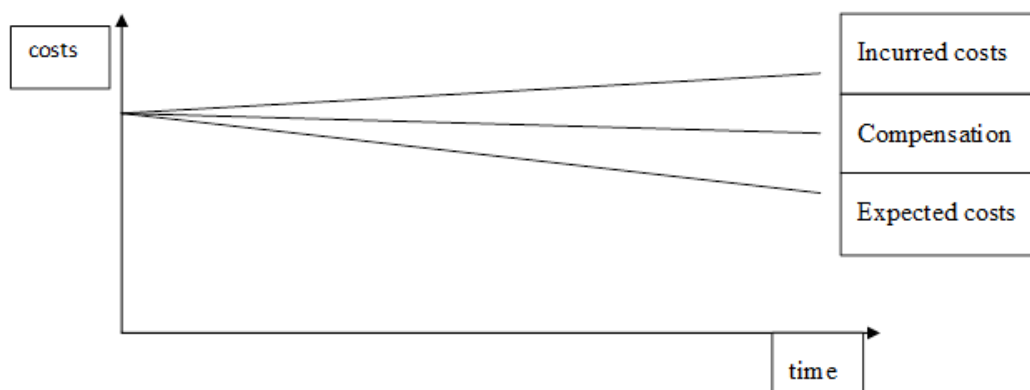
Följande två diagram visar fall där ersättningen bygger på en kombination av förväntade och verkliga kostnader:

Fall 1: effektivitetsvinsterna är högre än förväntat, så de faktiska kostnaderna är lägre än de förväntade.



Om de faktiska kostnaderna är lägre än de förväntade, kan ersättningen överstiga de faktiska kostnaderna vilket ökar företagets vinst. Ersättningen bör dock aldrig överstiga de förväntade kostnaderna (plus rimlig vinst).

Fall 2: effektivitetsvinsterna är lägre än förväntat, så de faktiska kostnaderna är högre än de förväntade.



Om de faktiska kostnaderna är högre än de förväntade, kan ersättningen inte täcka de totala faktiska kostnaderna. Företaget måste bära en del av förlusten eftersom det var mindre effektivt än förväntat.

174. Om ersättningsbeloppet fastställs efter ett förhandlat förfarande, anser kommissionen att villkoret om effektivitetsincitament är uppfyllt då?

Det förhandlade förfarandet ger den upphandlande myndigheten stort handlingsutrymme och kan begränsa intresserade aktörers deltagande (se punkt 66 i meddelandet). Det är därför som kommissionen anser att det förhandlade förfarandet inte alltid är tillräckligt för att säkerställa att ersättningsbeloppet motsvarar den lägsta kostnaden för det allmänna. Av samma skäl anser kommissionen inte att det, för att säkerställa att ersättningsnivån förutser och inkluderar effektivitetsvinster, med automatik är tillräckligt att fastställa ersättningen med ett förhandlat förfarande. Detta kan endast bedömas genom att man noggrant analyserar alla detaljer i det enskilda fallet.

Medlemsstaten ska därför, om ersättningsbeloppet fastställs efter ett förhandlat förfarande, se till att det i beloppet tas hänsyn till förväntade effektivitetsvinster.

Under alla omständigheter bör medlemsstaten anmäla stödet för att få kommissionens godkännande innan avtal ingås med tjänsteleverantören.

175. När det gäller förskottsbetalning, hur kan man undvika risken att leverantören överdriver utgifterna eller underskattar inkomsterna?

I punkt 23 i rambestämmelserna anges att när ersättningen grundar sig på förväntade kostnader och intäkter, måste de vara baserade på rimliga och verifierbara parametrar som avser den ekonomiska miljö där tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse tillhandahålls. De ska, om tillämpligt, förlita sig på sakkunskap inom sektorns tillsynsmyndigheter eller av andra enheter som är oberoende av företaget.

Finns det inga rimliga och verifierbara parametrar eller om medlemsstaten har små möjligheter att kontrollera om de förväntade kostnaderna och intäkterna är rimliga, kan det vara lämpligt att definiera en annan ersättningsmekanism än förskottsbetalning.

Medlemsstaten kan exempelvis utforma en ersättningsmekanism som beaktar vissa parametrar såsom antalet användare av tjänsten. Dessa parametrar ska anges i beslutet om tilldelning.

176. Enligt rambestämmelserna får ersättning för offentliga tjänster beviljas men överkompensation är förbjudet. Vad betyder överkompensation?

I punkt 47 i rambestämmelserna definieras överkompensation som den ersättning som företaget får och som är högre än vad som behövdes för att täcka nettokostnaderna för att fullgöra skyldigheterna i samband med tillhandahållandet av allmännyttiga tjänster, inklusive en rimlig vinst under hela avtalsperioden.

Detta ersättningsbelopp – eller mekanismen för att beräkna det – ska anges i beslutet om tilldelning.

Om överskottet beror på att effektivitetsvinstern blev högre än väntat kan företaget få behålla det efter vad som anges i beslutet om tilldelning. Detta anses inte som överkompensation men som en extra rimlig vinst.

177. Varför ska en kontroll göras vartannat eller var tredje år om ersättningen har definierats som en klumpsumma i förväg (och därför är oberoende av de faktiska kostnaderna och intäkterna)?

I punkt 50 i rambestämmelserna anges att om medlemsstaten på förhand har fastställt en fast ersättningsnivå som tillräckligt förutser och beaktar de effektivitetsvinster som tjänsteleverantören kan förväntas göra medan uppdraget varar, på grundval av en korrekt fördelning av kostnader och intäkter och utifrån rimliga förväntningar enligt vad som anges i detta avsnitt, begränsas kontrollen av överkompensation i princip till en kontroll av att den vinstnivå som tjänsteleverantören är berättigad till enligt beslutet om tilldelning faktiskt är rimlig ur ett bakåtblickande perspektiv.

Om förskottsbetalningen inte har fastställts baserat på en korrekt fördelning av kostnader och intäkter och utifrån rimliga förväntningar, bör ersättningsmekanismen ses över i den utsträckning lagstiftningen tillåter det. I sådana fall bör medlemsstaten se till att effektivitetsincitamenten behålls i ersättningsmekanismen.

178. Bör de regelbundna kontrollerna begränsas till frågan om överkompensation eller bör de också gå in på frågan om en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse fortfarande är motiverad eller om tjänsten under tiden kan tillhandahållas av marknaden?

Kontrollen av om tjänsten kan tillhandahållas av marknaden ska göras innan tjänsten tilldelas (se fråga 11 och 12 ovan). I rambestämmelserna krävs inte av de nationella myndigheterna att de under pågående uppdragsperiod ska undersöka om tjänsten fortfarande är motiverad. Medlemsstaterna har dock frihet att göra detta om de vill, för att säkerställa att tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse tillgodoser faktiska användarbehov eller om den skulle kunna tillhandahållas på annat sätt som skulle orsaka mindre snedvridning av konkurrensen eller vara billigare för statsbudgeten.

179. Går det att föra över överkompensationen till nästa period om det inte kommer att bli överkompensation under hela tilldelningsperioden? Eller måste man betala tillbaka?

Ja, överföring är tillåtet om det är i överensstämmelse med beslutet om tilldelning och det inte förekommer överkompensation under hela uppdragsperioden.

180. Om ett företag som ska tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse underkompenseras, kan företaget då enligt rambestämmelserna föra över en eventuell överkompensation som det fått under samma period för en annan tjänst av allmänt ekonomiskt intresse som det ska tillhandahålla?

I punkt 46 i rambestämmelserna anges att medlemsstaten kan besluta att vinst som härrör från annan verksamhet vid sidan om tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse (från en annan tjänst av allmänt ekonomiskt intresse eller en icke-ekonomisk tjänst) helt eller delvis ska användas för att finansiera tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse.

Detta bör dock beslutas när tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse tilldelas och anges i beslutet om tilldelning.

Om incitament för ett effektivt tillhandahållande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse har införts i ersättningsmekanismen, får underskott på grund av att effektivitetsvinsterna blir lägre än väntat inte täckas av de offentliga myndigheterna.

Överföring av vinst från verksamhet med andra icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse ska synas i företagets redovisning och göras i enlighet med de bestämmelser och principer som fastställs i rambestämmelserna, framför allt när det gäller förhandsanmälan, och den ska också kontrolleras noga. Ett företag kan inte heller få behålla en eventuell överkompensation med motiveringen att det är fråga om ett statligt stöd som är förenligt med EUF-fördraget. Ett sådant stöd måste förhandsanmälas och godkännas av kommissionen, alternativt vara undantaget från kravet på förhandsanmälan enligt de tillämpliga bestämmelserna.

181. Varför har kommissionen infört ytterligare krav för särskilt allvarliga snedvridningar av konkurrensen i avsnitt 2.9 och vilka krav är det?

Kommissionen måste säkerställa att handel och konkurrens på den inre marknaden inte påverkas i en omfattning som strider mot unionens intressen (artikel 106.2 i EUF-fördraget). Under vissa exceptionella omständigheter kan en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse skapa allvarlig snedvridning av konkurrensen, vilket kan påverka handeln i en sådan omfattning att det strider mot unionens intressen. I sådana fall ska kommissionen göra en djupgående utvärdering av dess påverkan på konkurrensen och bedöma om snedvridningarna kan åtgärdas genom villkor för eller åtaganden från medlemsstaterna.

182. I punkt 55 i rambestämmelserna ges ett exempel på allvarlig snedvridning, nämligen onödig hopslagning. Kan det också finnas fall av onödig separering, dvs. där hopslagning skulle ha varit bättre ut konkurrensperspektiv (dvs. eftersom lönsammare tjänster kunde ha kombinerats med förlustbringande tjänster)?

Om en serie uppdrag slås ihop kan det leda till att aktörer hindras från att konkurrera om att få tillhandahålla en tjänst av ekonomiskt intresse, om de inte kan tillhandahålla alla tjänsterna som lagts in i tjänsten i fråga. Att separera tjänsterna skulle normalt sett inte få samma effekt att hindra aktörer från att konkurrera om att få tillhandahålla tjänsten.

Det är dock korrekt att säga att en kombination av lönsamma och förlustbringande tjänster skulle leda till lägre ersättning enligt den metod som bygger på kostnadsfördelning. När hopslagning av tjänster övervägs måste man också undersöka

om de lönsamma tjänsterna kan klassificeras som äkta tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som inte tillhandahålls eller inte skulle kunna tillhandahållas av marknaden.

183. Enligt punkt 61 gäller inte vissa villkor för förenlighet för tjänster som skulle omfattas av beslutet men som inte uppfyller villkoren för förenlighet i beslutet. Kan du förklara det och ge exempel?

Rambestämmelserna innehåller villkor för förenlighet som skulle kunna anses som alltför betungande eller inte lämpliga för småskaliga tjänster och sociala tjänster. Fall där stöd för vilket artikel 2.1 i beslutet gäller – dvs. särskilt ersättning som inte överskrider 15 miljoner euro och ersättning till sjukhus och sociala tjänster – omfattas inte av beslutet eftersom det inte uppfyller alla villkor för förenlighet som ska bedömas utifrån rambestämmelserna (och därför måste förhandsanmälas). Sådant stöd undantas från tillämpningen av vissa villkor för förenlighet i rambestämmelserna, såsom skyldigheten att hålla offentligt samråd om allmänhetens behov för att definiera tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse, frånvaron av diskriminering mellan leverantörer, användning av nettokostnadsmetoden, skyldigheten att införa effektivitetsincitament, osv.

Om stödet omfattas av artikel 2.1 i beslutet men inte uppfyller något av kriterierna för förenlighet enligt beslutet (till exempel att beslutet om tilldelning inte innehåller alla delar som krävs enligt artikel 4 i beslutet), kan dess förenlighet bedömas utifrån rambestämmelserna. Enligt punkt 61 kommer vissa villkor för förenlighet inte att vara tillämpliga.

3.5.3 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

184. Från vilket datum ska rambestämmelserna tillämpas? Gäller de retroaktivt?

Rambestämmelserna ska tillämpas på alla anmälda stödåtgärder, även om de anmäldes före den 31 januari 2012, då bestämmelserna trädde i kraft¹³⁶.

De ska också tillämpas på olagligt stöd som kommissionen fattar beslut om efter den 31 januari 2012, även om stödet beviljades före detta datum. Om stödet beviljades före den 31 januari 2012 finns vissa krav¹³⁷ som inte tillämpas eftersom de inte fanns i de tidigare rambestämmelserna och därför har varit svåra att förutse¹³⁸.

185. Om individuellt stöd har beviljats lagligt enligt 2005 års rambestämmelser för statligt stöd i form av ersättning för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, måste man då kontrollera att sådant stöd är förenligt med de nya rambestämmelserna? Krävs en ny anmälan?

Nej. Individuella stöd som har beviljats innan de nya rambestämmelserna trädde ikraft och som kommissionen har förklarat förenliga enligt 2005 års rambestämmelser påverkas inte av revideringen och behöver inte uppfylla reglerna i de reviderade rambestämmelserna. När en ny tilldelning görs måste dock denna vara förenlig med de nya bestämmelserna (såvida inte den nya ersättningen för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse är förenlig med beslutet) och en ny anmälan måste göras.

186. Vilka regler gäller för befintliga stödordningar?

¹³⁶ Se punkt 68 i rambestämmelserna.

¹³⁷ Samråd om behovet av allmänna tjänster, förenlighet med EU:s bestämmelser om offentlig upphandling, frånvaron av diskriminering, användningen av nettokostnadsmetoden, införandet av effektivitetsincitament i ersättningsmekanismen och offentliggörande av information inklusive det beviljade stödbeloppet.

¹³⁸ Se punkt 69 i rambestämmelserna

Enligt de lämpliga åtgärder som anges i rambestämmelserna¹³⁹, ska medlemsstaterna senast den 31 januari 2013 offentliggöra en lista över alla befintliga stödåtgärder om ersättning för offentliga tjänster som inte överensstämmer med de reviderade rambestämmelserna. Detta kan göras på internet, i en officiell tidning eller på annat lämpligt sätt. Dessa stödåtgärder måste anpassas efter de reviderade rambestämmelserna senast den 31 januari 2014. Alla medlemsstaterna har godkänt dessa lämpliga åtgärder. Befintliga stödåtgärder kan därför inte tillämpas lagligt efter den 31 januari 2014.

3.6 Bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse samt andra bestämmelser

187. Omfattas tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som ska öka arbetslösas sociala integrering, anställbarhet och yrkesutbildning, av beslutet eller av den allmänna gruppundantagsförordningen (EG) nr 800/2008¹⁴⁰?

En tjänst av allmänt ekonomiskt intresse som ska bidra till social integrering, anställbarhet och yrkesutbildning, som staten har definierat som en sådan tjänst och har anförtrott ett företag, kan omfattas av beslutet under förutsättning att beslutets villkor är uppfyllda. Följaktligen kan ersättning till ett företag som har tilldelats en offentlig tjänst som gäller social integrering, anställningsbarhet eller yrkesutbildning undantas från kravet på förhandsanmälan, under förutsättning att företaget i fråga verkligen har tilldelats den offentliga tjänsten (vill du läsa mer om detta, se villkoren för tilldelning i artiklarna 2, 4 och 6 i beslutet och avsnitt 3.4.2 i denna vägledning).

Dessutom kan stöd till företag som anställer arbetstagare med sämre förutsättningar i den mening som avses i artikel 2.18 i förordning 800/2008 undantas från kravet på förhandsanmälan, under förutsättning att de uppfyller villkoren i kapitel 1 och artikel 40 i den nämnda förordningen.

Stöd till företag som investerar i arbetstagares utbildning i den mening som avses i artikel 38 i förordning 800/2008 kan undantas från kravet på förhandsanmälan, under förutsättning att de uppfyller villkoren i kapitel 1 och artikel 39 i den förordningen.

188. Om bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse är uppfyllda, innebär det då att bestämmelserna om offentlig upphandling inte behöver tillämpas?

Nej. Bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse handlar bara om EU:s bestämmelser om statligt stöd. De begränsar inte på något sätt tillämpningen av EU:s bestämmelser om offentlig upphandling (se skäl 29 i beslutet, punkt 10 b i rambestämmelserna och skäl 21 i förordningen om stöd av mindre betydelse). Det begränsar inte heller tillämpningen av nationella regler om upphandling.

189. Om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse finansieras av socialfonden och utvecklingsfonden, är det då ett statligt stöd? Omfattas finansieringen av medlemsstaternas eller kommissionens behörighet?

När bestämmelserna om statligt stöd tillämpas ska finansiering som medlemsstaterna beviljat genom medel från socialfonden och utvecklingsfonden räknas som statliga medel. Därför ska bestämmelserna om statligt stöd tillämpas på samma sätt på finansiering som medlemsstaterna beviljat genom dessa medel som på finansiering som medlemsstaterna beviljar från sina egna budgetar.

190. Måste finansiering av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse genom medel från socialfonden och utvecklingsfonden beviljas enligt bestämmelserna om tjänster av

¹³⁹ Se punkt 70 i rambestämmelserna

¹⁴⁰ EUT L 214, 9.8.2008, s. 3.

allmänt ekonomiskt intresse? Omfattas finansieringen av medlemsstaternas eller kommissionens behörighet?

Offentliga stöd som beviljas av medlemsstaterna via medel från socialfonden och utvecklingsfonden ska tas med vid beräkningen av ersättningen för att tillhandahålla dessa tjänster, precis som all annan finansiering som ska göra det möjligt för ett företag att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse tas med vid beräkningen av ersättningen för att tillhandahålla dessa tjänster. Stöden måste också beviljas enligt bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Metoderna för att beräkna, kontrollera och se över ersättningen i beslutet om tilldelning ska fastställas av de nationella, regionala eller lokala myndigheter som ska inrätta tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse, oavsett varifrån medlen för den offentliga finansiering som myndigheten beviljat för tjänsten kommer. Behörigheten att godkänna de bestämmelser som gäller socialfonden och utvecklingsfonden påverkar inte på något sätt medlemsstaternas inrättande av offentliga tjänster, som alltid ingår i deras behörighet.

191. Om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse finansieras av EJFLU, är det då ett statligt stöd?

När medlemsstaterna utövar sina befogenheter vad gäller tilldelning av medel (jfr artikel 88 i förordning (EG) nr 1698/2005) gäller bestämmelserna om statligt stöd alltid för finansiering inom ramen för förordningen om landsbygdsutveckling. I förordningen om landsbygdsutveckling föreskrivs dock att för produkter som omfattas av bilaga I gäller bestämmelserna om statligt stöd varken för stöd från unionen eller för nationella bidrag från medlemsstaterna.

För stöd för landsbygdsutveckling för produkter som inte omfattas av bilaga I, enligt de villkor som angavs ovan, gäller bestämmelserna om statligt stöd fullt ut på alla delar av betalningen: delen från unionen, ekonomiskt bidrag från medlemsstaterna (samfinansiering) och ytterligare nationell del (tillägg). De specifika reglerna för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse kan därför tillämpas om de allmänna reglerna om statligt stöd gäller.

192. Ska finansiering av en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse via EJFLU för produkter som inte omfattas av bilaga I beviljas i enlighet med bestämmelserna om stöd för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse?

Åtgärder för landsbygdsutveckling som rör andra produkter än jordbruksprodukter måste omfattas av förordningen om stöd av mindre betydelse (förordning (EG) nr 1998/2006) eller av gruppundantagsförordning för statligt stöd eller ett redan godkänt beslut om statligt stöd. I det sistnämnda fallet och om det rör sig om en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, ska villkoren i bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse vara uppfyllda.

Stöd som beviljas via EJFLU ingår, precis som alla offentliga medel avsedda för att ett företag ska kunna tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, i beräkningen av ersättningen för att tillhandahålla sådana tjänster. Det totala ersättningsbeloppet (dvs. unionens del, samfinansiering och tillägg) måste beviljas i enlighet med bestämmelserna om stöd för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

Metoderna för att beräkna, kontrollera och se över ersättningen i beslutet om tilldelning ska fastställas av de nationella, regionala eller lokala myndigheter som ska inrätta tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse, oavsett varifrån medlen för den offentliga finansiering som myndigheten beviljat för tjänsten kommer.

193. Hur förhåller sig reglerna om statligt stöd när det gäller regionalt stöd som anger specifika stödnivåer och bestämmelserna om stöd för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse?

Om bidraget från ERUF uppfyller alla krav i beslutet eller rambestämmelserna är det förenligt med den inre marknaden enligt artikel 106.2 i EUF-fördraget. De stödnivåer som anges i riktlinjer för statligt regionalstöd (grundat på artikel 107.3 a och c) gäller inte i detta fall.

Om företag har annan verksamhet förutom sina offentliga uppdrag, kan det få regionalt stöd för denna andra verksamhet. I så fall krävs separata redovisningar för att säkerställa att villkoren för förenlighet för de olika verksamheterna är uppfyllda.

194. Kan kontrollen av statligt stöd och kontrollen av ESF-anslag kombineras?

Kontrollerna av statligt stöd respektive ESF-anslag har olika syften. Den ena ska göras för att undvika att medlemsstaterna beviljar statligt stöd som snedvrider konkurrensen och den andra för att se till att EU-finansiering som anslagits till vissa projekt verkligen används enligt de villkor som gäller för beviljandet.

Det kan hända att finansieringen av ett och samma projekt måste granskas utifrån båda dessa vinklar. Kontrollen av ESF-anslag ska i tillämpliga fall också omfatta kontroll av efterlevnaden av bestämmelserna om statligt stöd. Det beror på att verksamhet som samfinansieras av ESF måste uppfylla bestämmelserna i fördraget och de lagar som antagits enligt det¹⁴¹.

195. Enligt bestämmelserna om förvaltningen av ESF:s medel får endast utgifter och inkomster som direkt påverkas av projektet samfinansieras, vilket inte inkluderar någon rimlig vinst. Om en social tjänst av allmänt intresse finansieras via socialfonden, kan man då inkludera en rimlig vinst som fastställs i beslutet?

Enligt bestämmelserna om statligt stöd får faktiskt en offentlig myndighet som finansierar ett projekt täcka 100 procent av tjänsteleverantörens kostnader och även en rimlig vinst. Den rimliga vinsten är inte berättigad till stöd från ESF. I praktiken är inte det något egentligt problem, eftersom den offentliga myndigheten enligt bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse kan täcka den rimliga vinsten med egna medel om den vill.

196. Hur förhåller sig mekanismen för kontroll av projekt som samfinansieras av socialfonden till den kontroll av överkompensation som krävs enligt bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse?

Projekt som finansieras av socialfonden ska systematiskt kontrolleras av de myndigheter som ansvarar för att administrera fondens operativa program. Förordning (EG) nr 1083/2006 innehåller detaljerade bestämmelser om kontrollsystem som sak införs av de myndigheter som ansvarar för fondens operativa program. De myndigheter som administrerar fonden måste kontrollera att medfinansierade varor och tjänster har levererats och att de utgifter som bidragsmottagarna har deklarerat för insatser verkligen har uppkommit och är förenliga med unionens och medlemsstatens bestämmelser. Innan utgifter kan deklarerats till kommissionen, måste den attesterande myndigheten bland annat intyga att utgiftsdeklarationen är korrekt och att de deklarerade utgifterna överensstämmer med tillämpliga unionsbestämmelser och nationella bestämmelser.

Enligt bestämmelserna måste en kontrollmekanism finnas på plats, men medlemsstaterna får själva bestämma hur kontrollerna ska gå till. Syftet med denna mekanism är att

¹⁴¹ Jfr artikel 9.5 i förordning (EG) nr 1083/2006.

säkerställa att ingen överkompensation har förekommit, vilket inte nödvändigtvis kan fastställas genom de kontroller som görs av ESF-anslag eftersom de baseras på de kostnader som är berättigade till stöd från socialfonden (frågan om rimlig vinst, till exempel, prövas alltså inte). Även om dessa två kontrollmekanismer kan ha vissa gemensamma drag, och till och med samordnas i vissa fall, har de dock sin egen logik som bör respekteras.

197. Om en medlemsstat ger en fördel till ett företag som ansvarar för att tillhandahålla sådana offentliga tjänster för elektronisk kommunikation som inte omfattas av direktiv 2002/22/EG¹⁴² ändrat genom förordning 2009/136/EG, kan ersättningen i fråga ändå bedömas enligt bestämmelserna om statligt stöd?

Enligt direktiv 2002/22/EG får medlemsstaterna införa ytterligare bestämmelser och vidta ytterligare åtgärder inom sitt eget territorium, utanför tillämpningsområdet för skyldigheterna att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster som fastställs i direktivet, och finansiera dessa enligt EU:s lagstiftning (se artikel 32 och skäl 25 och 46 i direktiv 2002/22/EG).

När en medlemsstat ger en fördel till en enhet som ansvarar för att tillhandahålla allmänt tillgängliga telefonitjänster, som inte hör till de skyldigheter att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster som fastställs i kapitel II i direktivet, måste den därför alltid utvärdera om *Altmark*-villkoren och de övriga villkoren för statligt stöd är uppfyllda (det vill säga överföring av statliga medel och ansvar, snedvridande av konkurrensen och påverkan av handeln mellan staterna samt åtgärdens selektivitet) för att fastslå om det är frågan om ett statligt stöd.

4 FRÅGOR OM HUR BESTÄMMELSERNA OM OFFENTLIG UPPHANDLING SKA TILLÄMPAS PÅ SOCIALA TJÄNSTER AV ALLMÄNT INTRESSE

4.1 En offentlig myndighet tillhandahåller själv en social tjänst av allmänt intresse

198. I vilken utsträckning kan en offentlig myndighet besluta att själv tillhandahålla en social tjänst av allmänt intresse? Med andra ord, vilket handlingsutrymme har en offentlig myndighet för att besluta om en tjänst ska tillhandahållas av myndigheten själv eller av en tredje part? Är det helt och hållet myndighetens beslut?

Det är helt och hållet upp till de offentliga myndigheterna att besluta om att själv tillhandahålla en tjänst eller att anlita en tredje part (lägga ut på entreprenad). Bestämmelserna om offentlig upphandling gäller bara om en offentlig myndighet beslutar att anlita en tredje part för att tillhandahålla tjänsten mot ersättning.

199. EU:s bestämmelser om val av tjänsteleverantör gäller normalt inte om de offentliga myndigheterna tillhandahåller en tjänst själva eller genom en intern tjänsteleverantör (så kallad intern verksamhet eller "in-house" i den engelska terminologin). Vad har undantaget för intern verksamhet för omfattning och gränser?

Syftet med det så kallade undantaget för intern verksamhet är att täcka de fall där en offentlig myndighet själv tillhandahåller en tjänst, men genom en annan juridisk enhet. I det fallet anses den offentliga myndigheten och den enhet som tillhandahåller tjänsten utgöra en enda helhet. En sådan relation omfattas varken av fördragets principer om

¹⁴² Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/22/EG av den 7 mars 2002 om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (direktiv om samhällsomfattande tjänster), EGT L 108, 24.4.2002, s. 51.

öppenhet, likabehandling och icke-diskriminering eller av direktivet om offentlig upphandling 2004/18/EG (nedan kallat direktivet)¹⁴³.

Följande villkor gäller för att tillämpa principen om undantag för intern verksamhet:

A. Den kontroll som den offentliga myndigheten, ensam eller tillsammans med andra offentliga myndigheter, har över den separata juridiska enheten ska vara jämförbar med den som myndigheten har över sina egna tjänster.

Om en offentlig myndighets kontroll över en separat juridisk enhet är jämförbar med den som den har över sina egna tjänster kan endast avgöras från fall till fall med hänsyn till alla lagar och relevanta omständigheter (lagstiftning, den berörda enhetens bolagsordning, aktieägarnas samtycke etc.). Den offentliga myndigheten måste nämligen under alla omständigheter ha en sådan kontroll över enheten att den har ett avgörande inflytande över både enhetens strategiska mål och dess viktiga beslut.

Domstolen har klart och tydligt uteslutit att en offentlig myndighet kan utöva kontroll över en annan enhet som kan jämföras med den som myndigheten har över sina egna tjänster om ett privat företag har aktier i enheten, även om det är en minoritetsandel¹⁴⁴.

och

B. Huvuddelen av den separata juridiska enhetens verksamhet bedrivs under den eller de offentliga myndigheternas kontroll¹⁴⁵.

Undantag för intern verksamhet och jämförbar gemensam kontroll: När det gäller det första kriteriet (jämförbar kontroll), medgav domstolen att det inte var absolut nödvändigt att ha ensam kontroll, utan kontrollen kan alltså utövas tillsammans med flera andra offentliga myndigheter¹⁴⁶. Den bekräftade också att om flera offentliga myndigheter äger en separat juridisk enhet kan även det andra kriteriet (huvuddelen av verksamheten) vara uppfyllt med hänsyn till den verksamhet som den separata juridiska enheten bedriver tillsammans med samtliga offentliga myndigheter¹⁴⁷. Förfarandena för offentlig upphandling behöver därmed inte tillämpas när flera offentliga myndigheter samarbetar inom ramen för en separat juridisk enhet, som kontrolleras gemensamt av de offentliga myndigheter som äger den, och huvuddelen av enhetens verksamhet bedrivs tillsammans med dessa offentliga myndigheter. Vill du ha mer information om samarbete mellan offentliga myndigheter, se svaret på fråga 211.

Vill du veta mer om bestämmelserna om statligt stöd i situationer då leverantören av den sociala tjänsten av allmänt intresse har en intern relation till den offentliga myndigheten, se svaret på fråga 220.

4.2 En tredje part anförtros en social tjänst av allmänt intresse mot ersättning

200. Vilken rättslig ram ska tillämpas när en offentlig myndighet beslutar att lägga ut en social tjänst av allmänt intresse på entreprenad mot ersättning?

¹⁴³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/18/EG av den 31 mars 2004 om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av byggenreprenader, varor och tjänster, EUT L 134, 30.4.2004, s 114.

¹⁴⁴ Domstolens dom i mål C-26/03, Stadt Halle, REG 2005, s. I-0001, punkterna 49–50.

¹⁴⁵ Domstolens dom i mål C-107/98, Teckal, REG 1999, s. I-8121, punkt 50.

¹⁴⁶ Domstolens dom i mål C-324/07, Coditel Brabant, REG 2008, s. I-08457 och dom i mål C-573/07, Sea REG 2009 s. I-8127.

¹⁴⁷ Domstolens dom i mål C-340/04, Carbotermo, REG 2006 s. I-4137 och mål C-295/05, Asemfo, REG s. I-2999, punkt 62.

Om den offentliga myndigheten beslutar att lägga ut en tjänst på entreprenad mot ersättning ska EU:s lagstiftning om offentlig upphandling av tjänster eller tjänstekoncessioner följas.

Man bör skilja på följande två fall:

1. Den offentliga myndigheten tecknar ett offentligt tjänstekontrakt. Då betalar den offentliga myndigheten en fastställd ersättning till tjänsteleverantören. Man kan skilja på följande två situationer:

a) Kontraktets värde överstiger tröskelvärdena för att tillämpa direktiv 2004/18/EG.

Om de relevanta tröskelvärdena har uppnåtts¹⁴⁸ omfattas de offentliga tjänstekontrakten av direktivet. Men kontrakt för sociala tjänster och hälsovård omfattas inte av alla detaljerade bestämmelser i direktivet¹⁴⁹, utan endast ett begränsat antal artiklar, som följer av artikel 21 i direktivet. Framför allt de tekniska specifikationerna¹⁵⁰ ska ha definierats i enlighet med direktivet i början av upphandlingsförfarandena (se svaret på fråga 203), och resultatet från förfarandet¹⁵¹ ska offentliggöras. Dessutom måste de offentliga myndigheterna vid tilldelningen av kontrakt för sociala tjänster och hälsovård, och om det finns ett gränsoverskridande intresse för dessa tjänster¹⁵², följa huvudprinciperna i EUF-fördraget, såsom skyldigheten till öppenhet och att behandla de ekonomiska aktörerna på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt. Vill du veta mer om begreppet gränsoverskridande intresse, se svaret på fråga 201.

Enligt dessa principer är det endast grundtankarna i Europeiska unionens domstols rättspraxis som måste följas under alla omständigheter. Alla bestämmelser i direktiv 2004/18/EG måste inte följas strikt. Därför har de offentliga myndigheterna, när de lägger ut sociala tjänster på entreprenad genom ett offentligt tjänstekontrakt, ett större handlingsutrymme än inom övriga områden.

Observera dock att för mixade tjänstekontrakt, som består både av en social tjänst och av en annan tjänst som helt omfattas av bestämmelserna i direktivet¹⁵³ (exempelvis en transporttjänst, vetenskaplig forskning, rådgivning eller underhåll), ska direktivet endast tillämpas delvis, enligt ovan, om värdet på den sociala tjänsten¹⁵⁴ är större än för den andra tjänsten.

Exempelvis ambulanstjänster består av både sjukvårdstjänster och en transporttjänst. Om värdet på transporttjänsten är högre än för sjukvården ska alla bestämmelser i direktivet tillämpas. Om värdet på sjukvården är högre tillämpas direktivet endast delvis, enligt ovan¹⁵⁵.

b) Kontraktets värde understiger tröskelvärdena för att tillämpa direktiv 2004/18/EG.

¹⁴⁸ Artikel 7 i direktiv 2004/18/EG.

¹⁴⁹ Sociala tjänster och hälso- och sjukvård finns bland de tjänster som räknas upp i bilaga II B till direktiv 2004/18/EG. Avtal för sådana tjänster omfattas endast av ett begränsat antal bestämmelser i direktivet (mer information om skillnaden mellan de tjänster som räknas upp i bilaga II A och B finns i artiklarna 20 och 21 i direktiv 2004/18/EG). Förklaringar till de koder som anges där finns på webbplatsen för generaldirektoratet för inre marknaden och tjänster, på www.simap.europa.eu.

¹⁵⁰ Artikel 21 jämförd med artikel 23 i direktiv 2004/18/EG.

¹⁵¹ Artikel 21 jämförd med artikel 35.4 i direktiv 2004/18/EG.

¹⁵² Det vill säga att det finns ett intresse från ekonomiska aktörer i andra stater inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Se domen i mål C-507/03, kommissionen mot Irland, REG 2007 s. I-9777, punkterna 29 ff.

¹⁵³ De tjänster som räknas upp i bilaga II A i direktiv 2004/18/EG.

¹⁵⁴ Artikel 22 i direktiv 2004/18/EG.

¹⁵⁵ Se domstolens dom i mål C-76/97, Tögel, REG 1998, s. I-5357, punkterna 29–40.

Om värdet på det kontrakt som ska tilldelas är lägre än tröskelvärdet för att tillämpa direktivet måste den offentliga myndigheten ändå följa bestämmelserna och huvudprinciperna i EU:s lagstiftning, till exempel principerna om likabehandling, icke-diskriminering och öppenhet, om det finns ett gränsöverskridande intresse för kontraktet. Vill du veta mer om dessa principers exakta innehåll, se svaret på fråga 201.

2. Den offentliga myndigheten beviljar en tjänstekoncession. Då består ersättningen huvudsakligen av rätten att tillhandahålla tjänsten mot betalning¹⁵⁶. Koncessionshavaren tar den operativa risk som följer av att tjänsten i fråga tillhandahålls¹⁵⁷. I dessa fall måste de offentliga myndigheterna som tilldelar tjänstekoncessionen följa bestämmelserna och huvudprinciperna i EU:s lagstiftning, särskilt principerna om öppenhet, likabehandling och icke-diskriminering¹⁵⁸. Vill du veta mer om dessa principers exakta innehåll, se svaret på fråga 202.

201. Vad menas med ett gränsöverskridande intresse?

Ett offentligt kontrakt eller koncessionsavtal har ett gränsöverskridande intresse om det finns ett intresse för det från ekonomiska aktörer i andra stater inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet¹⁵⁹.

Den offentliga myndigheten får bedöma det potentiella intresset för kontraktet från fall till fall när det gäller ekonomiska aktörer i andra medlemsstater, om inte något särskilt föreskrivs i den nationella lagstiftningen.

Om det finns ett gränsöverskridande intresse för ett offentligt kontrakt eller koncessionsavtal måste den offentliga myndigheten följa principerna i EUF-fördraget (icke-diskriminering, öppenhet etc.)¹⁶⁰ när dessa kontrakt tecknas. Offentliga kontrakt eller koncessionsavtal utan gränsöverskridande intresse omfattas inte av principerna i EUF-fördraget.

Under vissa omständigheter kan alltså små, lokal tjänsteavtal tilldelas utan att ovanstående principer följs, om tjänsterna i fråga inte har något gränsöverskridande intresse för aktörer från andra medlemsstater och det därför inte har någon påverkan på den inre marknadens funktion. Detta kan vara fallet när man, med hänsyn till det särskilt blygsamma värdet¹⁶¹ (mycket lägre än tröskelvärdet för att tillämpa direktivet, som för närvarande uppgår till 200 000 euro¹⁶²) och den sociala tjänstens särdrag och

¹⁵⁶ Se artikel 1.4 i direktiv 2004/18/EG.

¹⁵⁷ Se artikel 17 i direktiv 2004/18/EG samt Europeiska unionens domstols rättspraxis, särskilt domen av den 25 mars 2010 i mål C-451/08, Helmut Mueller, REG 2010, s. I-2673.

¹⁵⁸ Se följande domslut: Mål C-324/98, Telaustria, REG 2000, s. I-10745, punkt 62, mål C-231/03, Coname, REG 2005, s. I-7287, punkterna 16–19 och mål C-458/03, Parking Brixen, REG 2005, s. I-8585, punkt 49.

¹⁵⁹ Se domen i mål C-507/03, kommissionen mot Irland, REG 2007 s. I-9777, punkterna 29 ff.

¹⁶⁰ Domstolens dom i mål C-59/00, Bent Moustén Vestergaard, REG 2001, s. I-9505, punkt 20, dom i mål C-264/03, kommissionen mot Frankrike, REG 2005, s. I-8831, punkterna 32–33 och dom i mål C-6/05, kommissionen mot Grekland, REG 2007 s. I-4557, punkt 3.

¹⁶¹ Enbart värdekriteriet är inte tillräckligt för att fastställa att det inte finns något gränsöverskridande intresse för ett kontrakt. Domstolen klargör detta på följande sätt i de förenade målen C-147/2006 och C-148/2006 Secap, REG 2008, s. I-3565, punkt 31: ”Det är [...] nödvändigt att ta hänsyn till att gränser i vissa fall går genom tätbebyggda områden som ligger i olika medlemsstater och att även kontrakt av ringa värde kan vara av ett bestämt gränsöverskridande intresse under sådana omständigheter.”

¹⁶² Efter indexreglering genom kommissionens förordning (EU) nr 1251/2011 av den 30 november 2011 om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/17/EG, 2004/18/EG och 2009/81/EG avseende de tröskelvärden som ska tillämpas för upphandlingsförfaranden.

marknadssegmentet, inte kan förutsätta att ekonomiska aktörer i andra medlemsstater har ett potentiellt intresse av att tillhandahålla tjänsterna i fråga¹⁶³.

I några mål som gällde kontrakt att tillhandahålla juridiska tjänster med ett genomsnittligt värde på cirka 5 000 euro¹⁶⁴ eller stadsplaneringstjänster mellan 6 000 och 26 500 euro¹⁶⁵ ansåg kommissionen till exempel att kontrakten i fråga inte hade någon relevans för den inre marknaden, med hänsyn till kontraktens låga belopp (högst 10 procent av tröskelvärdet för att tillämpa direktivet) och de specifika omständigheterna i målen.

Om det finns ett klagomål som gäller kontraktet i fråga är inte det heller tillräckligt för att visa att det finns ett gränsöverskridande intresse för kontraktet¹⁶⁶.

För att utvärdera tjänstens relevans för den inre marknaden kan de offentliga myndigheterna använda sig av kommissionens tolkningsmeddelande¹⁶⁷ om EU-rättens tillämplighet på upphandlingskontrakt som inte, eller bara delvis, omfattas av direktiven om offentlig upphandling¹⁶⁸. I detta meddelande behandlas kontrakt som bara delvis omfattas av bestämmelserna i direktiven om offentlig upphandling, till exempel kontrakt för sociala tjänster och hälsovård¹⁶⁹. I den mån meddelandet medger en allmän tolkning av begreppet av intresse för den inre marknaden vad gäller fördragets tillämpning, så kan den även tjäna som vägledning för koncessioner.

202. Vilka skyldigheter följer av principerna om öppenhet och icke-diskriminering?

Enligt Europeiska unionens domstols rättspraxis måste den offentliga myndigheten offentliggöra att den avser att genomföra en offentlig upphandling eller en koncession för att den ska följa principerna om öppenhet, likabehandling och icke-diskriminering. Det räcker om det i offentliggörandet finns en kort beskrivning av kontraktets viktigaste särdrag och det planerade upphandlingsförfarandet samt en uppmaning att kontakta den offentliga myndigheten. Det är viktigt att alla potentiellt intresserade tjänsteleverantörer inom unionen har möjlighet att visa sitt intresse för att lämna anbud i upphandlingen.

Den offentliga myndigheten kan då, på ett icke-diskriminerande och opartiskt sätt, välja vilka deltagare som ska få lämna anbud, och eventuellt förhandla om villkoren i kontraktet eller koncessionen. Under dessa förhandlingar ska alla ekonomiska aktörer behandlas likvärdigt och få samma information från den offentliga myndigheten.

Enligt domstolens rättspraxis om ett verksamt rättsligt skydd¹⁷⁰ bör åtminstone de beslut som på ett ofördelaktigt sätt påverkar personer som har eller har haft intresse av att få kontraktet, såsom ett beslut om att utesluta en anbudsgivare, prövas för att se om man eventuellt har brutit mot de grundläggande normerna i EU:s primärrätt.

För att tillämpa dessa principer kan de offentliga myndigheterna använda sig av kommissionens tolkningsmeddelande om EU-rättens tillämplighet på upphandlingskontrakt som inte, eller bara delvis, omfattas av direktiven om offentlig

¹⁶³ Se dom i mål C-231/03, Coname, REG 2005, s. I-7287, punkt 20, om tjänstekoncessioner.

¹⁶⁴ Se pressmeddelande IP/07/357 av den 21 mars 2007.

¹⁶⁵ Se pressmeddelande IP/06/1786 av den 13 december 2006.

¹⁶⁶ Se domstolens dom i mål C-507/03, kommissionen mot Irland, REG 2007, s. I-9777, punkt 34.

¹⁶⁷ Detta meddelande analyserades av domstolen i mål T-258/06, Tyskland mot kommissionen och domstolen drog den allmänna slutsatsen att meddelandet inte innehåller några nya bestämmelser för tilldelning av offentliga kontrakt som ligger utanför skyldigheterna enligt unionens nuvarande lagstiftning.

¹⁶⁸ EUT C 179, 1.8.2006, s. 2.

¹⁶⁹ Nämda i bilaga II B till direktiv 2004/18/EG.

¹⁷⁰ Se domstolens dom i mål C-50/00 P Union de Pequeños Agricultores, REG 2002 s. I-6677, punkt 39 och mål 222/86, Heylens, REG 1987, s. 4097, punkt 14.

upphandling. Som nämnts ovan tar meddelandet även upp kontrakt som endast delvis täcks av direktiven om offentlig upphandling (nedan kallade direktiven)¹⁷¹, som exempelvis kontrakt för de tjänster som tas upp i bilaga II B till direktiv 2004/18/EG, bland annat sociala tjänster och hälsovård¹⁷². Som nämnts i fråga 200 och som följer av artikel 21 i direktiv 2004/18/EG omfattas kontrakt för dessa tjänster endast av vissa bestämmelser i direktiv 2004/18/EG (närmare bestämt skyldigheten att fastställa tekniska specifikationer i kontraktshandlingarna och efteråt offentliggöra upphandlingsresultatet). Om det finns ett gränsöverskridande intresse för kontrakten regleras de dessutom av EUF-fördragets allmänna principer (icke-diskriminering, öppenhet etc.).

Eftersom meddelandet innehåller en allmän tolkning av principerna om öppenhet, likabehandling och icke-diskriminering kan det även vara vägledande vid tilldelning av koncessioner. Man bör dock tänka på att värdet på koncessionsavtalen i allmänhet är mycket högre än tröskelvärdena i direktiven om offentlig upphandling och, även om dessa direktiv inte tillämpas på tjänstekoncessioner, kan koncessionsavtalen ha gränsöverskridande intresse och måste alltså offentliggöras i ett medium som har en omfattande europeisk täckning enligt principerna i EUF-fördraget.

203. Hur ska man utforma ändamålsenliga specifikationer vid tecknandet av ett tjänstekontrakt i) för att det i sin helhet ska motsvara användarnas olika behov och ii) för att tjänsten ska kunna anpassas till ändrade förhållanden när det gäller vårdens intensitet, antal användare etc.

Enligt direktivet finns ett antal olika möjligheter för att fastställa specifikationerna¹⁷³. Det är upp till de offentliga myndigheterna att utnyttja dessa möjligheter genom att begära att kandidaterna tar fram ett skraddarsytt tjänstekoncept, för att tjänsten ska utföras på ett så bra sätt som möjligt till begärd kvalitet. De offentliga myndigheterna kan till exempel ange att kandidaterna måste tillhandahålla tjänster som motsvarar vissa användargrupperns särskilda behov eller också kräva att den erbjudna tjänsten ska vara förenlig med de strukturer som redan finns på plats. Man kan även tänka sig att en offentlig myndighet kräver att tjänsten ska utföras och utvärderas på ett sätt som förutsätter användarnas deltagande.

Grundregeln är att specifikationerna måste definieras på ett sätt som inte medför någon diskriminering eller gör att tilldelningen av tjänsten är förutbestämd redan när förfarandet inleds.

204. Vilka andra kvalitetskrav kan ställas vid en offentlig upphandling eller koncession som gäller en social tjänst av allmänt intresse?

Vid en offentlig upphandling eller koncession som gäller en social tjänst av allmänt intresse kan de offentliga myndigheterna ta med alla kvalitetskrav avseende kontraktsföremålet som de tycker är nödvändiga för att användarna ska erbjudas en tjänst av hög kvalitet, med bästa förhållande mellan kvalitet och pris. Beroende på kravens natur kan de anges under förfarandets olika faser.

Alltså kan den offentliga myndigheten, när **de tekniska specifikationerna fastställs**¹⁷⁴, ange tjänstens alla särdrag som den anser vara lämpliga för att en högkvalitativ tjänst ska

¹⁷¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/18/EG av den 31 mars 2004 om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av byggtreprenader, varor och tjänster och Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/17/EG av den 31 mars 2004 om samordning av förfarandena vid upphandling på områdena vatten, energi, transporter och posttjänster.

¹⁷² Nämnda i bilaga II B till direktiv 2004/18/EG.

¹⁷³ Artikel 23 i direktiv 2004/18/EG, som även tillämpas på de tjänster som anges i bilaga II B till direktivet, såsom sociala tjänster.

¹⁷⁴ Se artikel 23 i direktiv 2004/18/EG.

kunna tillhandahållas (exempelvis krav som gör att man kan säkerställa att tjänsten tillhandahålls fortlöpande, att hänsyn tas till olika användarkategoriernas särskilda behov, att infrastrukturen är tillgänglig för personer med nedsatt funktionsförmåga samt mer generella krav som gäller infrastrukturens kvalitet.). I tjänstens tekniska specifikationer kan man ange antingen mycket detaljerade särdrag (vilket i vissa fall kan leda till en alltför stor standardisering av tjänsterna) eller funktionella prestandakrav. Det andra sättet ger i allmänhet kandidaterna ett större handlingsutrymme. De kan då föreslå mer innovativa lösningar/arbetsmetoder för den offentliga myndigheten, med vilka de kan nå de fastställda kvalitetsmålen.

Den erfarenhet och kvalitet som tjänsteleverantörens anställda har bidrar också på ett avgörande sätt till den tillhandahållna tjänstens kvalitet. När **urvalskriterierna**¹⁷⁵ fastställs kan den offentliga myndigheten ange krav på yrkeskunskaper (exempelvis yrkeserfarenhet, de anställdas kvalifikationer, tillgänglig teknisk infrastruktur), för att den valda avtalsparten ska ha en lämplig kapacitet för att tillhandahålla tjänsten enligt de kvalitetsparametrar som anges i kontraktet.

Kvalitetskraven kan även anges i **kriterierna för kontraktstilldelning**¹⁷⁶. Den offentliga myndigheten måste inte ge kontraktet till den som erbjuder det lägsta priset. Den kan i stället välja att ge kontraktet till det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet. På så sätt kan myndigheten i tilldelningskriterierna ange allt som de anser vara viktigt för att få en tjänst av god kvalitet och som är kopplat till kontraktets föremål. Den offentliga myndigheten kan dessutom låta den vikt som den fäster vid tjänstens olika kvalitativa aspekter speglas genom en viktning av de olika tilldelningskriterierna.

Villkoren för kontraktets fullgörande¹⁷⁷ ger ytterligare möjlighet att fundera på tjänstens kvalitet. Under förutsättning att den offentliga myndigheten följer andra relevanta bestämmelser i EU:s lagstiftning kan den i fullgörandeklausulerna¹⁷⁸ införa krav på att den avtalsslutande parten till exempel garanterar en viss utbildningsnivå och skälig lön till de anställda som bidrar till att tillhandahålla tjänsterna i kontraktet. Med sådana klausuler kan man undvika att den avtalsslutande leverantören frestas att minska sina personalkostnader, vilket kan minska personalens motivation, öka personalomsättningen och till slut påverka den tillhandahållna tjänstens kvalitet negativt.

Slutligen kan de offentliga myndigheterna, vid en offentlig upphandling eller koncession som gäller en social tjänst av allmänt intresse, ta ett samlat grepp för tillhandahållandet av komplexa tjänster. Tjänsterna behöver inte delas upp på flera kontrakt, utan kan tilldelas som en helhet, vilket har fördelen att användaren, om han eller hon vill, kan vända sig till en enda tjänsteleverantör som tar hand om flera behov som hänger samman. De kan även välja en lämplig längd på kontraktet för att se till att det finns stabilitet och kontinuitet i tillhandahållandet av tjänsten eller tjänsterna.

205. Kan man göra ändringar i kontraktet under dess löptid?

Ändringar kan göras under hela kontraktets löptid, om de inte väsentligt påverkar upphandlingens ursprungliga krav¹⁷⁹.

¹⁷⁵ Se artikel 44 och 48 i direktiv 2004/18/EG.

¹⁷⁶ Se artikel 53 i direktiv 2004/18/EG.

¹⁷⁷ Se artikel 26 i direktiv 2004/18/EG.

¹⁷⁸ För att främja öppenhet och insyn måste fullgörandekriterier offentliggöras i förväg i kontraktshandlingarna. Om fullgörandekriterierna följs eller inte kan inte kontrolleras innan tilldelningen av kontraktet, utan endast när tjänsten tillhandahålls. Den offentliga myndigheten kan föreskriva avskräckande sanktioner för att de ska följas.

¹⁷⁹ Mål C-496/99 kommissionen mot CAS Succhi di Frutta SpA, REG 2004, s. I-3801, punkt 116 och mål C-454/06 Pressetext, REG 2008, s. I-04401, punkterna 35–37.

Enligt domstolen kan en ändring i ett offentligt kontrakt under dess löptid anses som väsentlig i följande fall:

- Om nya villkor införs som, om de hade ingått i den ursprungliga upphandlingen, skulle ha gjort det möjligt för andra anbudsgivare att delta än de som ursprungligen inbjöds, eller skulle ha gjort det möjligt att godkänna en annan anbudsgivare än den som ursprungligen godkändes.
- Om anbudets räckvidd avsevärt utvidgas så att det täcker tjänster som inte fanns med från början.
- Om det förändrar den ekonomiska balansen för kontraktet till förmån för leverantören på ett sätt som inte angavs i villkoren för det ursprungliga kontraktet¹⁸⁰.

206. Hur kan man undvika att lägga en alltför tung börda på de små tjänsteleverantörerna, som ofta har bäst förutsättningar för att förstå särdragen hos en social tjänst av allmänt intresse som endast ska tillhandahållas i lokal omfattning?

Den offentliga myndigheten ska organisera upphandlingen på ett sådant sätt att de små ekonomiska aktörerna har möjlighet att delta och få kontraktet. Ju större den begärda tjänsten är, vilket medför höga krav på ekonomisk och finansiell kapacitet, ju svårare är det för små tjänsteleverantörer att delta i upphandlingen. Vid större upphandlingar (till exempel för en uppsättning olika tjänster, eller för tjänster som ska tillhandahållas i flera geografiska områden) kan de upphandlande myndigheterna överväga att dela upp kontraktet i olika delar som är mer tillgängliga för de små och medelstora företagen. Det är dock inte tillåtet att göra en konstlad uppdelning av kontrakt till separata kontrakt till ett värde under gränsvärdena, vilket leder till att tillämpningen av de relevanta bestämmelserna i direktiven om offentlig upphandling kringgås. I allmänhet bör de offentliga myndigheterna utforma de tekniska specifikationerna med de små och medelstora företagen i bakhuvudet och i möjligaste mån begränsa de formella kraven.

207. Hur kan de offentliga upphandlingarna, som begränsar antalet utvalda tjänsteleverantörer, kombineras med en tillräcklig valfrihet för användarna av en social tjänst av allmänt intresse?

De offentliga upphandlingarna syftar inte till att begränsa antalet utvalda tjänsteleverantörer. De upphandlande myndigheterna kan själva avgöra om det behövs en eller flera aktörer för att tillgodose deras behov. De offentliga myndigheterna kan till exempel anförtro samma tjänstekoncession till flera aktörer, om detta är praktiskt genomförbart, och kan på så sätt ge tjänstens användare många valmöjligheter.

208. Kan ett urvalskriterium vara att tjänsteleverantören har kännedom om lokala förhållanden, eftersom detta ofta är avgörande för att den sociala tjänsten av allmänt intresse ska kunna tillhandahållas på ett bra sätt?

Syftet med EU:s bestämmelser om offentlig upphandling är att det ska råda sund konkurrens mellan aktörerna i hela Europa, så att myndigheterna får ett bättre förhållande mellan kvalitet och pris. Ett krav på kännedom om lokala förhållanden kan leda till en olaglig diskriminering av utländska tjänsteleverantörer. Samtidigt riskerar ett sådant krav att minska den offentliga myndighetens urval till ett litet antal lokala aktörer, och därmed minska den gynnsamma effekten av en upphandling på EU-nivå.

¹⁸⁰

Domstolens dom i mål C-454/06 Presstext, REG 2008, s. I-04401, punkterna 35–37.

Vissa krav kopplade till lokala förhållanden kan dock godtas om de kan motiveras med tanke på tjänstens särdrag (tjänstens art och/eller användarkategorier) och är strikt kopplade till kontraktets fullgörande.

Exempel:

- En offentlig myndighet kan till exempel i kontraktets fullgörandeklausuler kräva att kontraktsinnehavaren upprättar en lokal struktur, såsom ett kontor eller en anläggning, eller att den installerar särskild utrustning där tjänsten tillhandahålls om det behövs för tillhandahållandet.
- En kommun som vill införa ett skyddat boende för utsatta kvinnor, särskilt kvinnor från en viss minoritetsgrupp, kan i anbudsinfördran ange att tjänsteleverantören måste ha tidigare erfarenhet av den typen av tjänster i en liknande social och ekonomisk miljö, och att de anställda som är i kontakt med och/eller tillhandahåller tjänster till de utsatta kvinnorna ska vara tillräckligt bekanta med dessa personers kulturella och språkliga kontext.
- En offentlig myndighet som vill inrätta en tjänst för att hjälpa unga arbetslösa från mindre gynnade områden att få arbete, och vill ta ett helhetsgrepp på användarnas särskilda svårigheter (till exempel problem som rör psykisk ohälsa, missbruk av narkotika eller alkohol, subventionerat boende och skulder), kan ange att tjänsteleverantören måste ha erfarenhet av denna slags tjänster för samma slags målgrupper. Den offentliga myndigheten kan även ange att tjänsteleverantören måste se till att de anställda som ska hjälpa användarna, ända från början av tjänstens tillhandahållande, vet vilka nätverk med sociala aktörer som de ska kontakta för att kunna tillgodose de unga arbetslösas behov på ett holistiskt sätt.

En sådan begränsning bör i varje fall inte vara större än vad som är nödvändigt för att säkerställa att tjänsten tillhandahålls på ett lämpligt sätt. Domstolen ansåg till exempel att en offentlig myndighet som ska tilldela ett offentligt kontrakt för vårdtjänster som innebär behandling i hemmet av andningssvårigheter, inte kan kräva att en potentiell anbudsgivare redan när anbudet lämnas in har ett kontor i huvudorten i det område där tjänsten ska tillhandahållas¹⁸¹.

Den offentliga myndigheten ska se till att sådana villkor kan motiveras rent objektivt sett och inte leder till diskriminering till följd av att vissa slags anbudsgivare, till exempel lokala företag eller de nuvarande tjänsteleverantörerna, favoriseras på ett otillbörligt sätt.

Direkt tilldelning av kontrakt av mindre värde till små, lokala tjänsteleverantörer har redan tagits upp i fråga 206.

209. Kan upphandlingen begränsas till enbart tjänsteleverantörer utan vinstsyfte?

Man kan skilja på följande två situationer:

- De upphandlande myndigheterna kan inte själva besluta om att begränsa deltagandet i ett upphandlingsförfarande till enbart tjänsteleverantörer utan vinstsyfte. Direktivet om offentlig upphandling bygger på principerna likabehandling och icke-diskriminering av ekonomiska aktörer¹⁸². Kontrakt kan

¹⁸¹ Domstolens dom i mål C-234/03, Contse, REG 2005, s. I-9315, punkt 79.

¹⁸² Artikel 2 i direktiv 2004/18/EG.

alltså inte med stöd av direktivet reserveras för vissa slags företag¹⁸³, såsom organisationer utan vinstsyfte. Detta gäller för alla slags tjänster – oavsett om de tas upp i bilaga II A eller II B till direktivet (såsom sociala tjänster)¹⁸⁴.

- Man skulle dock i undantagsfall, i den nationella lagstiftning¹⁸⁵ som reglerar en viss verksamhet, kunna föreskriva om en begränsad tillgång till vissa tjänster till förmån för organisationer utan vinstsyfte. Då får de offentliga myndigheterna begränsa deltagandet i en upphandling till sådana organisationer, under förutsättning att den nationella lagstiftningen överensstämmer med EU:s lagstiftning. En sådan nationell lagstiftning inskränker dock tillämpningen av artiklarna 49 och 56 i EUF-fördraget, om etableringsfrihet och fri rörlighet av tjänster, och denna inskränkning bör i varje enskilt fall vara motiverad. Enligt domstolens rättspraxis kan en sådan inskränkning vara motiverad bland annat om den är nödvändig och står i proportion till behovet av att uppnå vissa sociala mål som eftersträvas av det nationella systemet för social trygghet¹⁸⁶.

210. Kan de offentliga myndigheterna fortfarande förhandla med tjänsteleverantörerna under urvalsförfarandet? Detta är särskilt viktigt för sociala tjänster av allmänt intresse om de offentliga myndigheterna inte exakt kan fastställa sina behov i början av förfarandet. Ibland måste de offentliga myndigheterna diskutera med de potentiella tjänsteleverantörerna.

Som nämnts ovan i svaret på fråga 202 kan de offentliga myndigheterna använda förhandlade förfaranden för att köpa in hälsovård eller sociala tjänster genom offentliga upphandlingar eller koncessioner. De offentliga myndigheterna omfattas då inte av de särskilda bestämmelserna om förhandlade förfaranden i direktiv 2004/18/EG, eftersom detta direktiv inte är tillämpligt på tjänstekoncessioner och endast innehåller ett fåtal bestämmelser som är tillämpliga på tjänsterna i bilaga II B (såsom sociala tjänster av allmänt intresse)¹⁸⁷. Vid en offentlig upphandling eller en koncession som gäller en social tjänst av allmänt intresse får därför de offentliga myndigheterna själva organisera ett förhandlat förfarande för ändamålet i fråga, under förutsättning att det inte finns några särskilda bestämmelser om detta i den nationella lagstiftningen. EUF-fördragets allmänna principer om öppenhet och icke-diskriminering, som bland annat föreskriver likabehandling av alla ekonomiska aktörer som har inbjudits att delta i det förhandlade förfarandet, är dock fortfarande tillämpliga på tjänster som har ett gränsöverskridande intresse.

211. I vilken omfattning tillämpas bestämmelserna om offentlig upphandling på kommunalt samarbete? Ett sådant samarbete kan ha olika former, till exempel en kommun som köper en tjänst från en annan eller två kommuner som tillsammans

¹⁸³ Därför var man tvungen att införa ett särskilt undantag i direktivet så att medlemsstaterna skulle kunna reservera kontrakt för vissa slags företag, nämligen skyddade verkstäder där de flesta anställda är funktionshindrade, se artikel 19 i direktiv 2004/18/EG.

¹⁸⁴ Man gör bara skillnad på tjänster i bilaga II A respektive II B från och med artikel 20 i direktivet.

¹⁸⁵ Nationell lagstiftning avser nationella bestämmelser av allmän och abstrakt karaktär, till skillnad från ett beslut från de upphandlande myndigheterna inom ramen för ett specifikt kontrakt. Lagstiftningsnivån (nationell eller regional nivå) är däremot inte avgörande i det avseendet, om bestämmelserna har en allmän och abstrakt tillämpning.

¹⁸⁶ Se domstolens dom i mål C-70/95, Sodemare mot Regione Lombardia, REG 1997, s. I-3395.

¹⁸⁷ Som anges i svar 199 och som följer av artikel 21 i direktiv 2004/18/EG omfattas kontrakt för dessa tjänster endast av vissa bestämmelser i direktiv 2004/18/EG, (närmare bestämt skyldigheten att fastställa tekniska specifikationer i kontraktshandlingarna och efteråt offentliggöra upphandlingsresultatet), i övrigt regleras de av EUF-fördragets allmänna principer (icke-diskriminering, öppenhet etc.).

inleder ett upphandlingsförfarande eller bildar en enhet för att tillhandahålla en social tjänst av allmänt intresse.

Bestämmelserna om offentlig upphandling ska tillämpas när en offentlig myndighet har för avsikt att teckna ett offentligt tjänstekontrakt med en tredje part¹⁸⁸ mot ersättning. Det gör ingen skillnad om den tredje parten är en privat aktör eller en offentlig myndighet.

Följande exempel visar dock att det finns situationer där de offentliga myndigheterna anförtror ekonomisk verksamhet till andra offentliga myndigheter eller gemensamt bedriver sådan verksamhet tillsammans med andra offentliga myndigheter utan att EU:s bestämmelser om offentlig upphandling måste tillämpas.

- Domstolen ansåg nyligen att offentliga myndigheter kan använda sina egna medel för att tillhandahålla de offentliga tjänster som de har ansvar för tillsammans med andra offentliga myndigheter, utan att någon särskild organisationsform krävs och utan att EU:s lagstiftning om offentlig upphandling måste tillämpas på inrättandet av denna organisationsform.
 - (a) Samarbetet mellan offentliga myndigheter kan organiseras inom ramen för en separat offentlig enhet som uppfyller kriterierna för intern verksamhet¹⁸⁹. Vill du läsa mer om detta, se fråga 199.
 - (b) Domstolen har även fastställt¹⁹⁰ att samarbete mellan två offentliga organ inte nödvändigtvis kräver att man bildar nya enheter som kontrolleras gemensamt. Enligt domstolen kan de offentliga enheterna samarbeta för att helt enkelt tillsammans se till att de uppgifter av allmänt intresse som de är ansvariga för blir utförda. Detta innebär inte nödvändigtvis att varje offentlig myndighet bidrar i lika stor utsträckning för att utföra dessa uppgifter, utan samarbetet kan bygga på en delning av uppgifterna och på specialisering. Det måste dock röra sig om ett faktiskt samarbete, med ömsesidiga rättigheter och skyldigheter, till skillnad från ett offentligt kontrakt där en part utför en uppgift mot ersättning. Det får inte finnas några andra finansiella överföringar mellan de offentliga myndigheterna än kostnadsersättningar. Samarbetet får endast styras av överväganden och krav som är kopplade till att mål av allmänt intresse ska uppnås, vilket utesluter alla försök att gå med vinst och allt deltagande från privata eller offentlig-privata enheter. Slutligen får samarbetsavtalet inte användas som ett sätt att kringgå tillämpningen av relevanta bestämmelser i direktiven om offentlig upphandling.
- Offentliga myndigheter som kommuner kan givetvis anordna en offentlig upphandling tillsammans. En offentlig myndighet kan alltså inleda ett förfarande både för egen räkning och för en annan offentlig myndighet¹⁹¹ under förutsättning att det offentliggörs vid förfarandets början. Bestämmelserna om offentlig upphandling tillämpas då på det förfarande som den offentliga myndigheten inleder för egen räkning och för den eller de andra offentliga myndigheterna, men de tillämpas inte på samarbetet mellan de offentliga myndigheterna.

¹⁸⁸ Se dom i mål C-107/98, Teckal, REG 1999, s. I-8121, punkt 51, mål C-94/99, ARGE, REG 2000, s. I-11037, punkt 40 och mål C-220/05, Auroux, REG 2007, s. I-385, punkt 62.

¹⁸⁹ Domstolens dom i mål C-324/07, Coditel Brabant, REG 2008, s. I-08457.

¹⁹⁰ Se domstolens dom i mål C-480/06, kommissionen mot Tyskland, REG 2009, s. I-4747.

¹⁹¹ Se artikel 11 i direktiv 2004/18/EG om inköpscentraler.

- Flera offentliga myndigheter kan bilda en ny enhet som får det fullständiga ansvaret för en viss uppgift. I sådana fall behåller inte de offentliga myndigheterna någon kontroll över tjänsten som den nya enheten ska tillhandahålla oberoende och under eget ansvar. I sådana fall tillhandahålls ingen tjänst och då gäller varken fördraget eller direktiven¹⁹².
- När offentliga myndigheter inrättar strukturer för ömsesidig hjälp och samarbete utan ersättning tillhandahålls inte heller tjänster enligt fördraget, och EU:s lagstiftning ska alltså inte tillämpas.

212. I vilken omfattning tillämpas bestämmelserna om offentlig upphandling på offentliga-privata partnerskap?

Om ett offentlig-privat partnerskap ingås medför det i allmänhet att ett offentligt kontrakt eller en koncession tilldelas. Denna tilldelning omfattas fullt ut av de bestämmelser om offentlig upphandling som är tillämpliga i det enskilda fallet, beroende på kontraktets typ och värde.

När det gäller institutionaliserade offentlig-privata partnerskap (vilket förutsätter en enhet med offentlig-privat ägande) vill vi påminna om att det inte finns någon intern koppling mellan en offentlig myndighet och en offentlig-privat enhet som samarbetar, en situation som tagits upp tidigare i svaret på fråga 199. Därför måste tjänster som anförtros en offentlig-privat enhet tilldelas enligt fördragets bestämmelser om offentlig upphandling eller direktiven om offentlig upphandling. Om en privat aktör går in som delägare i en enhet som utför offentliga uppgifter som tilldelats inom ramen för en intern verksamhet, är den alltså inte längre intern och ett nytt upphandlingsförfarande för kontraktet eller koncessionen måste inledas, om inte den privata aktören har valts ut enligt bestämmelserna om offentlig upphandling.

Om en offentlig myndighet enligt EU:s lagstiftning om offentlig upphandling inleder ett tilldelningsförfarande för att välja ut en privat partner som ska fullgöra tjänstekontraktet eller ska få en tjänstekoncession tillsammans med en offentlig myndighet inom ramen för en offentlig-privat enhet, behöver inte ett andra tilldelningsförfarande inledas för tillhandahållandet av tjänsten. Om väsentliga ändringar görs av de parametrar som gäller tillhandahållandet av tjänsten och som inte förutsågs i det ursprungliga upphandlingsförfarandet, måste ett nytt förfarande inledas. Vill du läsa mer om detta, se kommissionens tolkningsmeddelande om institutionella offentlig-privata partnerskap¹⁹³. Där beskrivs på ett konkret sätt hur ett sådant förfarande ska gå till.

213. I vilken omfattning kan man föreskriva att vissa bestämmelser om företagets ledning måste följas (till exempel att företaget ska kontrolleras i lika stor utsträckning av representanter från arbetsgivaren och fackföreningarna eller att användarrepresentanter ska få sitta med i företagets styrelse) inom ramen för en offentlig upphandling eller koncession avseende en social tjänst av allmänt intresse?

Enligt direktiven om offentlig upphandling kan offentliga köpare, i olika steg av upphandlingsförfarandet, ta hänsyn till särskilda krav (som även kan vara av social natur), så länge de är förenliga med EU:s lagstiftning (framför allt att de följer fördragets

¹⁹² Se kommissionens pressmeddelande IP/07/357 av den 21 mars 2007, där man anger att det inte kan anses vara ett tillhandahållande av en tjänst mot ersättning i den mening som avses i artikel 49 i fördraget om en myndighet helt överför en offentlig uppgift till en annan, och den myndighet som fått uppgiften utför den oberoende under eget ansvar. En sådan överföring av en offentlig uppgift görs inom den interna organisationen i medlemsstatens statsförvaltning. Som sådan omfattas den inte av fördraget och dess grundläggande friheter.

¹⁹³ Kommissionens tolkningsmeddelande C(2007)6661 om tillämpningen av EU-rätten om offentlig upphandling och koncessioner på institutionella offentlig-privata partnerskap, EUT 2008 C 91. s. 4.

principer om icke-diskriminering, öppenhet etc.) och har angetts i meddelandet om upphandling eller kontraktsspecifikationerna. Dessutom ska kraven i de tekniska specifikationerna, urvalskriterierna eller tilldelningskriterierna enligt dessa direktiv avse kontraktsföremålet (det vill säga att de är typiska för de efterfrågade produkterna eller tjänsterna). Däremot måste krav som tas upp i fullgörandeklausulerna inte nödvändigtvis avse kontraktsföremålet, utan endast kontraktets fullgörande (det vill säga de uppgifter som möjliggör produktionen eller tillhandahållandet av de köpta varorna eller tjänsterna).

Om kontraktet inte omfattas av direktiven, som till exempel är fallet vid tjänstekoncessioner eller för offentliga kontrakt vars värde understiger gränsvärdena för tillämpning av dessa direktiv, tillämpas ändå bestämmelserna och principerna i EUF-fördraget, så som de tolkats av domstolen, om det finns ett visst gränsöverskridande intresse för kontraktet¹⁹⁴. I det avseendet hindrar skyldigheten att följa EUF-fördragets principer, särskilt principen om icke-diskriminering, även den upphandlande myndigheten från att driva igenom villkor som inte avser kontraktsföremålet eller kontraktets fullgörande, när kontrakt som inte omfattas av direktiven om offentlig upphandling ska tilldelas.

Skyldigheter kopplade till företagets ledning, som särskilt gäller kontrollen över företaget eller att vissa grupper ska vara representerade i tjänsteleverantörens styrelse, gäller företagets organisation i allmänhet och kan alltså varken anses avse kontraktsföremålet (eftersom de inte är typiska för de efterfrågade tjänsterna, vad gäller tekniska särdrag eller bättre förhållande mellan kvalitet och pris) eller kontraktets fullgörande (eftersom de inte har någon koppling till de uppgifter som är nödvändiga för att tillhandahålla de efterfrågade tjänsterna).

Däremot, som nämnts ovan i svaret på fråga 203, kan man tänka sig att den offentliga myndigheten kräver att tjänsten utförs och utvärderas på ett sätt som förutsätter ett deltagande från användarna, under förutsättning att detta varken medför diskriminering eller att tilldelningen av tjänsten är förutbestämd när förfarandet inleds.

Det finns många sätt att i olika grad göra användarna delaktiga (undersökningar, be om förslag, etc.). Den offentliga myndigheten kanske har en klar uppfattning om hur delaktiga den vill att användarna ska vara. Myndigheten kan till exempel även kräva att den tjänsteleverantör som får kontraktet har eller inför en struktur eller en mekanism för att användarrepresentanter ska kunna delta i beslutsfattandet när kontraktet fullgörs, så länge som dessa beslut inte ändrar kontraktet och inte är diskriminerande. Om den offentliga myndigheten inte har någon klar uppfattning i frågan kan den även be kandidaterna att föreslå på hur ett sådant deltagande skulle kunna se ut.

214. Hur kan bestämmelserna om offentlig upphandling förenas med de offentliga myndigheternas behov av att främja nyskapande lösningar som fyller användarnas komplexa behov när det gäller sociala tjänster av allmänt intresse?

I bestämmelserna om offentlig upphandling finns ett antal verktyg som de offentliga myndigheterna kan använda för att främja nyskapande lösningar.

De offentliga myndigheterna kan fritt definiera de tekniska specifikationerna¹⁹⁵, antingen genom detaljerade tekniska krav eller genom prestanda- och funktionskrav¹⁹⁶. I det senare fallet kan den offentliga myndigheten ange vilka resultat som ska uppnås utan att i

¹⁹⁴ Se domstolens dom i mål C-324/98, Telaustria, REG 2000, s. I-10745.

¹⁹⁵ Artikel 23 i direktiv 2004/18/EG.

¹⁹⁶ När de tekniska specifikationerna fastställs i form av prestanda- och funktionskrav måste de dock, enligt artikel 23.3 i direktiv 2004/18/EG, ”vara så specifika att anbudsgivarna kan bilda sig en bestämd uppfattning om föremålet för upphandlingen och den upphandlande myndigheten kan genomföra upphandlingen ”.

detalj ange hur det ska gå till. Detta främjar kandidaternas kreativitet, eftersom de kan hitta och föreslå mer nyskapande lösningar för att fylla användarnas komplexa behov.

Att använda sig av alternativa anbud¹⁹⁷ är ett annat sätt att uppmuntra innovation. De offentliga myndigheter som godkänner alternativa anbud kan då jämföra fördelarna och nackdelarna med en alternativ lösning som är mer nyskapande, i förhållande till en standardlösning.

Med tanke på att sociala tjänster av allmänt intresse endast omfattas av ett begränsat antal bestämmelser i direktiv 2004/18/EG kan de offentliga myndigheterna själva välja det förfarande som de tycker passar bäst när det gäller tjänstens särdrag, så länge som det valda förfarandet följer principerna i EUF-fördraget (öppenhet, icke-diskriminering). Om den offentliga myndigheten till exempel inte kan avgöra vilken metod som bäst svarar mot användarnas särskilda behov när det gäller komplexa sociala tjänster av allmänt intresse, kan den använda ett förfarande som liknar en konkurrenspräglad dialog¹⁹⁸.

215. Vilka skyldigheter har man att offentliggöra koncessioner av sociala tjänster av allmänt intresse? Kan de offentliggöras i Europeiska unionens officiella tidning?

Tjänstekoncessioner omfattas, till skillnad från byggkoncessioner och offentliga kontrakt, inte av bestämmelserna i direktiv 2004/18/EG, däribland skyldigheten att offentliggöra ett tillkännagivande i Europeiska unionens officiella tidning (EUT). Därför finns det för närvarande ingen särskild blankett för att offentliggöra tjänstekoncessioner i EUT. Tjänstekoncessioner regleras dock av principerna i EUF-fördraget, bland annat om öppenhet och likabehandling. Enligt dessa principer och enligt domstolens tolkning i mål C-324/98 *Telaustria*, måste de upphandlande myndigheterna (eller de upphandlande enheterna) garantera de potentiella anbudsgivarna att ”upphandlingen kringgärdas av sådan offentlighet att tjänstemarknaden är öppen för konkurrens och att det går att kontrollera om upphandlingsförfarandena är opartiska”, och alltså offentliggöra ett lämpligt tillkännagivande, bland annat med hänsyn till föremålet för koncessionen och dess ekonomiska värde.

- Inom de gränser som fastställts i domstolens rättspraxis får alltså medlemsstaterna eller de upphandlande myndigheterna själva fastställa lämpliga bestämmelser för offentliggörande som ska säkerställa en öppenhet vid tjänstekoncessioner. De upphandlande myndigheterna får givetvis offentliggöra tillkännagivanden om tjänstekoncessioner i EUT, även om det inte krävs enligt EU:s lagstiftning.

216. Finns det andra former än offentliga upphandlingar och koncessioner för att lägga ut sociala tjänster av allmänt intresse på entreprenad, som är förenliga med principerna om öppenhet och icke-diskriminering och som ger många leverantörer att välja på?

Ja. Den behöriga offentliga myndigheten kan till exempel i förväg fastställa villkoren för tillhandahållandet av den sociala tjänsten och, efter lämpligt offentliggörande enligt principerna om öppenhet och icke-diskriminering (se svaret på fråga 202), ge licenser eller tillstånd till alla tjänsteleverantörer som uppfyller dessa villkor. I ett sådant system finns inga gränser eller kvoter när det gäller antalet tjänsteleverantörer utan alla som uppfyller villkoren kan delta.

¹⁹⁷ Se artikel 24 i direktiv 2004/18/EG. Även om sociala tjänster av allmänt intresse endast omfattas av ett begränsat antal bestämmelser i direktiv 2004/18/EG kan de offentliga myndigheterna givetvis välja att använda sig av bestämmelserna i direktivet, när de tycker att de kan vara till hjälp.

¹⁹⁸ Se artikel 29 i direktiv 2004/18/EG när det gäller kontrakt som omfattas av alla bestämmelser i direktivet.

De leverantörer som har fått en licens eller ett tillstånd ska på användarens begäran tillhandahålla tjänsten till ett pris som på förhand fastställts av den offentliga myndigheten. Användaren kan således välja mellan olika leverantörer.

5 SAMTIDIG TILLÄMPNING AV BESTÄMMELSERNA OM STATLIGT STÖD OCH BESTÄMMELSERNA OM OFFENTLIGA KONTRAKT OCH TJÄNSTEKONCESSIONER PÅ TJÄNSTER AV ALLMÄNT EKONOMISKT INTRESSE

217. Föreskrivs någon särskild förvaltningsform för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse i EU:s lagstiftning?

Medlemsstaterna har, enligt en fast rättspraxis, ett stort utrymme för egna bedömningar av vad de anser vara tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och hur dessa tjänster ska organiseras. Därför får också de offentliga myndigheterna välja hur de tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som de inrättar ska administreras. Enligt bestämmelserna om statligt stöd får de offentliga myndigheterna därmed organisera och finansiera sina tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som de vill.

Ersättningen för dem får dock inte vara större än vad som är nödvändigt för att tjänsten av allmänt intresse ska kunna tillhandahållas under ekonomiskt godtagbara villkor enligt artikel 106.2 i EUF-fördraget.

När inrättandet av en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse leder till att man tilldelar ett offentligt kontrakt eller en koncession (det vill säga när en tjänst tillhandahålls mot ersättning i form av att ett visst pris betalas eller att man får rätten att tillhandahålla en tjänst för vilken användarna betalar en avgift), måste de offentliga myndigheterna inte bara följa bestämmelserna om statligt stöd, utan även bestämmelserna om offentlig upphandling och koncessioner. Mer information om detta ges i svaret på fråga 200.

Om ansvaret för att tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse tilldelas inom ramen för ett offentligt upphandlingsförfarande, där man kan välja den kandidat som kan tillhandahålla tjänsten till lägsta kostnad för samhället, och om de övriga villkoren i *Altmark*-domen är uppfyllda (mer information om dessa villkor ges i svaret på fråga 61), utgör den beviljade ersättningen inte statligt stöd enligt rättspraxisen i *Altmark*-målet.

218. När en offentlig myndighet, enligt bestämmelserna om statligt stöd, finansierar en leverantör av en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, måste då även EU:s bestämmelser om offentlig upphandling av tjänster eller tjänstekoncessioner tillämpas?

Bestämmelserna om statligt stöd respektive om offentlig upphandling och koncessioner har olika syften och tillämpningsområden. Bestämmelserna om statligt stöd gäller villkoren för finansiering av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och därmed också sociala tjänster av allmänt intresse av ekonomisk natur. De ska hindra en snedvridning av konkurrensen till följd av finansiering eller liknande fördelar som staten och dess organ har beviljat. Bestämmelserna om offentlig upphandling och koncessioner gäller däremot villkoren för tilldelning av dessa tjänster till aktörer. De ska bland annat förhindra att konkurrensen snedvrids till följd av hur de upphandlande myndigheterna förvaltat de offentliga medlen när tjänsterna tilldelas, och även säkerställa största möjliga konkurrens inom Europa och det bästa förhållandet mellan kvalitet och pris, särskilt för tjänstens användare.

Därför måste de offentliga myndigheter som vill inrätta en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse följa inte bara bestämmelserna om statligt stöd utan också bestämmelserna om offentlig upphandling eller koncessioner.

Bestämmelserna om offentlig upphandling ska tillämpas när det finns en skyldighet att tillhandahålla en viss tjänst mot ersättning, oberoende av vilket mål av allmänt intresse som kan kopplas till tjänsten. Enbart finansiering av en verksamhet, som normalt sett innebär att de erhållna beloppen måste betalas tillbaka om de inte används för de avsedda ändamålen, omfattas däremot normalt sett inte av lagstiftningen om offentlig upphandling.

För att ett kontrakt ska omfattas av bestämmelserna om offentlig upphandling eller koncessioner enligt EU:s lagstiftning ska det bygga på begreppet offentlig upphandling och koncession i den mening som avses i direktiven om detta (bland annat direktiv 2004/18/EG), oavsett hur kontraktet i juridisk mening klassas enligt den nationella lagstiftningen.

Ett kontrakt kan omfattas av bestämmelserna om offentlig upphandling av tjänster eller koncessioner i följande fall:

- a) Syftet med kontraktet är att tillgodose de behov som den offentliga myndigheten på förhand definierat inom ramen för sina befogenheter.
- b) Den offentliga myndigheten har i detalj fastställt tjänstens särdrag och hur tjänsten ska tillhandahållas.
- c) I kontraktet fastställs en ersättning för tjänsten (genom att ett visst pris betalas eller att man får rätten att tillhandahålla en tjänst som användarna betalar en avgift för).
- d) Den offentliga myndigheten tar initiativet att söka efter en leverantör som den ska anförtro tjänsten till.
- e) I kontraktet finns bestämmelser om sanktioner (vite, skadestånd etc.) om de kontraktensliga skyldigheterna inte fullgörs, för att se till att den tjänst som anförtrots tredje man tillhandahålls på ett sätt som motsvarar den offentliga myndighetens behov.

Kriterierna ovan är vägledande för att fastställa om kontraktets syfte verkligen är att en tjänst ska tillhandahållas mot ersättning.

219. Kan en koncessionsinnehavare för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse få statligt stöd i form av ersättning för offentliga tjänster för att täcka de faktiska kostnaderna för att tillhandahålla en offentlig tjänst?

Vad beträffar artiklarna 106, 107 och 108 i EUF-fördraget ska medlemsstaterna beteckna sina tjänster som tjänster av allmänt ekonomiskt intresse enligt villkoren i beslutet. Om medlemsstaten beslutar att en viss enhet är ansvarig för att tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse kan den enheten få ersättning för den offentliga tjänsten, om de intäkter som den får när tjänsten tillhandahålls inte räcker för att täcka kostnaderna. Ersättningen får inte vara större än de faktiska nettokostnaderna, inklusive en rimlig vinst.

Vad beträffar bestämmelserna om offentlig upphandling och koncessioner, finns det inget som hindrar att ett statligt stöd beviljas vid en tjänstekoncession, eftersom koncessionsinnehavaren tar en betydande del av den risk som är kopplad till tjänstens tillhandahållande. Om stödet däremot undanröjer risken med att tillhandahålla tjänsten eller gör den försumbar är kontraktet att anse som offentlig upphandling av tjänst. I sådana fall tillämpas i princip de detaljerade bestämmelserna i direktivet.

För tjänsterna i bilaga II B till direktivet, som sociala tjänster, tillämpas dock bara några av bestämmelserna i direktivet (se svaren på frågorna 200 och 202).

220. Intern verksamhet som undantas från tillämpningen av bestämmelserna om offentlig upphandling, undantas den även från tillämpningen av bestämmelserna om statligt stöd?

Om en viss situation inte täcks av EU:s lagstiftning om offentlig upphandling, innebär det inte att den också per automatik undantas från EU:s lagstiftning om statligt stöd.

Vill du veta mer om bestämmelserna om statligt stöd, se svaret på fråga 44.

Vill du veta mer om bestämmelserna om offentlig upphandling, se svaret på fråga 199.

221. Vilka är de objektiva kriterierna för att fastställa om en viss ersättningsnivå leder till att rörelserisken undanröjs?

Begreppet risk är en viktig del av koncessionskonceptet. Enligt definitionerna av bygg- och tjänstekoncessioner i artikel 1.3 och 1.4 i direktiv 2004/18/EG är koncession ett kontrakt av samma typ som ett offentligt kontrakt med den skillnaden att ersättningen för arbetet/tjänsternas utförande antingen utgörs endast av rätten att utnyttja anläggningen/tjänsten eller dels av en sådan rätt, dels av betalning.

Nyttjandekriteriet, som förutsätter att det finns en risk, är alltså absolut nödvändigt för att fastställa om en det förekommer en koncession. Enligt domstolens rättspraxis (särskilt domarna i mål C-300/07 *Oymanns* och mål C-206/08 *Eurawasser*) förekommer endast en koncession om en betydande del av rörelserisken överförs till tjänsteleverantören.

Om det föreligger en betydande risk är något som endast kan avgöras från fall till fall. De risker som ska tas med i beräkningen är kopplade till tjänstens tillhandahållande eller tillgången till och nyttjandet av anläggningen, särskilt risken kopplad till efterfrågan. Man kan i regel anse att tjänsteleverantören tar en betydande del av riskerna, eftersom det finns en osäkerhet när det gäller avkastningen på investeringen som gjorts för att tillhandahålla tjänsten.

Om det inte förekommer någon betydande risk, eftersom ersättningen har varit så stor att rörelserisken har undanröjts eller blivit försumbar, kommer tjänstekoncessionsavtalet i stället att klassas som ett tjänstekontrakt, med de juridiska konsekvenser som det medför (nämligen att kontraktet kan upphävas om man bryter mot lagstiftningen om offentlig upphandling).

6 ALLMÄNNA FRÅGOR OM HUR BESTÄMMELSERNA OM DEN INRE MARKNADEN (ETABLERINGSFRIHETEN OCH FRIHETEN ATT TILLHANDAHÅLLA TJÄNSTER) SKA TILLÄMPAS PÅ TJÄNSTER AV ALLMÄNT EKONOMISKT INTRESSE, SÄRSKILT SOCIALA TJÄNSTER AV ALLMÄNT INTRESSE

Med *bestämmelserna om den inre marknaden* avses här EUF-fördragets bestämmelser om etableringsfrihet (artikel 49 i fördraget) och frihet att tillhandahålla tjänster (artikel 56 i fördraget). Vill du läsa mer om bestämmelserna om offentlig upphandling, se den del av dokumentet som handlar om detta (avsnitt 4).

222. När ska bestämmelserna om den inre marknaden (artiklarna 49 och 56 i EUF-fördraget) tillämpas på sociala tjänster av allmänt intresse?

Bestämmelserna om den inre marknaden (artiklarna 49 och 56 i EUF-fördraget) tillämpas på sociala tjänster av allmänt intresse när tjänsterna utgör en ekonomisk verksamhet enligt domstolens rättspraxis om hur dessa artiklar ska tolkas. Vissa av dessa tjänster kan också omfattas av tjänstedirektivet. Däremot omfattas inte icke-ekonomisk verksamhet av dessa bestämmelser.

Ekonomisk verksamhet är ett begrepp i EU:s lagstiftning som gradvis har utvecklats av domstolen baserat på artiklarna 49 och 56 i EUF-fördraget. Eftersom detta begrepp används för att fastställa tillämpningsområdet för två av de grundläggande friheter som garanteras genom EUF-fördraget, kan det inte tolkas restriktivt¹⁹⁹. Vill du veta mer om begreppet ekonomisk verksamhet i den mening som avses i bestämmelserna om den inre marknaden, se fråga 223.

223. När klassas en verksamhet som ekonomisk i den mening som avses i bestämmelserna om den inre marknaden (artiklarna 49 och 56 i EUF-fördraget) och tjänstedirektivet?

I allmänhet omfattas endast tjänster som utgör ekonomisk verksamhet av bestämmelserna om den inre marknaden (artiklarna 49 och 56 i EUF-fördraget) och tjänstedirektivet.

Enligt dessa bestämmelser ska alla tjänster som tillhandahålls mot ersättning anses utgöra en ekonomisk verksamhet. Enligt domstolen måste inte tjänsten nödvändigtvis betalas av användarna²⁰⁰, men tillhandahållandet av tjänsten förutsätter en ekonomisk ersättning.

Domstolen har även specificerat att en verksamhets ekonomiska natur varken beror på aktörens eller organisationens juridiska ställning (den kan vara offentlig eller icke-vinstdrivande)²⁰¹, eller tjänstens natur (om en tjänst till exempel rör den sociala tryggheten eller vården är inte det i sig tillräckligt för att fördragets bestämmelser inte ska tillämpas på tjänsten)²⁰². Den verksamhet som medlemmarna i ett religiöst samfund eller en amatöridrottsförening bedriver kan alltså anses vara en ekonomisk verksamhet²⁰³. En verksamhets ekonomiska natur beror inte heller på hur den klassas enligt nationell lagstiftning. En tjänst som inte anses vara marknadsekonomisk enligt nationell lagstiftning kan bedömas vara ekonomisk verksamhet enligt dessa bestämmelser i EUF-fördraget. Om en tjänst tillhandahålls i syfte att tillgodose allmänintresset påverkar inte det heller nödvändigtvis verksamhetens ekonomiska natur.

För att fastställa om en viss tjänst ska klassas som ekonomisk verksamhet och omfattas av bestämmelserna om den inre marknaden och eventuellt tjänstedirektivet, bör alltså varje enskilt fall granskas för sig, med hänsyn till verksamhetens alla särdrag, särskilt hur den bedrivs, organiseras och finansieras i medlemsstaten i fråga.

Tjänstedirektivet ska tillämpas på alla tjänster som inte uttryckligen undantas från dess tillämpningsområde. (Vissa sociala tjänster är undantagna). Vill du veta mer om hur tjänstedirektivet ska tillämpas på sociala tjänster, se svaret på fråga 229. Endast ekonomisk verksamhet enligt definitionen ovan hör till sådana tjänster som regleras i direktivet.

Vill du veta mer om vad det innebär för sociala tjänster av allmänt intresse att klassas som ekonomisk verksamhet i den mening som avses i bestämmelserna om den inre marknaden, se även svaren på frågorna 226 och 227.

¹⁹⁹ Dom i mål C-51/96 och C-191/97, Deliège, REG 2000 s. I-2549, punkt 52.

²⁰⁰ Domstolen ansåg till exempel att sjukhustjänster som tillhandahölls gratis genom sjukförsäkringssystemet kunde vara en ekonomisk verksamhet i den mening som avses i fördraget.

²⁰¹ Dom i mål C-172/98, kommissionen mot Belgien. I mål C-157/99 Smits och Peerbooms (punkt 50), godtog inte domstolen argumentet att ytterligare ett villkor för att tillhandahållandet av en tjänst skulle kunna utgöra en ekonomisk verksamhet i den mening som avses i artikel 60 i fördraget skulle vara att den person som tillhandahåller tjänsten är vinstdrivande.

²⁰² Tidigare nämnd dom Smits och Peerbooms.

²⁰³ Dom i mål C-196/87, Steymann och dom i de förenade målen C-51/96 och C-191/97 Deliège.

224. När klassas en verksamhet som icke-ekonomisk i den mening som avses i bestämmelserna om den inre marknaden (artiklarna 49 och 56 i EUF-fördraget) och tjänstedirektivet?

Av domstolens rättspraxis följer att verksamhet som bedrivs utan ekonomisk ersättning, av staten eller för statens räkning, till exempel inom ramen för dess uppgifter inom det sociala området, inte utgör en ekonomisk verksamhet i den mening som avses i bestämmelserna om den inre marknaden och tjänstedirektivet²⁰⁴.

Exempel:

- Tjänster som en organisation tillhandahåller i form av ett obligatoriskt försäkringssystem (till exempel utbetalning av skadeersättning i händelse av naturkatastrofer)²⁰⁵.
- Utbildning inom ramen för det nationella utbildningssystemet²⁰⁶ eller utbildning på en högskola vars finansiering i huvudsak sker med offentliga medel²⁰⁷.

225. Sociala tjänster som har undantagits från tjänstedirektivets tillämpningsområde, omfattas de ändå av bestämmelserna om den inre marknaden?

Sociala tjänster som rör subventionerat boende, barnomsorg och stöd till permanent eller tillfälligt behövande familjer och enskilda och som tillhandahålls av staten (på nationell, regional eller lokal nivå), tjänsteleverantörer på uppdrag av staten eller av staten erkända välgörenhetsorganisationer, är undantagna från tjänstedirektivets tillämpningsområde (artikel 2.2 j i tjänstedirektivet).

Tjänster som har undantagits från tjänstedirektivets tillämpningsområde omfattas fortfarande, om det gäller ekonomisk verksamhet, av bestämmelserna i EUF-fördraget, särskilt bestämmelserna om etableringsfrihet och frihet att tillhandahålla tjänster (artiklarna 49 och 56 i EUF-fördraget). Nationella föreskrifter som reglerar tjänster som undantagits från tjänstedirektivets tillämpningsområde kan alltså komma att prövas av en nationell domstol eller Europeiska unionens domstol vad gäller deras förenlighet med EU:s lagstiftning, särskilt med artiklarna 49 och 56 i EUF-fördraget. Socialpolitiska mål kan rättfärdiga marknadsreglerande åtgärder för den sociala tjänstesektorn, om åtgärderna står i proportion till de mål som eftersträvas. Se även svaren på frågorna 226 och 227.

226. Kan socialpolitiska mål rättfärdiga marknadsreglerande åtgärder för den sociala tjänstesektorn?

Enligt domstolen får medlemsstaterna själva fastställa sina socialpolitiska mål och i förekommande fall ange exakt hur omfattande skyddet ska vara. Bestämmelserna måste

²⁰⁴ Dom i mål C-109/92, Wirth.

²⁰⁵ Domstolen ansåg i sin dom i mål C-355/00, Freskot, att försäkringsavgifter som betalats till detta bolag inte var ekonomisk kompensation, särskilt när försäkringsavgifterna i allt väsentligt hade karaktär av en påлага som införts av lagstiftaren och att nivån samt hur försäkringsbolaget skulle tillhandahålla tjänsterna bestämts av lagstiftaren.

²⁰⁶ I domstolens dom i mål C-263/86, Humbel, framhålls dels att statens avsikt med att inrätta och bevara ett nationellt utbildningssystem inte är att bedriva verksamhet i vinstsyfte, utan endast att uppfylla sina sociala, kulturella och utbildningspolitiska uppgifter gentemot befolkningen. Dels finansieras utbildningssystemet i allmänhet av offentliga medel och inte av eleverna eller deras föräldrar. Domstolen ansåg inte att verksamhetens natur påverkas av att elever eller deras föräldrar ibland måste betala vissa avgifter för att i viss mån bidra till kostnaderna för utbildningssystemets verksamhet.

²⁰⁷ I den tidigare nämnda Wirth-domen ansåg domstolen att dess beaktanden i den tidigare nämnda Humbel-domen även gällde för utbildning som gavs på en högskola vars finansiering i huvudsak säkrats genom offentliga medel.

dock uppfylla villkoren i domstolens rättspraxis när det gäller om de är berättigade och står i proportion till målet. Inskränkningar av den inre marknadens friheter måste bedömas utifrån de mål som eftersträvas av medlemsstatens behöriga myndigheter och hur omfattande de vill att skyddet ska vara.

I rättspraxisen har man identifierat ett antal tvingande hänsyn av allmänintresse i form av mål som gör att medlemsstaterna kan rättfärdiga inskränkningar av den inre marknadens friheter (till exempel socialpolitiska mål, skydd av tjänstemottagare, konsumentskydd etc.). I allmänhet framgår det av domstolens aktuella rättspraxis att sociala hänsynstaganden kan rättfärdiga inskränkningar av de grundläggande friheterna, till exempel om det anses vara oacceptabelt att tillåta att man drar enskild vinning av tjänstemottagarnas svaghet²⁰⁸. Alla åtgärder måste dock vara lämpade för att garantera att ett eller flera av de berättigade mål som medlemsstaten åberopar uppnås, och får inte vara större än vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.

Enligt fördraget och (för de tjänster som omfattas av det) tjänstedirektivet får man alltså till exempel ha ett förfarande som innebär att det krävs förhandstillstånd innan en viss verksamhet får utövas, under förutsättning att det är icke-diskriminerande, syftar till att uppnå ett mål av allmänt intresse, är lämpat för att uppnå målet och slutligen att det mål som eftersträvas inte kan uppnås genom andra, mindre begränsande åtgärder. Inom den sociala sektorn ansåg domstolen att socialpolitiska mål var tvingande hänsyn av allmänintresse som kan motivera tillståndsförfaranden eller andra marknadsreglerande åtgärder, om dessa system eller åtgärder står i proportion till de mål som eftersträvas.

227. Kan medlemsstaterna besluta att tillhandahållandet av vissa sociala tjänster ska vara förbehållet icke-vinstdrivande tjänsteleverantörer?

Av domstolens rättspraxis följer att varje medlemsstat, enligt sina egna värderingar och med hänsyn till det utrymme för egna bedömningar som den har, får anförtro vissa verksamheter exempelvis till offentliga organ eller välgörenhetsorganisationer²⁰⁹. Alla sådana åtgärder måste dock vara lämpade för att se till att ett eller flera av de berättigade mål som medlemsstaten åberopar uppnås, och får inte vara större än vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål. En nationell lagstiftning är för övrigt endast lämpad för att se till att det åberopade målet uppnås om den verkligen på ett konsekvent och systematiskt sätt motsvarar statens önskan att målet ska nås. Dessa inskränkningar måste under alla omständigheter tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt.

7 FRÅGOR OM HUR TJÄNSTEDIREKTIVET SKA TILLÄMPAS PÅ TJÄNSTER AV ALLMÄNT EKONOMISKT INTRESSE, SÄRSKILT SOCIALA TJÄNSTER AV ALLMÄNT INTRESSE

228. Vilka tjänster av allmänt ekonomiskt intresse omfattas av tjänstedirektivet?

Tjänster av allmänt ekonomiskt intresse omfattas av tjänstedirektivet när de inte uttryckligen har undantagits från dess tillämpningsområde (till exempel har transporttjänster, hälso- och sjukvård, vissa sociala tjänster, elektroniska kommunikationstjänster och kommunikationsnät samt audiovisuella tjänster undantagits). Sociala tjänster har delvis undantagits. De omfattas av direktivet när det gäller privata aktörer som inte tillhandahåller tjänsterna på uppdrag av staten, men de är undantagna när de tillhandahålls av staten, av tjänsteleverantörer på uppdrag av staten eller av välgörenhetsorganisationer som är erkända av staten.

²⁰⁸ Se domen i målen C-447/08 och C-448/08 om hasardspel på Internet.

²⁰⁹ Se den tidigare nämnda domen i de förenade målen C-447/08 och 448/08, punkt 43. Se också ovan nämnda dom i mål C-70/95, Sodemare SA mot Regione Lombardia, REG 1997, s. I-3395.

För övriga tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, som inte undantas från tjänstedirektivets tillämpningsområde, innehåller direktivet ett antal ”skydd” för att medlemsstaterna under sitt arbete med att införliva direktivet fullt ut ska kunna ta hänsyn till dessa sektors särdrag. Medlemsstaterna ska på så vis kunna behålla gällande nationella bestämmelser som reglerar dessa sektorer, till exempel för att kunna säkerställa tjänster av hög kvalitet.

För det första kan medlemsstaterna, enligt direktivets bestämmelser om etableringsfrihet, ta hänsyn till tjänsternas särdrag. Den undersökning och utvärdering av vissa krav i den nationella lagstiftningen, som medlemsstaterna måste utföra enligt direktivet, bör framför allt inte hindra att de särskilda uppgifter som tilldelats dem fullgörs (artikel 15.4). Dessutom kan medlemsstaterna, enligt artiklarna 9–13, behålla gällande tillståndsförfaranden som reglerar tillträdet till och utövandet av tjänsteverksamhet (inklusive tjänster av allmänt ekonomiskt intresse) om tillstånden är icke-diskriminerande, kan motiveras av tvingande hänsyn till allmänintresset och står i proportion till målet.

För det andra ska friheten att tillhandahålla tjänster i artikel 16 inte tillämpas på tjänster av allmänt ekonomiskt intresse enligt direktivet (med stöd av ett uttryckligt undantag i artikel 17).

Medlemsstaternas arbete med att genomföra direktivet visar i allmänhet att direktivet främjar moderniseringen av våra ekonomier, vilket i sin tur gynnar såväl tjänsteleverantörerna som konsumenterna. Under genomförandefasen har inte kommissionen känt till vilka specifika problem som kan kopplas till direktivets tillämpning på tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

På följande webbplats finns information om den lagstiftning som antagits i medlemsstaterna för att genomföra tjänstedirektivet och länkar till olika tillgängliga lagtexter:

http://ec.europa.eu/internal_market/services/services-dir/implementing_legislation_en.htm

229. Vilka sociala tjänster har undantagits från tjänstedirektivet och när ska dess bestämmelser tillämpas på sociala tjänster?

Vissa sociala tjänster har undantagits från tjänstedirektivets tillämpningsområde. Alla sociala tjänster omfattas inte av undantaget i artikel 2.2 j i tjänstedirektivet, utan endast sociala tjänster som rör subventionerat boende, barnomsorg och stöd till permanent eller tillfälligt behovande familjer och enskilda, om det tillhandahålls av staten (på nationell, regional eller lokal nivå), en tjänsteleverantör på uppdrag av staten eller av staten erkända välgörenhetsorganisationer. Eftersom det gäller en undantagsbestämmelse från en allmän bestämmelse måste alltså undantaget, enligt domstolens fasta rättspraxis, tolkas restriktivt.

De sociala tjänster som inte anges i artikel 2.2 j i direktivet (till exempel barnomsorgstjänster som inte tillhandahålls av någon av de ovannämnda tjänsteleverantörerna) omfattas däremot av tjänstedirektivets rättsliga ram.

Det finns dock en hel uppsättning bestämmelser i tjänstedirektivet som medger och tar hänsyn till särdragen för de sociala tjänster som inte undantagits från dess tillämpningsområde. I direktivet ifrågasätts till exempel inte medlemsstaternas möjlighet att reglera tillträdet till och utövandet av dessa tjänster för att säkerställa en god kvalitet. Enligt artiklarna 9 till 13 i direktivet kan medlemsstaterna behålla sina

tillståndsförfaranden som reglerar tillträdet till och utövandet av viss verksamhet under förutsättning att de är icke-diskriminerande, kan motiveras och står i proportion till målet. Sociala tjänster som omfattas av direktivet och är av allmänt ekonomiskt intresse är undantagna (med stöd av artikel 17 i direktivet) från den frihet att tillhandahålla tjänster som avses i artikel 16 i direktivet. Till sist vill vi klargöra att direktivet inte påverkar finansieringen av sociala tjänster. I direktivet tar man inte upp stöd som beviljats av medlemsstaterna. Det regleras av konkurrensbestämmelserna (se delen om statligt stöd). I synnerhet gäller det inte krav i samband med tillgång till offentliga medel eller olika kvalitetsnormer som måste följas för att man ska kunna erhålla offentliga medel (se skäl 10, 17 och 28 i direktivet).

230. Kan medlemsstaterna, inom ramen för tjänstedirektivets genomförande, behålla tillståndsförfaranden inom området sociala tjänster?

Enligt artikel 9 i tjänstedirektivet måste medlemsstaterna gå igenom sin lagstiftning för att identifiera tillståndsförfaranden som gäller tillträdet till och utövandet av tjänsteverksamheter. Om den behöriga myndigheten enligt lagstiftningen måste fatta ett beslut innan en leverantör kan få tillträde till eller utöva en viss verksamhet som omfattas av direktivet är det fråga om ett tillståndsförfarande som måste utvärderas med hänsyn till direktivet. För varje förfarande som identifieras måste medlemsstaten under genomförandefasen göra en utvärdering med hänsyn till artiklarna 9–13 i direktivet. Alla tillstånd för tillträde till och utövandet av en viss tjänsteverksamhet som omfattas av tjänstedirektivet ska alltså, inom ramen för genomförandet av direktivet, utvärderas med hänsyn till principen om icke-diskriminering, om tvingande hänsyn till allmänintresset föreligger och, i förekommande fall, om åtgärderna står i proportion till målet.

Beroende på utvärderingens resultat måste medlemsstaterna ta bort tillståndsförfaranden som inte uppfyller villkoren i artikel 9 eller ersätta dem med åtgärder som är mindre begränsande och som är förenliga med direktivets bestämmelser.

Observera att tillståndsförfaranden som undantagits från tjänstedirektivet ändå omfattas av fördragets bestämmelser, särskilt de som gäller etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster (artiklarna 49 och 56 i EUF-fördraget). De kan alltså komma att prövas av en nationell domstol eller Europeiska unionens domstol vad gäller deras förenlighet med EU:s lagstiftning, särskilt artiklarna 49 och 56 i EUF-fördraget. Se även svaren på frågorna 225 och 230.

231. Om ett och samma tillståndsförfarande tillämpas både på tjänster som undantagits från direktivets tillämpningsområde och tjänster som omfattas av det, gäller i sådana fall direktivets bestämmelser för förfarandet? Om ja, måste då medlemsstaten införa olika tillståndsförfaranden för tjänster som är undantagna respektive omfattas av direktivet?

Ja, tillståndsförfarandet omfattas av direktivets bestämmelser om ett och samma förfarande tillämpas både på tjänster som undantagits från direktivets tillämpningsområde och tjänster som omfattas av det.

Enligt direktivet är dock inte medlemsstaten skyldig att införa olika tillståndsförfaranden beroende på om det gäller en tjänst som omfattas av direktivet eller inte, precis som medlemsstaten har rätt att fastställa olika åtgärder. Vad beträffar direktivet är huvudsaken att medlemsstaten ser till att tillståndsförfaranden som gäller tjänster som omfattas av direktivet följer direktivets bestämmelser (vill du läsa mer om detta, se svaret på fråga 230).

232. Ska artikel 2.2 j i tjänstedirektivet tillämpas på sociala tjänster som gäller förskolor och barnpassning, och tillhandahålls av tjänsteleverantörer på uppdrag av staten, av myndigheter eller av andra enheter som fått detta uppdrag?

Sociala tjänster som gäller förskolor och barnpassning omfattas av undantaget i artikel 2.2 j i tjänstedirektivet om de tillhandahålls av staten (på nationell, regional eller lokal nivå), tjänsteleverantörer på uppdrag av staten eller av staten erkända välgörenhetsorganisationer.

Sociala tjänster som gäller förskolor och barnpassning och tillhandahålls av aktörer som inte fått ett uppdrag från staten är inte undantagna från direktivets tillämpningsområde. Vill du läsa mer om detta, se svaret på fråga 229.

233. Vad omfattar begreppet staten i den mening som avses i artikel 2.2 j i tjänstedirektivet, där det bland annat föreskrivs att sociala tjänster måste tillhandahållas av staten eller av en tjänsteleverantör på uppdrag av staten?

Först och främst vill vi påminna om att syftet med artikel 2.2 j i tjänstedirektivet är att begränsa direktivets tillämpningsområde, så att vissa sociala tjänster undantas från det. Eftersom det gäller en undantagsbestämmelse från en allmän bestämmelse måste alltså undantaget, enligt domstolens fasta rättspraxis, tolkas restriktivt.

Enligt artikel 2.2 j undantas vissa sociala tjänster från direktivets tillämpningsområde. Detta gäller både sociala tjänster som tillhandahålls av staten och av tjänsteleverantörer på uppdrag av staten. I begreppet staten, i den mening som avses i artikel 2.2 j i tjänstedirektivet, inkluderas inte bara statens myndigheter på nationell nivå, utan även alla myndigheter på regional och lokal nivå, vilket framgår av skäl 27 i direktivet. Om staten, enligt definitionen ovan, beslutar att anförtro skyldigheten att tillhandahålla en viss tjänst till en tjänsteleverantör i stället för att tillhandahålla den själv, handlar det enligt direktivet om en tjänsteleverantör på uppdrag av staten. Det har ingen betydelse om leverantören är en fysisk eller juridisk person, eller om den är offentlig eller privat. För att det undantag som föreskrivs i direktivet ska få utnyttjas är det alltså inte avgörande att veta om det gäller en social tjänst som tillhandahålls av staten eller av ett offentligt organ som uttryckligen anlitas av staten och för statens räkning för att tillhandahålla tjänsten, till exempel genom en lag.

234. Vad omfattar begreppet tjänsteleverantör på uppdrag av staten i artikel 2.2 j i tjänstedirektivet?

Kommissionen anser att en tjänsteleverantör, för att den ska anses ha fått ett uppdrag av staten enligt artikel 2.2 j, måste vara skyldig att tillhandahålla den tjänst som leverantören har tilldelats av staten. En tjänsteleverantör som har anförtrotts en skyldighet att tillhandahålla en tjänst, till exempel genom ett offentligt kontrakt eller en tjänstekoncession, kan anses vara en tjänsteleverantör som enligt tjänstedirektivet har fått ett uppdrag av staten. Detta gäller även för alla andra slags åtgärder som staten vidtagit om åtgärden innebär att tjänsteleverantören i fråga är skyldig att tillhandahålla tjänsten.

235. Är ett uppdrag i den mening som avses i tjänstedirektivet (artikel 2.2 j) samma sak som en tilldelning i den mening som avses i artikel 106.2 i EUF-fördraget och bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse?

Se svaret på fråga 51.

236. Kan det anses utgöra ett beslut om tilldelning i den mening som avses i tjänstedirektivet om en regional offentlig myndighet genom ett officiellt beslut fastställer att yrkesutbildning är en social tjänst av allmänt intresse, anlitar ett eller

flera utbildningsföretag genom en tjänstekoncession och beviljar ersättning för de offentliga tjänsterna?

Om en offentlig myndighet på regional nivå genom ett officiellt beslut anlitar ett utbildningsföretag för att genom en tjänstekoncession tillhandahålla en social tjänst av allmänt intresse i form av yrkesutbildning, kan tjänsteleverantören endast anses ha fått ett uppdrag av staten i den mening som avses i artikel 2.2 j om företaget är skyldigt att tillhandahålla tjänsten. Detta är något som måste analyseras i varje enskilt fall för sig, utifrån det specifika fallets konkreta omständigheter.

Dessutom, enligt artikel 2.2 j jämförd med skäl 27 i direktivet, kan yrkesutbildning som tillhandahålls av en tjänsteleverantör på uppdrag av staten endast anses vara undantagen från tjänstedirektivets tillämpningsområde om den uppfyller de villkor som anges i skäl 27 i direktivet, det vill säga att den riktar sig till personer ”som tillfälligt eller permanent är särskilt behövande på grund av otillräckliga inkomster i familjen eller på grund av att de, helt eller delvis befinner sig i beroendeställning och till personer som riskerar att bli marginaliserade”, som till exempel arbetslösa.

Observera att tjänster som undantagits från tjänstedirektivet dock ändå under alla omständigheter omfattas av EUF-fördragets bestämmelser, särskilt de som gäller etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster (artiklarna 49 och 56 i EUF-fördraget). Se också svaret på fråga 226. Vill du läsa mer om hur bestämmelserna om statligt stöd ska tillämpas på den här typen av handling, se svaret på fråga 52.

237. Vad omfattar begreppet av staten erkända välgörenhetsorganisationer i artikel 2.2 j i tjänstedirektivet?

Först och främst bör det understrykas att detta begrepp är specifikt för tjänstedirektivet och att tolkningen av det alltså varken är direkt beroende av koncept i medlemsstaternas nationella lagstiftning eller andra EU-texter. Denna definition syftar enbart till att identifiera vissa aktörer, vars tjänster kan undantas från tjänstedirektivets tillämpningsområde enligt artikel 2.2 j. Detta gäller av staten erkända välgörenhetsorganisationer som tillhandahåller sociala tjänster som rör subventionerat boende, barnomsorg och stöd till permanent eller tillfälligt behövande familjer och enskilda.

Begreppet av staten erkända välgörenhetsorganisationer förutsätter alltså enligt tjänstedirektivet inte bara att tjänsteleverantörerna i fråga inte är vinstdrivande, utan också att de ska bedriva välgörenhet (som uttryckligen erkänts av myndigheterna) till förmån för behövande utomstående (det vill säga andra än deras medlemmar). Av detta följer bland annat att det inte är tillräckligt att vissa organisationers icke-vinstdrivande karaktär har erkänts (till exempel av skatteskal), eller att de verksamheter som bedrivs är av allmänt intresse, för att organisationen ska omfattas av begreppet. Ett vanligt godkännande från staten kan inte heller anses vara tillräckligt i sig för att en organisation ska omfattas av begreppet (och organisationens verksamhet därmed få undantas från tjänstedirektivets tillämpningsområde).

Ett exempel på av staten erkända välgörenhetsorganisationer, som ges i kommissionens handbok om genomförandet²¹⁰, är ”kyrkor och kyrkliga organisationer vars syfte är välgörenhet och understöd”. Om en sådan organisation är av religiös karaktär eller inte är dock inte avgörande när det gäller att begränsa tjänstedirektivets tillämpningsområde för de sociala tjänsterna. Av detta följer att tjänster som tillhandahålls av en av staten erkänd

²¹⁰ En handbok om genomförandet av tjänstedirektivet kan hämtas från följande webbplats: http://ec.europa.eu/internal_market/services/services-dir/documents_en.htm.

välgörenhetsorganisation ska undantas från tjänstedirektivet enligt artikel 2.2 j, oavsett om organisationen är av religiös karaktär eller inte.